

სიძულვილით
მოტივირებული
დანაშაული
ღებთი პირთა მიმართ
ბამონვაჲები და კარსკაქთიჲები
საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი

Hate Crime
Against
LGBTI Persons
Challenges and
Perspectives
Policy Paper

**სიძულვილით მოტივირებული
დანაშაული ლგბტი პირთა მიმართ:
გამონვევები და პერსპექტივები**

საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი

„ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ (WISG)

თბილისი, 2016

საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი - „სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტი პირთა მიმართ: გამონგევიები და პერსპექტივები“ - მომზადებულია „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფის“ (WISG) მიერ, პროექტის „საქართველოში ლგბტ ადამიანებისათვის სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულისაგან დაცულობის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება“ ფარგლებში, ILGA-Europe-ს ფინანსური მხარდაჭერით. პუბლიკაციის შინაარსზე პასუხისმგებელია „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ (WISG) და ის შესაძლოა არ ემთხვეოდეს ILGA-Europe-ს ოფიციალურ პოზიციას. / This public policy document – Hate Crime against LGBTI Persons: Callenges and Perspectives - was prepared by Women’s Initiatives Supporting Group (WISG) within the frames of the project „Improving Access of LGBT Persons in Georgia to Protection from Hate Crime“. This project is financially supported by ILGA-Europe. The content of the publication is responsibility of the Women’s Initiatives Supporting Group (WISG). The opinions expressed in the document do not necessarily reflect any official position of ILGA-Europe

ავტორი / Author: ნაზი ჯანეზაშვილი / Nazi Janezashvili

რედაქტორი / Editor: ეკატერინე ალდგომელაშვილი / Ekaterine Aghdgomelashvili

ყდის დიზაინი / Cover design: ე. წერეთელი / E. Tsereteli

დაკაბადონება / Layout: თ.ლორთქიფანიძე/ T. Lortkiphanidze

მთარგმნელები / Translators: ნათია გელაშვილი / N.Gelashvili

ნინო კალანდია / Nino Kalandia

ანა გუნია/ Anna Gunia

თათა ბერია / Tata Beria

დაბეჭდილია / Printed: შპს „სეზანი“ / Cezanne Ltd

© ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი (WISG), 2016

Women’s Initiatives Supporting Group (WISG), 2016

www.women.ge

ISBN 978-9941-0-9447-7

პუბლიკაციის სრულად ან ნაწილობრივ გამოყენება ან გადაბეჭდვა WISG-ის წერილობითი თანხმობის გარეშე დაუშვებელია. გამოწვევის წარმოადგენს მოკლე ციტატების გამოყენება სტატიებში წყაროს მითითებით / No part of this publication may be used or reproduced in any manner whatsoever without written permission from WISG except in the case of brief quotations embodied in critical articles and reviews.

სარჩევი

შესავალი	5
რეზიუმე	6
პრობლემის აღწერა	9
ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის მოკლე მიმოხილვა	12
<i>სოციო-კულტურული გარემო</i>	12
<i>დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტი პირთა მიმართ / არასამთავრობო ორგანიზაციების სტატისტიკა</i>	16
სახელმწიფოს რეაგირება დისკრიმინაციასა და სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე	19
<i>სამართლებრივი გარემო</i>	19
<i>დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტი პირთა მიმართ / ოფიციალური სტატისტიკა</i>	21
<i>პროფესიული ტრენინგები და სხვა საგანმანათლებლო აქტივობები</i>	26
სხვა ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკების მოკლე მიმოხილვა	31
<i>სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე მომუშავე სპეციალური სტრუქტურები</i>	36
შეჯამება და რეკომენდაციები	44
დანართები	49
ტერმინოლოგია	54

შესავალი

ბოლო ათწლეულის განმავლობაში საქსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე დისკრიმინაციის აღმოფხვრის თვალსაზრისით საქართველოში საკანონმდებლო გარემო მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. მიუხედავად პოზიტიური ცვლილებებისა, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ ჩატარებული კვლევები და დოკუმენტირებული ქეისები, ისე საერთაშორისო ინსტიტუციების მიერ მომზადებული ანგარიშები ადასტურებს, რომ ჰომო/ბი/ტრანსფობიური დანაშაული და დისკრიმინაცია საქსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის საფუძველზე კვლავ საკმაოდ გავრცელებულია ქვეყანაში. ამასთან, ამგვარი ფაქტების უმეტესობა აღურიცხავი და სათანადო რეაგირების გარეშე რჩება. არ არსებობს ოფიციალური სტატისტიკა სახელმწიფო დონეზე, რომელიც აღრიცხავდა და შეისწავლიდა ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ დანაშაულებათა ხასიათსა და გავრცელებულობას ქვეყანაში, შეიმუშავებდა და დაგეგმავდა კონკრეტულ და ეფექტიან მიდგომებს ლგბტი პირთა მიმართ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღმოსაფხვრელად.

წინამდებარე საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი მიზნად ისახავს საქართველოში არსებული პრაქტიკის კვლევას ლგბტი პირთა მიმართ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღმოფხვრის კუთხით. დოკუმენტში ქვეყანაში არსებული პრაქტიკა და მექანიზმები განხილული და გაანალიზებულია სხვა ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილების ქრილში. დასკვნით ნაწილში მოცემულია რეკომენდაციები შესაბამისი სახელმწიფო უწყებებისთვის.

დოკუმენტზე მუშაობისას გამოყენებული იყო „ქალთა ინიციატივების მხარდაჭერი ჯგუფის“ (WISG) მიერ 2012-14 წლებში ჩატარებული დისკრიმინაციის კვლევები, ორგანიზაციის მიერ მოპოვებული და დოკუმენტირებული ქეისები; 2012-15 წლებში მომზადებული ჩრდილოვანი ანგარიშები; სხვა უფლებდაცვითი ორგანიზაციების მიერ ჩატარებული კვლევები და ანგარიშები („იდენტობა“, GYLA), სახალხო დამცველის 2014 და 2015 წლის წლიური ანგარიშები; საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციები საქართველოს მთავრობისთვის სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღმოფხვრის შესახებ.

რეზიუმე

დისკრიმინაციის ამკრძალავი ნორმები ასახული და გამყარებულია ქვეყნის კონსტიტუციითა¹ და მოქმედი კანონმდებლობით. კანონში „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“, რომელიც 2014 წლის 7 მაისს შევიდა ძალაში, დისკრიმინაციის აკრძალვის საფუძველთა შორის ექსპლიციტურადაა მითითებული „სექსუალური ორიენტაცია, გენდერული იდენტობა და გამოხატვა“.²

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი დისკრიმინაციას განიხილავს როგორც ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს და ახდენს მის კრიმინალიზაციას³. აღნიშნული მუხლი კრძალავს თანასწორუფლებიანობის დარღვევას სხვადასხვა ნიშნით, რამაც არსებითად შეიძლება ხელყოს ადამიანის უფლება. თუმცა, ჯერ-ჯერობით არ არსებობს პრეცედენტული სასამართლო გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც შეფასდება თუ როგორ განიმარტება ეს პირობა.⁴

საქართველოს კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულს და არ ახდენს მის კრიმინალიზაციას, თუმცა, სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის ნიშნით შეუწყნარებლობის საფუძველზე ჩადენილ დანაშაულს დამამძიმებელ გარემოებაში ჩადენილ დანაშაულად მიიჩნევს⁵. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დღემდე ამ მუხლით არც ერთი საქმე არაა კვალიფიცირებული. ქვეყანაში დღემდე არ არსებობს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებათა სტატისტიკა. შეიძლება ითქვას, რომ დღემდე არ ხდება ლგბტი პირთა მიმართ ძალადობისა და დისკრიმინაციის ბუნების და პრევალირების შესახებ მონაცემების შეგროვება და გაანალიზება.⁶

---

1 საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლი

2 საქართველოს კანონი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ. მუხლი 1.

3 სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლი

4 ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ. მოხსენება საქართველოს შესახებ. მონიტორინგის მეხუთე ციკლი. 2015. პარა.3.

5 სსკ 53-ე მუხლის 3' ნაწილი.

6 Discrimination on basis of sexual orientation and gender identity in Georgia. WISG and ILGA-Europe's joint submission for 23rd Working Group Session of UPR. 2015.

ქვეყანაში არსებული ძლიერი ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ გარემოსა და უფლებადაცვითი ორგანიზაციების მიერ დოკუმენტირებული ძალადობის შემთხვევებისა და დისკრიმინაციის კვლევების შედეგების ფონზე ოფიციალური სტატისტიკის არარსებობა იმაზე მიგვანიშნებს, რომ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის ამკრძალავი სისხლის სამართლებრივი ნორმები პრაქტიკაში არ მუშაობს.

სოგი-ს საფუძველზე ჩადენილი სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის უხილავობაზე გაგლენას ახდენს ერთი მხრივ, ერთიანი, კომპლექსური მიდგომებისა და ეფექტიანი მექანიზმების არარსებობა, სამართალდამცავთა დაბალი სენსიტიურობა საკითხის მიმართ და კვალფიკაციის ნაკლებობა, რომელიც საჭიროა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის იდენტიფიცირებისა და გამოძიებისთვის. მეორე მხრივ, ლგბტი ჯგუფის წევრთა უნდობლობა სამართალდამცავთა მიმართ, ქამინგ აუთისა და ხელახალი ვიქტიმიზაციის შიში. სახელმწიფოს მხრიდან ლგბტი პირთა მიმართ ძალადობის ფაქტებზე არაეფექტიანი რეაგირების გამოცდილება და პოლიტიკოსების მხრიდან ჰომოფობიური სიძულვილის ენის ხშირი გამოყენება აძლიერებს ლგბტი ჯგუფის წევრთა შორის არსებულ ნიჰილისტურ დამოკიდებულებას მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ.

2016 წლის ანგარიშში, ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ (ECRI) რეკომენდაციას აძლევს საქართველოს ხელისუფლებას, პოლიციის სპეციალიზებული დანაყოფის შექმნის თაობაზე, რომელიც საგანგებოდ იმუშავებს რასისტული და ჰომო/ტრანსფობიური სიძულვილით ჩადენილ დანაშაულებზე. ამ დანაყოფის შექმნისას ხელისუფლებამ კომპეტენტური საექსპერტო რჩევისთვის უნდა მიმართოს სახალხო დამცველს, ასევე, შესაბამის არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებს⁷.

2015 წელს „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“ (WISG) ილგა-ევროპასთან ერთად მოამზადა და წარადგინა ჩრდილოვანი ანგარიში უნივერსალური პერიოდული მიმოხილვის (UPR) 23-ე სესიისთვის ლგბტი პირთა უფლებრივი მდგომარეობის შესახებ.⁸ განხილვისას, საქართველოს მთავ-

7 ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ. მოხსენება საქართველოს შესახებ. მონიტორინგის მეხუთე ციკლი. 2015. პარა.68.

8 WISG/ILGA-Europe, (2015). Discrimination on the basis of sexual orientation and gender identity in Georgia – Joint Submission, 23rd Working Group Session of the UPR .

რობამ მიიღო რეკომენდაციები, რომელიც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ლგბტი პირთა უფლებრივ მდგომარეობას ქვეყანაში. ამასთან, სახელმწიფომ დათქმა გააკეთა შვედეთის მიერ გაცემულ რეკომენდაციაზე, რომელიც საქართველოს პირდაპირ მოუწოდებდა შეექმნა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულზე მომუშავე სპეციალიზებული დანაყოფი პოლიციაში. საქართველომ მოინიშნა აღნიშნული რეკომენდაცია და წარმოადგინა ალტერნატიული გზა ახსნა-განმარტებასთან ერთად: „ქვეყნის მასშტაბით დაფარვის, ასევე შემთხვევათა რაოდენობის და ამ ტიპის დანაშაულებზე ინტეგრირებული რეაგირების საჭიროების გათვალისწინებით, საქართველო მიიჩნევს, რომ პოლიციაში ერთი სპეციალიზებული ქვედანაყოფის შექმნა არ იქნება საკმარისი სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების ეფექტიანი გამოძიებისთვის. ამიტომ, შინაგან საქმეთა სამინისტრო იღებს ვალდებულებას მოახდინოს იდენტიფიცირება, გასცეს შესაბამისი დავალება და გადაამზადოს პოლიციის სპეციალიზებული თანამშრომლები ყველა რეგიონულ პოლიციის განყოფილებაში, სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების გამოძიებისთვის.“⁹

სახელმწიფოს მზაობა გადადგას კონკრეტული ნაბიჯები სოგი-ს საფუძველზე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის პრევენციისა და აღმოფხვრისათვის მისასაღმებელია, თუმცა, ქვეყანაში არსებული რეალობა გვაფიქრებინებს, რომ სახელმწიფოს მიერ შერჩეული სტრატეგია სპეციალური დანაყოფის შექმნის გარეშე არაეფექტიანი იქნება. ქვეყნის მასშტაბით სამართალდამცავთა კვალიფიკაციის ამაღლების პარალელურად, მნიშვნელოვანია სტრატეგიის შემუშავებისას გათვალისწინებული იქნას ქვეყანაში არსებული რეალობა - სამართალდამცავთა მხრიდან ჰომოფობიური დამოკიდებულების გამოცდილება, ქამინგ აუთისა და ხელახალი ვიქტიმიზაციის შიში ლგბტი ჯგუფის წევრთა შორის, ქვეყანაში არსებული განწყობების დინამიკა და სპეციფიკა ლგბტი პირებისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ (მაგ. სოფლებსა და ქალაქებში ჰომო/ბი/ტრანსფობია გაცილებით ძლიერია, ვიდრე თბილისში. ამასთან, უფრო მაღალია იძულებითი ქამინგ აუთის რისკი და სხვ.) და გაანალიზდეს სპეციალური დანაყოფების მოქმედების ეფექტიანობა სხვა ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილების ქრისში.

---

9 A/HRC/31/15/Add.1; 118.10

პრობლემის აღწერა

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული საფრთხეს უქმნის დემოკრატიული საზოგადოებისა და კანონის უზენაესობის ძირითად საფუძველს, რამდენადაც „თავს ესხმის“ ყველა ადამიანის ღირსებისა და თანასწორობის უფლების ფუნდამენტურ პრინციპს, რომელიც ჩაწერილია გაეროს ადამიანის უფლებათა უნივერსალური დეკლარაციის პირველ მუხლში. „სიძულვილით ჩადენილი დანაშაული“ და სხვა „სიძულვილით მოტივირებული გადაცდომები“ ძალიან დიდ ტკივილს აყენებს მსხვერპლსა და იმ თემს, რომელსაც მიეკუთვნება. მნიშვნელოვანია, რომ მსხვერპლთა თვალთახედვით, ამგვარი დანაშაულისაგან ყველაზე მეტად ზარალდება მათი იდენტობის მყარი, ფუნდამენტური ასპექტი.¹⁰ ამასთან, სახელმწიფოს არასათანადო რეაგირებამ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულსა და ინციდენტებზე შესაძლოა წაახალისოს ფართომასშტაბიანი კონფლიქტები და მასობრივი ძალადობა საზოგადოებაში.

საკანონმდებლო ზომების მიღების გარდა, 2009 წელს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღმოფხვრის შესახებ გამართულ ევროპის საბჭოს მინისტრთა შეხვედრაზე¹¹ მკაფიოდ განისაზღვრა კონკრეტული ნაბიჯები, რომლებიც სახელმწიფოებმა ამ მიმართულებით უნდა გადადგან:

- * სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ მონაცემების შეკრება და გასაჯაროება;
- * შესაბამისი ზომების მიღება, რათა წაახალისონ მსხვერპლი ან ასეთი დანაშაულის მონაწილე, რომ განაცხადონ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ;
- * პროფესიული ტრენინგებისა და სხვა საგანმანათლებლო აქტივობების ორგანიზება პოლიციის ოფიცრებისთვის, პროკურატურის თანამშრომლებისა და მოსამართლეებისათვის;
- * სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის სწრაფი და ეფექტიანი გამოძიების უზრუნველყოფა.

10 Hate Crime Laws, a Practical Guide, OSCE/ODHIR. გვ. 42

11 OSCE Ministerial Council Decision No. 4/03, op. cit., note 2.

იმისათვის, რომ სახელმწიფომ სოგი-ს საფუძველზე სიძულვილით ჩადენილი დანაშაულის ან სიძულვილით მოტივირებული სხვა გადაცდენების მსხვერპლი და მონაწილეები წაახალისოს, რომ განაცხადონ მსგავსი დანაშაულების შესახებ, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/REC2010(5) ითვალისწინებს რა სოგი-ს საფუძველზე ჩადენილი დანაშაულის სპეციფიკას (ლგბტი ჯგუფის წარმომადგენელთა მხრიდან სამართალდამცავთა მიმართ უნდობლობას, რეპორტირებისას ქამინგ აუთის შიშსა და სხვა სპეციფიკას) წევრ სახელმწიფოებს ასევე მოუწოდებს:

- * შექმნან სპეციალური განყოფილებები, რომლებსაც, სხვა მოვალეობებთან ერთად, დაევალებათ სექსუალურ ორიენტაციასა ან გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებული დანაშაულებისა და გადაცდომების გამოძიება. ასევე, სპეციალური თანამშრომლების გამოყოფა, რომლებიც კონტაქტს დაამყარებენ ადგილობრივ თემთან ნდობაზე დაფუძნებული ურთიერთობის ჩამოსაყალიბებლად.
- * განსაკუთრებული ძალისხმევა გაიღონ დამოუკიდებელი და ეფექტიანი მექანიზმის შესაქმნელად სპეციალურად იმისათვის, რომ მიიღონ და გამოიძიონ ინფორმაცია სამართალდამცავი პირების მხრიდან სიძულვილით ჩადენილი დანაშაულების ან სიძულვილით მოტივირებული სხვა გადაცდომების შესახებ, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებისა, სადაც ერთ-ერთი მოტივი სექსუალური ორიენტაცია ან გენდერული იდენტობა ხდება.
- * შემოიღონ ანონიმური ან ონლაინ საჩივრების წარმოდგენის, ან ადვილად მინვდომის სხვა საშუალებათა სისტემა, რაც საშუალებას მისცემს მესამე მხარეს, მიაწოდოს ინფორმაცია. ამით მოგროვდება ინფორმაცია გადაცდომებისა და მათი განსაკუთრებული ხასიათის შესახებ.¹²

დამატებით, წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა გადადგან ნაბიჯები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ლესბოსელებს, გეი მამაკაცებს ბისექსუალებსა და

---

12 ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/REC(2010)5 სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ. განმარტებითი მემორანდუმი. პარა.3 ბ, გ, დ.

ტრანსგენდერ ადამიანებს სამართალდამცავ და სხვა სტრუქტურებში დისკრიმინაციის გარეშე ეპყრობოდნენ, რაც სტიმულს მისცემს სიძულვილით ჩადენილი დანაშაულისა ან გადაცდომის მსხვერპლთ, განაცხადონ ამგვარი ფაქტების შესახებ. ეს მიიღწევა კარგი ქცევის კოდექსისა და ტრენინგების შემოღებით. მათ ასევე უნდა გადადგან ნაბიჯები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ჰომოფობიური და ტრანსფობიური ქმედებები, მათ შორის, წამების, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობის ფაქტები (სექსუალური ძალადობა, სხეულის ზედმეტად მოურიდებელი ჩხრეკა და შეურაცხმყოფელი ლაპარაკი) აღმოიფხვრას ამ სტრუქტურებში, სადაც შესაძლებელია, გამოიყენონ დისციპლინარული ან სისხლის სამართლის სანქციების მექანიზმები.¹³

---

13 ნაცვლიშვილი ა., აღდგომელაშვილი ე. (2012). ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის CM/REC(2010)5 რეკომენდაციის იმპლემენტაციის ანგარიში. თბილისი. WISG, გვ.7

სოციო-კულტურული გარემო

ჰომო/ბი/ტრანსფობია კომპლექსური პრობლემაა, რომელიც სხვადასხვაგვარი სახით ვლინდება და აისახება ლგბტი ადამიანების ყოფაზე. საზოგადოებაში არსებული ნეგატიური განწყობა მანიფესტირდება ლგბტი ადამიანების მიმართ ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ძალადობაში, დისკრიმინაციაში, მარგინალიზაციისა და გარიყვის პრაქტიკებში.

საზოგადოებაში არსებული ნეგატიური განწყობები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენენ ქვეყანაში არსებულ გარემოზე თანასწორუფლებიანობის თვალსაზრისითაც. დემოკრატიული საზოგადოებისა და სახელმწიფოს სოციალურ-პოლიტიკური მოწყობისა და ფუნქციონირების უმნიშვნელოვანესი პრინციპი კი სწორედ მოქალაქეთა თანაბარი უფლებებისა და თავისუფლებების უზრუნველყოფა და დაცვაა. ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის თავიდან ასაცილებლად, ლესბოსელი, გეი, ბისექსუალი, ტრანსგენდერი და ინტერსექსი ადამიანების უმეტესობა ცდილობს შეძლებისდაგვარად დამალოს საკუთარი „განსხვავებულობა“, მაქსიმალურად მოერგოს საზოგადოებაში არსებულ ნორმებსა და მოლოდინებს და იცხოვროს „ორმაგი ცხოვრებით“. მტრული გარემო და ნეგატიური განწყობები აისახება არა მხოლოდ სტრესსა და დისკომფორტში, რომელსაც ჯგუფის წევრები განიცდიან, არამედ მნიშვნელოვან დაბრკოლებას ქმნის ლგბტი ადამიანებისთვის იმოქმედონ თავიანთი უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად და მოითხოვონ თანასწორობა, როგორც საზოგადოების სრულუფლებიანმა და სრულფასოვანმა წევრებმა.

საქართველოში 2015 წლამდე ჩატარებული კვლევები, რომლებიც სხვადასხვა საკითხებთან/ღირებულებებთან და/ან ჯგუფებთან მიმართებას სწავლობს ნათლად ასახავს საზოგადოებაში არსებულ ნეგატიურ განწყობებს ლგბტი პირთა მიმართ. აღნიშნული კვლევები ადასტურებს, რომ ლგბტი ადამიანები დღემდე რჩება ჯგუფად, რომლის მიმართაც საზოგადოება სხვა მარგინალიზებულ ჯგუფებთან შედარებით ყველაზე ნაკლებ მიმღეობას ამჟღავნებს¹⁴. „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფის“ (WISG) მიერ

---

14 ე. აღდგომელაშვილი. „ლგბტ ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში“. საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტი. WISG. თბილისი. 2013

2015 წელს ჩატარებული საზოგადოებრივი განწყობების კვლევა ლგბტი პირებისა და მათი თანასწორუფლებიანობის მიმართ¹⁵ აჩვენებს, რომ ჰომო/ბი/ტრანსფობია საკმაოდ ძლიერია ქვეყანაში. ამასთან, ცალკეული ჯგუფის მიმართ დამოკიდებულებები გასხვავდება ერთმანეთისგან როგორც სიმაჟორით, ისე ბუნებით. ნეგატიური დამოკიდებულებები განსაკუთრებით გამოხატულია ტრანსგენდერი ქალებისა და ლგბტი აქტივისტების მიმართ¹⁶.

ნეგატიური განწყობები ცალკეული ჯგუფების მიმართ განსხვავდება სოფელი/ქალაქი/თბილისის, სქესის, ასაკის, ლგბტი ჯგუფთან კონტაქტის/ნაცნობობის, ჰომოსექსუალობის შესახებ ცოდნის ძრვილში. ჰომო/ბი/ტრანსფობიური დამოკიდებულებები თბილისში ყველაზე დაბალია. კაცი რესპოდენტები უფრო მაღალი მაჩვენებლებით გამოირჩევიან ჰომო/ბი/ტრანსფობიის სკალაზე, ვიდრე ქალები; რაც უფრო მაღალ ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება რესპოდენტი, მით უფრო იზრდება ნეგატიური განწყობები ჯგუფის მიმართ. ფორმალური განათლების დონე არაა პირდაპირ კავშირში ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ განწყობებთან, რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ფორმალური განათლება ჩვენს შემთხვევაში, ნაკლებად უწყობს ხელს მიმღებლობისა და ტოლერანტობის ზრდას ლგბტი ადამიანების მიმართ. ჰომო/ბი/ტრანსფობიურ განწყობებს მნიშვნელოვნად განაპირობებს რესპოდენტის წარმოდგენები ტრადიციულ გენდერულ როლებზე, მემარჯვენე ავტორიტარიზმისა და რელიგიური ფუნდამენტალიზმის დონე. ცალკეულ შემთხვევებში სექსუალური ორიენტაციის/გენდერული იდენტობის შესახებ ცოდნის ნაკლებობა მნიშვნელოვნად განაპირობებს ცალკეული მითების პოპულარობას საზოგადოებაში და ნოყიერ ნიადაგს ქმნის საზოგადოებრივი აზრით მანიპულირებისათვის, რითაც ცალკეული ჰომოფობიური ჯგუფები აქტიურად სარგებლობენ.

---

15 ე. აღდგომელაშვილი. „წინასწარ განწყობიდან თანასწორობამდე: საზოგადოების ცოდნის, ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულების კვლევა ლგბტ ჯგუფისა და მათი უფლებრივი თანასწორობის მიმართ საქართველოში“. WISG. თბილისი. 2016

16 „ვინაიდან დღევანდელი ნეომორალისტების მთავარ სტრატეგიას საჯარო სივრცის „ცოდვისგან განმენდა“ წარმოადგენს, მათი აგრესიის უპირველესი სამიზნე სწორედ ის ადამიანები და ჯგუფები ხდებიან, ვინც საკითხის/ჯგუფის ხილვადობის გაზრდით ცდილობს შეცვალოს არსებული მდგომარეობა. სწორედ ეს განაპირობებს გამოკვეთილად ნეგატიურ დამოკიდებულებას ლგბტ აქტივისტებისა და უფლებადამცველების მიმართ, რომელიც ამ კვლევაში დაფიქსირდა. ამგვარი დისკურსის პირობებში, ჯგუფის მიმართ არსებული ნეგატიური განწყობები, სტატუსის მიუხედავად, თანაბრად ვრცელდება იმ პიროვნებებსა და ჯგუფებზეც, ვინც ცდილობს უფლებრივი თანასწორობის კონტექსტში გადიტანოს სოგი-სთან დაკავშირებული საკითხები“. იქვე. გვ. 140

ლგბტი ჯგუფის უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებული კითხვების გაანალიზებამ ღირებულებების სკალასთან მიმართებაში, მთლიანობაში, აჩვენა, რომ იმ ადამიანების უმრავლესობაც კი, ვინც ადამიანის უფლებებსა და სიტყვის თავისუფლებას ღირებულებათა იერარქიაში პირველ ხუთეულში ასახელებს, ეწინააღმდეგება ლგბტი პირთა თანასწორუფლებიანობის იდეას. ადამიანის უფლებები ჩვენთან ჯერ კიდევ ცალკეული ჯგუფების პრივილეგიად აღიქმება. ადამიანის უფლებების ფუნდამენტური პრინციპების ამგვარი უკუღებელყოფა სერიოზულ პრობლემას ნარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების მშენებლობის პროცესში.

კვლევამ აჩვენა, რომ ლგბტი ადამიანებზე ძალადობის ფაქტები, უმეტესწილად აღიქმება როგორც ცალკეული და განყენებული შემთხვევები და არა ერთიანი სისტემური ძალადობის ნაწილი. ამასთან, ძალადობად განიხილება მხოლოდ ფიზიკური შეურაცხყოფა. ფსიქოლოგიური ზენოლა, მარგინალიზაცია, ბულინგი, მკურნალობის იძულება, სახლიდან გამოგდება, ძალადობის სხვა ფორმები, ისევე როგორც შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა ხშირად არც კი აღიქმება ძალადობად ან უფლებების დარღვევად.

ამასთან, ლგბტი ჯგუფის უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებული ნებისმიერი საკითხის არტიკულირება საჯარო სივრცეში, ავტომატურად აღიქმება როგორც „გეი-პროპაგანდა“. მითები და სტერეოტიპები, რომლებიც გავლენას ახდენენ საზოგადოების მკვეთრად ნეგატიურ დამოკიდებულებაზე უფლებრივ თანასწორობასთან დაკავშირებული საკითხების მიმართ, აჩვენებს, რომ ეს საკითხები მორალის და ტრადიციების ქრილში უფრო განიხილება ვიდრე უფლებრივი თანასწორობის კონტექსტში. რაშიც დიდი წვლილი პოლიტიკოსებს მიუძღვით, რომელთა შეფასებები და კომენტარები დისკრიმინაციისა და ძალადობის ფაქტებზე ხშირად გაყენებულია მორალისტური რიტორიკით და საკითხის სამართლებრივ ჩარჩოში მოქცევისა და უფლებებრივ ქრილში განხილვის ნაცვლად დომინანტურ კულტურულ, ტრადიციულ და რელიგიური ფასეულობებზე აპელირებენ.

სიძულვილის ენის კვლევები აჩვენებს, რომ ჰომოსექსუალობასთან დაკავშირებული საკითხები უკიდურესად პოლიტიზებულია ქვეყანაში. ლგბტი ჯგუფებთან დამოკიდებულება პოლიტიკური სპეკულაციების საკითხია და ხშირად გამოიყენება პოლიტიკური სპექტრის ფრაგმენტირებისათვის „პრო-

დასავლურ“ და „პრორუსულ“ ძალებად. ცალკეული ჯგუფები მართლაც მიზანმიმართულად იყენებენ საბჭოთა მითს „ჰომოსექსუალობის დასავლური წარმოშობის“ შესახებ ანტიდასავლური განწყობების შესაქმნელად. მეორე მხრივ, ვხედავთ სიტუაციას, როდესაც ლგბტი ჯგუფის მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულება ხდება პოლიტიკური ოპონენტების აპრიორი „პრორუსულ“ ძალად მარკირების საფუძველი. საკითხის ამგვარი პოლიტიზაცია, ნეგატიურად აისახება როგორც ლგბტი ჯგუფის მდგომარეობაზე, ისე მათი უფლებრივი თანასწორობის უზრუნველყოფასა და გაუმჯობესების მექანიზმების შემუშავებაზე.

ქამინგ-აუთის შიში მნიშვნელოვანი დაბრკოლებაა ამ ადამიანებისთვის საკუთარი უფლებებისათვის ბრძოლაში და ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რომელიც გავლენას ახდენს სოგი-ს საფუძველზე ჩადენილი დანაშაულის „უხილავობაზე“. გარემოში, სადაც მტრული დამოკიდებულება გამყარებულია ტრადიციული იდეოლოგიებით და მხარდაჭერილია ძლიერი ინსტიტუციების მხრიდან, ლგბტი ჯგუფის წევრთა უმრავლესობა, ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური საფრთხიდან გამომდინარე, თავს არიდებს საჯაროდ საკუთარი სტატუსის გაცხადებას. მათ კარგად იციან - სტატუსის გამჟღავნების შემთხვევაში შეიძლება დაემუქროთ სახლის, ოჯახის, თავშესაფრის დაკარგვა, გახდნენ ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლნი¹⁷. ქამინგ აუთის შიში და ჰომო/ბი/ტრანსფობიური დამოკიდებულების სპეციფიკა დასახლების ადგილის მიხედვით (ჰომო/ბი/ტრანსფობიური დამოკიდებულებები თბილისში ყველაზე ნაკლებ გამოხატულია სოფლებთან და ქალაქებთან შედარებით) აიძულებს ქომუნითის წევრებს (განსაკუთრებით რეგიონებში), გამოიცვალონ საცხოვრებელი ადგილი და „ჩაიკარგონ“ რომელიმე სხვა ან უფრო დიდ ქალაქში, სადაც მათ ნაკლებად იცნობენ.

სოგი-ს საფუძველზე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის დაძლევის ეფექტიანი მექანიზმების შემუშავებისა და დანერგვისთვის უკიდურესად მნიშვნელოვანია ამ და სხვა ფაქტორების გათვალისწინება, რომელიც წინასწარ განწყობების კვლევამ გამოავლინა საქართველოში.

---

17 იქვე. გვ. 28-29

დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტი პირთა მიმართ / არასამთავრობო ორგანიზაციების სტატისტიკა

საზოგადოების მკვეთრად ნეგატიური განწყობა პირდაპირ აისახება ჯგუფის წევრებზე. ლგბტი ადამიანთა მიმართ ძალადობისა და დისკრიმინაციის ფაქტები, როგორებიცაა ძალადობა ლგბტი უფლებადამცველთა მიმართ¹⁸, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა, სახელმწიფოს უმოქმედობა და/ან არაადეკვატური რეაგირება სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებზე, სიძულვილის ენის გამოყენება და სხვ. ასახულია როგორც ადგილობრივი ლგბტი ორგანიზაციების მიერ ჩატარებულ კვლევებში, ისე სახალხო დამცველისა¹⁹ და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ინსტიტუტების ანგარიშებში²⁰.

2012 წლის WISG-ის მიერ ჩატარებულმა დისკრიმინაციის კვლევამ ლგბტი ჯგუფში აჩვენა, რომ გამოკითხულთა 32%-ს, ბოლო ორი წლის მანძილზე ერთხელ მაინც განუცდია ფიზიკური, 89,93%-ს კი ფსიქოლოგიური ძალადობა. საშუალოდ 134 რესპონდენტიდან, რომელსაც ფსიქოლოგიური ძალადობა განუცდია, 73.13%-ს მსგავსი ფაქტები გადახდომია სამჯერ ან მეტჯერ, 13.43%-ს ორჯერ, ხოლო 13.43%-ს - ერთხელ.²¹

2013 წელს, არასამთავრობო ორგანიზაციის „იდენტობას“ მიერ ჩატარებული კვლევა გვიჩვენებს, ბისექსუალ მამაკაცებსა და ტრანსგენდერებთან აჩვენებს, რომ შეკითხვაზე „გამხდარხართ თუ არა ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლი ბოლო ორი წლის მანძილზე“, 48 რესპონდენტმა 109-დან დადებითად უპასუხა.²²

---

18 A Pending Case versus Georgia before the ECtHR about police homophobic behaviour and violation of fundamental rights (Aghdgomelashvili and Japaridze v Georgia., App. no. 7224/11)

19 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშები საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ. 2013, 2014, 2015 წლისათვის.

20 Hammarberg T., GEORGIA IN TRANSITION. Report on the human rights dimension: background, steps taken and remaining challenges. 2013; ENP Country Progress report – Georgia. 2012, 2013; US State Department Human Rights Report: Georgia. 2011, 2012 and 2013; Country reports prepared recently for the Council of Europe Human Rights Commissioner and the EU Fundamental Rights Agency; Hate Crimes in the OSCE Region – Incidents and Responses. Annual report 2011.

21 ლგბტი ადამიანთა მდგომარეობა საქართველოში. WISG. თბილისი. 2012.

22 Social being of Gay, bisexual and transgender men; Identity; 2013.

2015 წელს, WISG-მა დაასრულა მუშაობა ლგბ პირთა საჭიროებების კვლევაზე ჯანმრთელობის სფეროში²³. კითხვარი ასევე მოიცავდა ინფორმაციას ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის გამოცდილების შესახებ. კვლევამ აჩვენა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ 2012 წელთან შედარებით, იკლო რესპონდენტთა რაოდენობამ, ვინც ფიზიკური/ფსიქოლოგიური ძალადობის გამოცდილების შესახებ საუბრობენ (გამოკითხულთა 20%-ს აქვს ფიზიკური, ხოლო 68%-ს ფსიქოლოგიური ძალადობის გამოცდილება), იმატა იმ ადამიანთა რაოდენობამ, რომლებიც 3-ჯერ ან მეტჯერ გამხდარან ძალადობის მსხვერპლი. ამასთან, წინა წლებთან შედარებით, იმატა ძალადობამ ლგბ ქალების ჯგუფის მიმართ. ფიზიკური ძალადობის გამოცდილების სიხშირის მიხედვით, ლგბ ჯგუფის წარმომადგენელთა რაოდენობა, ვინც სამჯერ ან მეტჯერ გამხდარა ძალადობის მსხვერპლი, ბევრად აღემატება გბ ჯგუფში იგივე გამოცდილების მქონე მამაკაცების რაოდენობას (შესაბამისად, 36%, N=18 ლგბ ქალებისათვის და 22%, N=11 გბ ჯგუფისათვის). რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ქალები უფრო მონყვლადები არიან ფიზიკური ძალადობის ციკლის მიმართ და ამ ჯგუფში მაღალია განმეორებადი ვიქტიმიზაციის რისკი.

2014 წელს ჩატარებულმა ტრანსგენდერი ადამიანების მდგომარეობის კვლევამ გამოავლინა, რომ რესპონდენტებიდან 9 (N=14) ცხოვრების გარკვეულ ეტაპზე ერთხელ მაინც გამხდარა ფიზიკური ძალადობის ობიექტი თავისი გენდერული იდენტობის გამო. მაშინ, როცა მონაწილეთაგან სამს ფიზიკური ძალადობა სამი ან მეტი წლის წინ განუცდია (ორს – ქუჩაში, ხოლო ერთს – ოჯახის წევრის მხრიდან ბავშვობაში) ნ-ს ამგვარი ძალადობა გასული ორი წლის განმავლობაში აქვს გადატანილი. ერთ-ერთი მათგანი ბოლო ორი წლის განმავლობაში 4-ჯერ გახდა ფიზიკური თავდასხმის მსხვერპლი ქუჩაში²⁴.

2012 და 2013 წელს სახელმწიფომ ვერ შეძლო განეხორციელებინა პოლიტიური ვალდებულება ლგბტი პირთა შეკრებისა და მანიფესტაციის უფლების განხორციელებასთან დაკავშირებით. 2013 წლის 17 მაისს პოლიციამ ვერ შეძლო დემონსტრანტებისა და კონტრ-დემონსტრანტების დაშორიშო-

---

23 ე.ალდგომელაშვილი. „ლგბ ჯგუფის საჭიროებები ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში“. ტექნიკური ანგარიში. WISG. თბილისი. 2015.

24 ნ. გვიანიშვილი. „ტრანსგენდერი ადამიანების მდგომარეობა საქართველოში“. WISG. თბილისი. 2014.

რება და ძალადობამ მასობრივი ხასიათი მიიღო. ოფიციალური მონაცემებით, აქციის დარბევისას დაშავდა 28 ადამიანი. 2013 წელს, ხელისუფლების მხრიდან დაგვიანებულმა და არასათანადო რეაგირებამ აქციის ძალადობრივ დაშლაზე, პოლიტიკოსების არაერთგვაროვანმა შეფასებამ პოლიტიკოსთა მხრიდან ხელი შეუწყო ძალადობის ტალღის გაგრძელებას. როგორც „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“ (WISG), ისე ორგანიზაცია „იდენტობამ“ დააფიქსირეს ძალადობის გახშირებული ფაქტები ლგბტი ჯგუფის წევრებზე 17 მაისის მომდევნო დღეებში.

რაოდენობრივი კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ ძალადობის გამოცდილების მაღალი მაჩვენებლის მიუხედავად, ჯგუფის წევრები იშვიათად მიმართავენ როგორც პოლიციას, ასევე, არასამთავრობო ორგანიზაციებს რეაგირებისა და დახმარებისთვის. 2012 წლის კვლევის მიხედვით, ფიზიკური ძალადობის გამოცდილების მქონე რესპოდენტებიდან მხოლოდ 27%-მა მიმართა პოლიციას. 2015 წლის მონაცემებით კი, მათი რაოდენობა უმნიშვნელოდ გაიზარდა (30%). პოლიციისა და სამართალდამცავთათვის დანაშაულის არ შეტყობინების ძირითად მიზეზად პოლიციის არაეფექტურობას, პოლიციის მხრიდან ჰომოფობიური რეაქციისა და ქამინგ აუთის შიშს ასახელებენ. კიდევ უფრო დაბალია პოლიციისთვის მიმართვიანობა ფსიქოლოგიური ძალადობის შემთხვევებზე. მსხვერპლთა უმეტესობა ფსიქოლოგიურ ძალადობას „არასერიოზულ“ მიზეზად მიიჩნევს და ამის გამო არ მიმართავს/ატყობინებს ინციდენტის შესახებ პოლიციას.

ჯგუფის წევრთა ნიჰილისტურ განწყობას ზოგადად მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ კიდევ უფრო აძლირებს ის ფაქტიც, რომ ბოლო წლებში სავარაუდო ჰომო/ბი/ტრანსფობიური მოტივით ჩადენილ არც ერთ გახმაურებულ საქმეზე დღემდე არ დამდგარა სამართლებრივი შედეგი - იქნება ეს 2013 წელს მშვიდობიანი დემონსტრაციის დარბევისა თუ 2014 წელს ტრანსგენდერი ქალის, საბი ბერიანის მკვლელობის საქმე.

სამართლებრივი გარემო

დისკრიმინაციის ამკრძალავი ნორმები ასახული და გამყარებულია ქვეყნის კონსტიტუციით²⁵ და მოქმედი კანონმდებლობით. კანონში „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“, რომელიც 2014 წლის 7 მაისს შევიდა ძალაში, დისკრიმინაციის აკრძალვის საფუძველთა შორის მითითებულია „სექსუალური ორიენტაცია, გენდერული იდენტობა და გამოხატვა“.²⁶ კანონის თანახმად, დისკრიმინაციის აღმოფხვრისა და თანასწორობის უზრუნველყოფაზე ზედამხედველობას სახალხო დამცველი ახორციელებს²⁷.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი დისკრიმინაციას განიხილავს როგორც ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს და ახდენს მის კრიმინალიზაციას²⁸. აღნიშნული მუხლი კრძალავს თანასწორუფლებიანობის დარღვევას სხვადასხვა ნიშნით, რამაც არსებითად შეიძლება ხელყოს ადამიანის უფლება. თუმცა, არ არსებობს პრეცედენტული სასამართლო გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც შეფასდება თუ როგორ განიმარტება ეს პირობა.²⁹

---

25 საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლი კრძალავს დისკრიმინაციას ისეთი ფაქტორების საფუძველზე, როგორებიცაა პირის ეროვნული და ეთნიკური წარმომავლობა, რელიგია, სოციალური ჯგუფისადმი კუთვნილება, სქესი და სხვ. სექსუალური ორიენტაცია და გენდერული იდენტობა ამ საფუძველთა ჩამონათვალში ნახსენები არაა. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე შოთა ბერიძე და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ. 31.03.2008), კონსტიტუციაში მითითებული საფუძველების ჩამონათვალი არ არის ამომწურავი და მოიცავს დისკრიმინაციის აკრძალვის ისეთ საფუძველებსაც, რომლებიც პირდაპირ არ არის მასში ნახსენები.

26 საქართველოს კანონი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ. მუხლი 1.

27 სახალხო დამცველი განიხილავს იმ ფიზიკური ან იურიდიული პირის ან პირთა ჯგუფის განცხადებას და საჩივარს, რომელიც თავს დისკრიმინაციის მსხვერპლად მიიჩნევს; შეისწავლის დისკრიმინაციის ფაქტს როგორც განცხადების ან საჩივრის არსებობისას, ისე საკუთარი ინიციატივით და გამოსცემს შესაბამის რეკომენდაციას; აწვდის და შესაბამის დაწესებულებას ან პირს უგზავნის ზოგად წინადადებებს დისკრიმინაციის თავიდან აცილების და მის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე;

28 „ადამიანთა თანასწორუფლებიანობის დარღვევა მათი რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, რელიგიისადმი დამოკიდებულების, აღმსარებლობის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, ეროვნული, ეთნიკური, სოციალური, რომელიმე ნოდებისადმი ან საზოგადოებრივი გაერთიანებისადმი კუთვნილების, წარმოშობის, საცხოვრებელი ადგილის ან ქონებრივი მდგომარეობის გამო, რამაც არსებითად ხელყო ადამიანის უფლება“. სსკ 142-ე მუხლი

29 ECRI-ს ანგარიში საქართველოს შესახებ. მონიტორინგის მეხუთე ციკლი. 2015. პარა.3

ორგანული კანონი საქართველოს შრომის კოდექსი პირდაპირ კრძალავს დისკრიმინაციას როგორც სქესის, ისე - სექსუალური ორიენტაციის საფუძველზე³⁰.

საქართველოს კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულს და არ ახდენს მის კრიმინალიზაციას, თუმცა, სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის ნიშნით შეუწყნარებლობის საფუძველზე ჩადენილ დანაშაულს დამამძიმებელ გარემოებაში ჩადენილ დანაშაულად მიიჩნევს³¹. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დღემდე ამ მუხლით არც ერთი საქმე არაა კვალიფიცირებული. ქვეყანაში დღემდე არ არსებობს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებათა სტატისტიკა, რომლებიც ჩადენილია სექსუალური და გენდერული იდენტობის ნიშნით შეუწყნარებლობის საფუძველზე. რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ დღემდე არ ხდება ლგბტი პირთა მიმართ ძალადობისა და დისკრიმინაციის ბუნების და პრევალირების შესახებ მონაცემების შეგროვება და გაანალიზება.³²

დისკრიმინაციის პრევენციისა და ამ ნიშნით ჩადენილ სამართალდარღვევებზე ეფექტიანი რეაგირების მიზნით, შსს მინისტრმა 2014 წლის 26 დეკემბერს ახალი მითითებები გამოსცა, რომლის მიხედვითაც, შსს-ს საგამოძიებო დანაყოფებს დაევალიათ: შეუწყნარებლობის მოტივისა და დისკრიმინაციის კონკრეტული ნიშნის „შესაძლო“ არსებობის შესახებ (სსკ 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილი) მიუთითონ სისხლის სამართლის საქმის წარმოების ელექტრონული პროგრამის შესაბამის ველში – „დანაშაულის ფაბულაში“. სამინისტროს ინფორმაციით, მითითება სიძულვილის ნიადაგზე და შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ დანაშაულთან დაკავშირებით გამოძიების შესაბამისი მუხლით (საქართველოს სსკ-ის 142-ე, 142 პრიმა, 142 პრიმა 2, 155-ე და 156-ე მუხლები) გამოძიების

---

30 აკრძალვის საფუძველზე გენდერული იდენტობა მითითებული არაა. საქართველოს შრომის კოდექსი. მუხლი 2(3).

31 „დანაშაულის ჩადენა რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობის, ასაკის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, შეზღუდული შესაძლებლობის, მოქალაქეობის, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის ან დისკრიმინაციის შემცველი სხვა ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით არის პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება ამ კოდექსით გათვალისწინებული ყველა შესაბამისი დანაშაულისათვის.“ სსკ 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილი.

32 Discrimination on basis of sexual orientation and gender identity in Georgia. WISG and ILGA-Europe's joint submission for 23th Working Group Session of UPR. 2015.

დანყების ვალდებულებას წარმოშობს, თუ სახეზეა ამ მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნები.

სექსუალური ორიენტაცია, როგორც დისკრიმინაციის აკრძალვის საფუძველი, ფიგურირებს საქართველოს კანონში ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ³³. საქართველოს კანონი „პაციენტთა უფლებების“ შესახებ, ასევე, კრძალავს პაციენტთა დისკრიმინაციას რამე ნიშნით.³⁴

კანონი გენდერული თანასწორობის შესახებ ზოგადად წინ გადადგმული ნაბიჯია, თუმცა მეტწილად დეკლარაციული ხასიათისაა, ვინაიდან მასში განერილი არაა კანონის აღსრულების მექანიზმი. გარდა ამისა, კანონი არ ითვალისწინებს ლგბტი ჯგუფის საჭიროებებს და შესაბამისად, ნაკლებად შესაძლებელია ამ ეტაპზე მისი გამოყენება ლგბტი პირთა უფლებების დასაცავად. კანონი "ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ" პარტნიორთა ძალადობისაგან არ იცავს ლგბტი პირებს, ვინაიდან იგი ვრცელდება მხოლოდ რეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფ პირებზე. საქართველოში კი ჰომოსექსუალური ქორწინება კანონით დაშვებული არაა.³⁵

2014 წელს მიღებული ადამიანის უფლებათა შვიდწლიანი სტრატეგია და ორწლიანი სამოქმედო გეგმა (2014-15), ასევე, მოიცავს სექსუალურ ორიენტაციასთან/გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

მიუხედავად შესამჩნევი პროგრესისა, საკანონმდებლო დონეზე კვლავაც რჩება ხარვეზები, რაც მნიშვნელოვნად ზღუდავს ლგბტი ადამიანების თავისუფლებასა და უფლებებს. ამგვარი შეზღუდვები განსაკუთრებით თვალშისაცემი და საგანგაშოა ტრანსგენდერ ადამიანებთან მიმართებაში.³⁶

---

33 იხ. მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი.

34 საქართველოს კანონი „პაციენტის უფლებების“ შესახებ. მუხლი 6. აქვე უნდა ითქვას, რომ ზემოაღნიშნული წარმოადგენს ფუნდამენტურ პრინციპს და მისმა დარღვევამ, გარკვეულ შემთხვევებში, შეიძლება, გამოიწვიოს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა (სსკ. 142-ე მუხლი)

35 WISG, (2014). Rights of LBT Women in Georgia, Shadow Report for CEDAW, Submitted for the 58th Session.

36 მაგ. გენდერის სამართლებრივი აღიარების საკითხი, რომელიც სასიცოცხლო მნიშვნელობისაა ტრანსგენდერი ადამიანებისთვის.

დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტი პირთა მიმართ / ოფიციალური სტატისტიკა

სოგი-ს საფუძველზე უფლებადარღვევისა და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ ოფიციალური სტატისტიკის მისაღებად „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“ (WISG) გამოითხოვა სხვადასხვა საჯარო ინფორმაცია სახალხო დამცველისა და პერსონალური მონაცემების დაცვის ინსპექტორის აპრატისგან. ასევე, მიმართა იმ სახელმწიფო უწყებებს, რომელთა კომპეტენციას მიეკუთვნება სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე პრევენციული ზომების გატარება, რეაგირება და სამართალწარმოება. გარდა ამისა, ორგანიზაციამ გამოითხოვა საჯარო ინფორმაცია სასწავლო პროგრამების შესახებ, რომელსაც პოლიციელები, პროკურორები და მოსამართლეები გადიან.

ორგანიზაციამ წერილობით მიმართა შსს-ს და მთავარ პროკურატურას საქმის წარმოებაში სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილისა და 142-ე მუხლების გამოყენების საფუძველზე 2012 წლის 27 მარტიდან 2016 წლის 15 მარტამდე პერიოდში.

შსს საინფორმაციო ანალიტიკური დეპარტამენტის მონაცემების თანახმად³⁷, აღნიშნულ პერიოდში ფიქსირდება მხოლოდ 1 სისხლის სამართლის საქმე, რომელზეც გამოძიება დაიწყო სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლით მოქალაქის მიმართ ადამიანთა თანასწორუფლებიანობის დარღვევის ფაქტზე. ამასთან, წერილში არაა მითითებული თანასწორუფლებიანობის დარღვევის საფუძველი. რაც შეეხება ოფიციალურ სტატისტიკას 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილის გამოყენებასთან დაკავშირებით, წერილში მითითებულია, რომ „სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილი ითვალისწინებს სასჯელის დანიშვნის ეტაპზე პასუხისმგებლობის დამძიმებას დისკრიმინაციის ნიშნით ჩადენილი სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული ყველა დანაშაულისთვის“ და შესაბამისად, აღნიშნული ინფორმაციის მოპოვება შესაძლებელია სასამართლოს მეშვეობით.

საქართველოს მთავარი პროკურატურის საპასუხო წერილის მიხედვით, 2012 წლის 27 მარტიდან 2016 წლის 15 მარტამდე პერიოდში სსკ-ის 142-ე

---

37 შსს ანალიტიკური დეპარტამენტის საპასუხო წერილი. 09.06.2016. #1413442

მუხლის საფუძველზე დევნა არ დაწყებულა³⁸. 2016 წლის იანვრიდან - 16 ივნისამდე პერიოდში ოთხ სისხლის სამართლის საქმეზე ბრალდებულად იქნა ცნობილი 4 პირი, რომელთა მიმართ გამოტანილი ბრალდების შესახებ გადაყვეტილებაში ხაზგასმულია 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილით გათვალისწინებული შეუწყნარებლობის ერთ-ერთი ნიშანი. პროკურატურის პასუხიდან არ ჩანს თუ რომელი ნიშნის საფუძველზე იქნა გამოყენებული აღნიშნული მუხლი. მთავარი პროკურატურის ინფორმაციით, აქედან ერთ-ერთ საქმეზე სასამართლომ გამოიტანა გამამტყუნებელი განაჩენი და პირს სსკ-ის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილით გათვალისწინებული საფუძვლის გამო განესაზღვრა მინიმუმზე გაცილებით მაღალი სანქცია. დანარჩენ საქმეებზე (2016 წლის 16 ივნისის მდგომარეობით) სასამართლოს მიერ განაჩენი არ არის გამოტანილი.

სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილით პირისათვის ბრალის დამძიმების შესახებ ინფორმაციის მოგროვების მიზნით WISG-მა წერილობით მიმართა **ყველა ინსტანციის სასამართლოს**. გარდა ამისა, ორგანიზაციამ გამოითხოვა სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილებები (სსკ-ის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილის და 142-ე მუხლების შესახებ) მხარეების პერსონალური მონაცემების მითითების გარეშე. მიღებული პასუხებიდან ირკვევა, რომ აღნიშნულ პერიოდში (კერძოდ, 2012 წლის 27 მარტიდან 2016 წლის 15 მარტამდე), არც სსკ 53-ე მუხლის 3¹ და არც სსკ 142-ე მუხლი არ ფიგურირებს არც ერთ სასამართლო გადაწყვეტილებაში.

2016 წლის 31 მარტს „ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“ (WISG) გამოითხოვა ინფორმაცია **საქართველოს სახალხო დამცველისგან** 2015 წლის 1 იანვრიდან - 2016 წლის 15 მარტამდე პერიოდში სოგი-ს საფუძველზე უფლებათა დარღვევის ფაქტების თაობაზე მიმართვიანობის შესახებ. სახალხო დამცველის საპასუხო წერილში მითითებულია, რომ ამ პერიოდში, ომბუცმენს მთლიანობაში 35-მა ადამიანმა მიმართა (აქედან, 21 განცხადება შესულია გენდერული თანასწორობის დეპარტამენტში, 14 კი - თანასწორობის დეპარტამენტში). 15 შემთხვევაში საქმის წარმოება შეწყდა მტკიცებულებათა არასაკმარისობის მიზეზით, 1 შემთხვევაში სახალხო დამცველის მიერ სასამართლოს წარედგინა სასამართლოს მეგობრის (amicus curiae) პოზიცია, 7 საქმეზე ფაქტების შესწავლის შემდგომ გაიცა რეკომენდაცია, 12 შემთხვევაში კი მიმდინარეობს საქმის შესწავლა³⁹.

38 საქართველოს მთავარი პროკურატურის საპასუხო წერილი. 16.06.2016. #13/37707

39 საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის საპასუხო წერილი. 13.05.2016. #05/4584

2016 წლის 4 აპრილს WISG-მა შესაბამისი წერილით მიმართა **პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორსაც**.⁴⁰ პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატის ინფორმაციით, 2015 წლის 1 იანვრიდან 2016 წლის 15 მარტამდე პერიოდში, ლგბტი ადამიანების უფლებათა დარღვევის ფაქტების შესახებ მიმართა ერთმა მოქალაქემ. ამასთან, სექსობრივ ცხოვრებასთან დაკავშირებული მონაცემების სავარაუდო უკანონო დამუშავების შესახებ მიმართა კიდევ ერთმა მოქალაქემ. არც ერთ შემთხვევაში „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის დარღვევის ფაქტი არ დადგინდა.

„ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ (WISG) რეგულარულად აკვირდება თუ რამდენად გამოიყენება სისხლის სამართლის კოდექსი ზემოაღნიშნულ პრაქტიკაში. WISG-ის მიერ 2014 წელს ჩატარებული კვლევის⁴¹ ფარგლებში ორგანიზაციას გამოთხოვილი ჰქონდა ინფორმაცია შესაბამისი საჯარო დაწესებულებებიდან 2012 წლის 19 აპრილიდან - 2014 წლის 16 სექტემბრამდე პერიოდში სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლით სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყებისა და სასამართლოში სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილის გამოყენების თაობაზე. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ანალიტიკური დეპარტამენტის საპასუხო წერილის⁴² თანახმად, ზემოხსენებულ პერიოდში სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლით სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ ინფორმაცია არ ჰქონდათ. საპასუხო წერილში ასევე მითითებული იყო, რომ ისინი არ ფლობდნენ ინფორმაციას სასამართლოში სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილის გამოყენების თაობაზე. რაც შეეხება პროკურატურას, მთავარი პროკურატურის საპასუხო წერილში⁴³ მითითებული იყო, რომ აღნიშნული პერიოდის განმავლობაში (2012-14 წლები) სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლით წინასწარი გამოძიების/ სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყების არც ერთი შემთხვევა არ ყოფილა

40 პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორი განიხილავს მოქალაქეთა (მონაცემთა სუბიექტთა) განცხადებებს და უფლებამოსილია მიიღოს კანონით გათვალისწინებული ზომები. საჭიროების შემთხვევაში შესაბამისი პირებისგან ითხოვს დამატებით მასალას და ახორციელებს მონაცემთა დამუშავებლის ან/და უფლებამოსილი პირის შემოწმებას ინსპექტირებას.

41 ც. რატიანი, ე. აღდგომელაშვილი, გ. გოცირიძე. „დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტ პირთა მიმართ“. WISG. თბილისი. 2015

42 შსს ანალიტიკური დეპარტამენტის საპასუხო წერილი. 13.11.2016. #2293989

43 მთავარი პროკურატურის საპასუხო წერილი. 24.09.2016. #13/59480

დაფიქსირებული. რაც შეეხება სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილის გამოყენებას, პროკურატურამ ასევე მიუთითა, რომ აღნიშნულ საკითხზე პროკურატურა სტატისტიკურ ინფორმაციას არ აწარმოებს. ამავე კვლევის ფარგლებში, სისხლის სამართლის კოდექსის 53-ე მუხლის 3¹ ნაწილით პირისათვის ბრალის დამძიმების შესახებ ინფორმაციის მოგროვების მიზნით WISG-მა წერილობით მიმართა ყველა ინსტანციის სასამართლოს. მიღებული პასუხებიდან ირკვევა, რომ აღნიშნულ პერიოდში, არც სსკ 53-ე მუხლის 3¹ და არც სსკ 142-ე მუხლი არ ფიგურირებს არც ერთ სასამართლო გადაწყვეტილებაში⁴⁴.

საერთაშორისო ორგანიზაციების ანგარიშებზე დაყრდნობით ასევე შესაძლებელია ამ კუთხით გარკვეული დასკვნების გაკეთება. კერძოდ, საქართველოს ხელისუფლებამ ECRI-ს აცნობა, რომ სიძულვილით ჩადენილ დანაშაულზე 2011 წელს დაიწყო 4 გამოძიება, 2012-ში - 9, 2013-ში - 16 და 2014-ში - 18. ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისის (ODHIR) მიერ მიღებული ოფიციალური მონაცემები მიუთითებდა, რომ 2011 წელს სიძულვილით ჩადენილი 19 დანაშაულიდან მხოლოდ ერთზე დაიწყო სისხლის სამართლებრივი დევნა; 2012 წელს კი - 13 საქმიდან ხუთზე. ამ წლების განმავლობაში მსჯავრი არც ერთხელ არ დაუდიათ. 2013 წლის ოფიციალური მონაცემები მითითებული არაა. 2014 წლის მონაცემებით⁴⁵ 19-დან 7 საქმეზე დაიწყო სისხლის სამართლებრივი დევნა, მსჯავრის დადება მოხდა 8 შემთხვევაში. 2014 წლის ოფიციალური მონაცემების მიხედვით, 19-ვე შემთხვევის საფუძველი რელიგიური მრწამსია.⁴⁶

პროცესის დინამიკაში დაკვირვება საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ სოგი-ს საფუძველზე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ ოფიციალური სტატისტიკის წარმოების თვალსაზრისით ბოლო ოთხი წლის განმავლობაში ქვეყანაში არ შეინიშნება რაიმე მნიშვნელოვანი წინსვლა.

ოფიციალური სტატისტიკის არარსებობა, განსაკუთრებით, უფლებადაცვითი ორგანიზაციების მიერ დაფიქსირებული ქეისებისა და ჩატარებული

---

44 იხ. დანართი N3

45 ეს რაოდენობა გაცილებით მცირეა რეალურ რაოდენობასთან შედარებით, რომლებსაც არასამთავრობო ორგანიზაციები ODHIR-ისთვის გაგზავნილ ანგარიშებში აღნიშნავენ

46 ც. რატიანი, ე. ალდგომელაშვილი, გ. გოცირიძე. „დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ლგბტ პირთა მიმართ“. WISG. თბილისი. 2015

კვლევების საფუძველზე გამოვლენილი სურათის ფონზე, აჩვენებს, რომ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის ამკრძალავი სისხლის სამართლებრივი ნორმები პრაქტიკაში არ მუშაობს.

პროფესიული ტრენინგებისა და სხვა საგანმანათლებლო აქტივობების ორგანიზება პოლიციის ოფიცრებისთვის, პროკურატურის თანამშრომლებისა და მოსამართლეებისათვის

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღრიცხვისა და ეფექტიანი რეაგირებისათვის, აუცილებელია, რომ სამართალდამცავი სტრუქტურების წარმომადგენლებს გააჩნდეთ ასეთი დანაშაულისა და ინციდენტების იდენტიფიცირებისა, მსხვერპლთა დახმარებისა და მხარდაჭერისათვის აუცილებელი ცოდნა და უნარები. ECRI თავის 2016 წლის ანგარიშში ყურადღებას პროფესიონალიზმის ამაღლებას უთმობს და იძლევა რეკომენდაციას, რომ სასამართლო და სამართალდამცველ ორგანოთა მოხელეთათვის გაიზარდოს სატრენინგო აქტივობები სიძულვილით ჩადენილ დანაშაულთა გამოძიებაზე. გარდა ამისა, ტრენინგები უნდა ფარავდეს პომო/ბი/ტრანსფობიური სიძულვილით ჩადენილ დანაშაულებსაც. ასევე, გასცემს რეკომენდაციას, რომ ხელისუფლებამ შეაფასოს ტრენინგების გავლენა და, საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისად შეცვალოს ისინი.⁴⁷

ადამიანის უფლებათა სამოქმედო გეგმა 2014-15 წლებისათვის⁴⁸ ანტიდისკრიმინაციული კანონის მიღების გარდა, ასევე მოიცავდა შესაბამისი ტრენინგების ჩატარებას ძალოვანი სტრუქტურების წარმომადგენელთათვის სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის იდენტიფიცირების, ასეთი ტიპის დანაშაულებათა შესახებ ინფორმაციის მოგროვებისა და სტატისტიკის წარმოების თაობაზე.

WISG დაინტერესდა თუ რა სახის სწავლება ჩატარდა პოლიციელთათვის, პროკურორებისა და მოსამართლეებისთვის.

მთავარი პროკურატურის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის (წერილი #13/37707) თანახმად, 2014-2016 წლებში ჩატარდა **ტრენინგები პროკუ-**

---

47 ECRI-ს ანგარიში საქართველოს შესახებ. მონიტორინგის მეხუთე ციკლი. 2015. პარა.67
48 ადამიანის უფლებათა სამოქმედო გეგმა 2014-15 წლებისათვის. თავი 14.

რორებისა და გამოძიებლებისთვის სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის საკითხებზე, რომელიც 82 გამოძიებელმა/პროკურორმა და 118 სტაჟიორმა გაიარა, რომელთაგან 30 დანიშნულია თანამდებობაზე. აღსანიშნავია, რომ პროკურატურა ტრენინგების დროს ევროკავშირთან და ევროპის საბჭოსთან თანამშრომლობდა, ასევე, ეუთოს ადამიანის უფლებების ოფისის წარმომადგენლებთან და საქართველოს სახალხო დამცველის ოფისთან. წერილიდან ირკვევა, რომ ამ საქმიანობის განხორციელებისას, პროკურატურა არ თანამშრომლობდა ლგბტი პირთა უფლებებზე მომუშავე ორგანიზაციებთან.

„ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“ (WISG) მიმართა **საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიას**⁴⁹ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიებაზე სასწავლო პროგრამების შესახებ.

შსს აკადემიამ აღნიშნა, რომ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების საკითხები სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში გატარებული ცვლილებების შემდგომი პერიოდიდან ისწავლება, რომელიც შესულია შემდეგ საგანმანათლებლო კურსებში: ა) უზნის ინსპექტორთა, ბ) პატრულ ინსპექტორთა, გ) საქართველოს სასაზღვრო პოლიციის სახმელეთო საზღვრის დაცვის დეპარტამენტის მესაზღვრეთა, დ) დეტექტივ-გამოძიებელთა სპეციალური პროფესიული საგანმანათლებლო კურსი. ე) შსს-ს ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტში და ტერიტორიულ ორგანოებში თანამდებობრივი დანინაურების კურსი.

გარდა ამისა, როგორც პასუხიდან ირკვევა, შსს-ს უმაღლეს საგანმანათლებლო პროგრამებზე - საბაკალავრო პროგრამებში ინტეგრირებულია სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გარკვეული საკითხები. ასევე, გეგმავენ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების ცალკე მოდულად ჩამოყალიბებას, რაზეც მიმდინარეობს მუშაობა. მიუხედავად იმისა, რომ შსს-ს აკადემია მოიცავს გარკვეულ საკითხებს სიძულვილით მოტივირე-

---

49 შსს აკადემია არის საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - საპოლიციო უმაღლესი და სპეციალური პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულება, ასევე საარქივო დაწესებულება, რომელიც ახორციელებს სამართალდამცავი სისტემისათვის უმაღლესი და სპეციალური პროფესიული განათლებით სპეციალისტების მომზადებას, პოლიციის სისტემის კადრების გადამზადებას და თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლებას. საჭიროებიდან გამომდინარე, შსს აკადემია, აგრეთვე უზრუნველყოფს კონკრეტული სფეროს სპეციალისტთა მოსამზადებლად შესაბამისი სასწავლო კურსების ორგანიზებას ან/და ტესტირებას.

ბული დანაშაულის შესახებ, უნდა აღინიშნოს, რომ საჭიროა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების სპეციფიკის სიღრმისეული სწავლება, რომელიც ამჟამად არასაკმარისია.

საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო სასამართლო სისტემის მაკოორდინირებელ, ხარისხიანი და ეფექტური მართლმსაჯულების ხელშეწყობისათვის შექმნილ დამოუკიდებელ ორგანოს წარმოადგენს. კანონმდებლობის თანახმად, ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანაა პირველი და სააპელაციო ინსტანციების მოსამართლეთა დანიშვნა და გათავისუფლება. გარდა ამისა, საკვალიფიკაციო გამოცდებისა და კონკურსების ორგანიზება და ჩატარება, კანონით გათვალისწინებული უფლებამოსილების ფარგლებში საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური სამართალწარმოება, ხარისხის მართვა საერთო სასამართლოებში და სხვ. საბჭოს შეფასების მეთოდოლოგია და მიღებული გადაწყვეტილება მოსამართლის დანიშვნის შესახებ, შემდგომში აისახება მის მიერ დანიშნული მოსამართლის განაჩენებზე.

„ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერმა ჯგუფმა“ (WISG) მიმართა (ჭერილი #1934) იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს შემდეგი კითხვებით:

- ა) ამონშებს და ითვალისწინებს თუ არა იუსტიციის უმაღლესი საბჭო მოსამართლეობის კანდიდატების შესაძლო ჰომოფობიურ დამოკიდებულებას ლგბტი ადამიანების მიმართ მოსამართლეთა შერჩევა/დანიშვნისას.
- ბ) რა სახის მეთოდოლოგია გამოიყენება მოსამართლეთა შერჩევა/დანიშვნისას იმისათვის, რომ შემოწმდეს თითოეული მოსამართლეობის კანდიდატის შესაძლო ჰომოფობიური დამოკიდებულება ლგბტი ადამიანების მიმართ.

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს საპასუხო წერილში აღნიშნულია, რომ „მოსამართლეობის კანდიდატების შერჩევის წესის“ მე-9 მუხლი განსაზღვრავს მოსამართლეობის კანდიდატის შეფასების საკითხებს. ერთ-ერთი კრიტერიუმი განსაზღვრავს კანდიდატის დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობასა და სამართლიანობას. იუსტიციის უმაღლესი საბჭო თავის წერილში ამბობს,

რომ შეფასებისას ის ითვლისწინებს მოსამართლეობის კანდიდატის უნარს ერთგვაროვნად მოეპყროს ადამიანებს, იყოს ფავოროტიზმისა თუ წინასწარ შექმნილი უარყოფითი განწყობებისგან თავისუფალი, რაც უკავშირდება ადამიანთა რასობრივ, ეთნიკურ ან რელიგიურ კუთვნილებას, სქესს, ასაკს, სოციალურ თუ ეკონომიკურ მდგომარეობას, პოლიტიკურ შეხედულებებს ან სხვა ნიშანს, ასევე, უნარს, ყველა ადამიანს მოეპყროს ღირსებით, მათი უფლებების და ინტერესების პატივისცემით და სამართლიანად. როგორც საბჭო ამბობს, კრიტერიუმში - კომპეტენცია და სამართლებრივი დასაბუთების უნარი - მოიაზრება ადამიანის უფლებების სამართლის ცოდნა. მისი განცხადებით, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო გადანყვეტილებას იღებს ამ კრიტერიუმების გათვალისწინებით და ისე იღებს დანიშვნის შესახებ გადანყვეტილებას. საბჭო იყენებს ინფორმაციის მოძიების მეთოდს, კერძოდ უკავშირდება კანდიდატების რეკომენდატორებს, ყოფილ და მოქმედ დამსაქმებლებს, კოლეგებს და შესაბამისი კითხვარების გამოყენებით იღებს ინფორმაციას. საბჭო აგრეთვე, კითხვებს უსვამს კანდიდატს გასაუბრებისას. გარდა ამისა, მის ერთ-ერთ წევრს გავლილი აქვს სამართლის სფეროში მოღვაწე ადამიანებისთვის განკუთვნილი პირის უფლებათა სწავლების პროგრამა (HELP) ლგბტ პირთა დისკრიმინაციის წინააღმდეგ.

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს საპასუხო წერილიდან ირკვევა, რომ მისი მიდგომა დეკლარაციული ხასიათისაა, რომელიც ასახულია მოსამართლეობის კანდიდატის კრიტერიუმებში. იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს როგორც ჩანს არ აქვს კონკრეტული მეთოდოლოგია, თუ როგორ უნდა შეამოწმოს მოსამართლეობის კანდიდატის შესაძლო ჰომოფობიური დამოკიდებულება ლგბტი ადამიანების მიმართ.

იუსტიციის უმაღლესი სკოლა უზრუნველყოფს სამოსამართლო კანდიდატების, მოსამართლეების, მოსამართლეთა თანამშენებების და სასამართლოს სხვა თანამშრომლების პროფესიულ სწავლებას. ორგანიზაციამ 2016 წლის 12 აპრილს იუსტიციის უმაღლეს სკოლას მიმართა 8 შეკითხვით, ლგბტი ადამიანების უფლებების და მათ მიმართ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე სასწავლო პროგრამების შესახებ.

როგორც პასუხიდან ირკვევა, იუსტიციის უმაღლესი სკოლა თანამშრომლობს კავშირ „საფართან“ და ახორციელებს სატრენინგო პროგრამებს

„დისკრიმინაციის აკრძალვის ქართული და ევროპული სამართლის სტანდარტები“, რომელიც მოიცავს ლგბტი პირების უფლებებს. როგორც იუსტიციის უმაღლესი სკოლა იტყობინება, 2015 წელს ჩატარდა 1, ხოლო 2016 წელს იგეგმება 2 ტრენინგი. მათი განცხადებით, მომავალ წლებში იგეგმება ლგბტი პირთა უფლებებზე მოდულების შემუშავება. გარდა ამისა, ადამიანის უფლებების და დისკრიმინაციის თემატიკა ინტეგრირებულია იუსტიციის უმაღლესი სკოლის მსმენელთა მოსამზადებელ პროგრამაში.

იუსტიციის უმაღლესი სკოლის პასუხი არ მოიცავს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის საქმის განხილვის სპეციფიკას და თავისებურებებს. მან პასუხი არ გასცა შეკითხვას, თუ რამდენმა ადამიანმა გაიარა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების სწავლება.

ტრენინგების ჩატარება ზოგადად არადისკრიმინაციულობასთან დაკავშირებით მისასალმებელია, მაგრამ საჭიროა, რომ სწავლება იყოს ინტენსიური ხასიათის და მოიცავს სისხლის სამართლის საქმეებზე მომუშავე ყველა მოსამართლე. ვინაიდან სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის საქმეზე მუშაობა განსხვავებულ სპეციფიკას და თავისებურებებს მოიცავს, საჭიროა, რომ მოხდეს მოსამართლეთა მომზადება უშუალოდ ჰომო/ბი/ტრანსფობიის საფუძველზე ჩადენილი სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული შესახებ. ბუნებრივად ჩნდება კითხვა, ასეთ პირობებში, რამდენად არის სასამართლო მზად იმჯელოს და დაადგინოს იყო თუ არა დანაშაული სიძულვილით მოტივირებული და გამოიტანოს სამართლიანი გადაწყვეტილება.

სხვა ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკების მოკლე მიმოხილვა

ბევრი ქვეყნის კანონმდებლობა სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულს დამამძიმებელ გარემოებად მიიჩნევს. ევროპის საბჭოს 23 ქვეყანაში, კანადაში, ჩილესა და ამერიკის ზოგიერთ შტატში, სექსუალური ორიენტაცია ჩართულია სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთა საფუძვლების ჩამონათვალში.

მიუხედავად ამისა, არაერთი კვლევა ადასტურებს, რომ სტატისტიკა ასეთი დანაშაულების შესახებ რეალურად არ ასახავს ლგბტი ადამიანთა მიმართ განხორციელებული ძალადობის სურათს. შესაბამისად, საკანონმდებლო ცვლილებების პარალელურად, ნევრმა სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ სათანოდო ზომები, რათა სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის ნიშნით ჩადენილი სიძულვილის დანაშაულებისა და სხვა სიძულვილით მოტივირებული შემთხვევების მსხვერპლებმა და თვითმხილველებმა განაცხადონ მათ შესახებ; ნევრმა სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ყველა შესაძლო ზომა, რათა სამართალდამცავ სტრუქტურებს, მათ შორის, სასამართლო სისტემას, გააჩნდეს ასეთი დანაშაულებისა და ინციდენტების იდენტიფიცირებისა და მსხვერპლთა და მოწმეთა დახმარებისთვისა თუ მხარდაჭერისთვის აუცილებელი ცოდნა და უნარები⁵⁰.

ამ მიმართულებით უკვე არსებობს აპრობირებული პრაქტიკები, როლებიც მოიცავს **სპეციალური სასწავლო პროგრამებისა და სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავებას პოლიციისა და მოსამართლეებისათვის**, რის საფუძველზეც ისინი შეძლებენ მსგავსი დანაშაულებისა და შემთხვევების დადგენას, აგრეთვე დაზარალებულებისა და მოწმეების ადეკვატურ დახმარებასა და მხარდაჭერას.

OSCE-ს მიერ შემუშავებული სახელმძღვანელოს გარდა, სპეციალური გაიდლაინები შემუშავებულია სხვადასხვა ქვეყნებში, სადაც წარმატებით გამოიყენება სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის იდენტიფიცირებისა და რეაგირებისთვის (აშშ, დიდი ბრიტანეთი - ლონდონის პოლიცია, შოტლან-

---

50 ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/REC(2010)5 სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ. განმარტებითი მემორანდუმი. პარა.3

დია, შვედეთი, კატალონიის პოლიცია - ამ ქვეყნებში არსებობს სპეციალური სახელმძღვანელოები).⁵¹ ODIHR-ის მიერ მომზადებული სპეციალური სატრენინგო პროგრამა პროკურატურის თანამშრომლებისთვის სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან დაკავშირებით (PAHCT) წარმატებით ხორციელდება ევროპის საბჭოს ცალკეულ ქვეყნებში.

აშშ-ში გამოძიების ფედერალური ბიურო ყოველწლიურად ასობით სემინარს, სამუშაო შეხვედრას და ტრენინგს ატარებს. ახალი და გამოცდილი თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების გარდა, FBI-ს მიერ ორგანიზებული ტრენინგები განკუთვნილია ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენელთათვის. FBI ასევე ატარებს ტრენინგებს პოლიციის ოფიცრებისთვის სხვადასხვა ქვეყნებში.

პროფესიული ტრენინგების გარდა, მნიშვნელოვანია მხედველობაში იქნას მიღებული, რომ თავად სამართალდამცავები შეიძლება იზიარებდნენ საზოგადოებაში დამკვიდრებულ სტერეოტიპებსა და წინასწარგანწყობებს. ბელგიაში, პორტუგალიაში, ხორვატიაში, პოლონეთში, ბულგარეთში, იტალიასა და, ნანტილობრივ, შვედეთში, ლგბტი საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციები სისტემატურად უტარებენ ტრენინგებს პოლიციელებს, რათა უფრო სენსიტიური გახადონ ისინი ამ საკითხების მიმართ. იტალიაში ტრანსფობიურ და ჰომოფობიურ დანაშაულთან დაკავშირებული საკითხები ინტეგრირებულია გენდერული ძალადობის აღმოფხვრაზე მიმართულ სატრენინგო პროგრამაში⁵².

სოგი-ს საფუძველზე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის რეპორტირების დაბალი მაჩვენებლის ერთ-ერთი მიზეზი პოლიციის მიმართ უნდობლობა და ქამინაუთის შიშია. ჯგუფის წევრებთან უფრო მჭიდრო კონტაქტისა და უნდობლობის გადასალახავად, ზოგ ქვეყანაში პოლიცისთან არსებულ სპეციალურ განყოფილებებს მიზანმიმართულად პოლიციაში მომუშავე ლგბტი ჯგუფის წევრებისაგან აკომპლექტებენ. ცხადია, ისინი უფრო მეტად სენსიტიური არიან ჰომოფობიური მოტივით ჩადენილი დანაშაულებების მიმართ. გარდა ამისა, უშუალო კავშირი აქვთ ლგბტი თემის წევრებთან. (მაგ. ლონდონის, ვაშინგ-

51 http://www.report-it.org.uk/files/hate_crime_operational_guidance.pdf;

52 Poláček R., Le Déroff J. (2010) Joining Join forces to combat homophobic and transphobic hate crime Cooperation between police forces and LGBT organisations in Europe. ILGA-Europe. p. 39

ტონის, ამსტერდამის და სხვ. პოლიციის შესაბამისი განყოფილებები). ბევრ ქვეყანაში პოლიცია და საგამოძიებო ორგანოები მჭიდროდ თანამშრომლობენ ლგბტი ორგანიზაციებთან. თანამშრომლობის სპექტრი საკმაოდ ფართოა - პოლიციის თანამშრომელთათვის კონსულტაციებისა და სენსიტიურობაზე მიმართული ტრენინგების უზრუნველყოფა, ძალადობის სტატისტიკის შესახებ ინფორმაციის გაზიარება, ლგბტი თემის წევრთათვის განკუთვნილ ინფორმირებულობის ამაღლების კამპანიაში ურთიერთდახმარება და სხვ. ხშირ შემთხვევაში პირველადი მედიატორის როლს მსხვერპლსა და სამართალდამცავებს შორის ლგბტი ორგანიზაციები ასრულებენ (მაგ. შვედეთი, ინგლისი (მხოლოდ ლონდონის პოლიცია), შოტლანდია, კატალონია, პორტუგალია, ჰოლანდია). ამასთან, სათემო ორგანიზაციებს ხშირად შეუძლიათ მიანოდონ მსხვერპლს საჭირო სერივისები (ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთ ქვეყნებში, სადაც საზოგადოებაში მაღალია ნეგატიური განწყობები ლგბტი პირთა მიმართ და ორგანიზაციებს ჰყავთ და/ან თანამშრომლობენ მეგობრულად განწყობილ სპეციალისტებთან იქნება ეს ფსიქოლოგი, სოცმუშაკი თუ სხვ.).

სტოკჰოლმში, პოლიციის ლგბტი პირთა უფლებებზე სპეციალური განყოფილება დაზარალებულებს, რომლებიც სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მსხვერპლნი არიან, ყოველკვირეულად აგზავნის ლგბტი საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციაში (RFSL), რომელთანაც დიდი ხნის თანამშრომლობის გამოცდილება აქვს. გარდა ამისა RFSL-ის ცხელი ხაზის თანამშრომლები კვირაში ერთხელ პირადად მიდიან პოლიციაში და სთავაზობენ კონსულტაციას დაზარალებულებს პოლიციის თანამშრომლებთან შეხვედრამდე და შეხვედრის შემდეგ.

შოტლანდიის პოლიცია სპეციალურად მუშაობს ცალკეულ ორგანიზაციებთან, რომლებიც შეიძლება წარმოადგენდნენ ე.წ. მესამე მხარეს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის რეპორტირების დროს. თუ მსხვერპლს არ სურს პოლიციაში მისვლა, მას შეუძლია მიაკითხოს რომელიმე ამ ორგანიზაციას, სადაც დაეხმარებიან განაცხადის მომზადებაში. იმ ორგანიზაციების მისამართები და საკონტაქტო მონაცემები, ვინც თანამშრომლობს შოტლანდიის პოლიციასთან სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის რეპორტირების კუთხით, განთავსებულია პოლიციის ვებ-გვერდზე. პოლიციის თანამშრომლები სპეციალურ ტრენინგებს ატარებენ ამ ორგანიზაციების

წარმომადგენელთათვის, რათა შემთხვევის დოკუმენტირება პოლიციისათვის მისაღები სტანდარტებით მოხდეს.⁵³

ზოგ ქვეყანაში მსხვილ ლგბტი ორგანიზაციებს აქვთ ცხელი ხაზი/ვებ-გვერდი ძალადობის მსხვერპლთათვის. ორგანიზაციები პერიოდულად შეჯამებულ ინფორმაციას აწვდიან სამართალდამცავებს სტატისტიკის საწარმოებლად. ხორვატიაში ორგანიზაცია თავად ახდენს რეპორტირებს და პოლიციას ინფორმაციას მხოლოდ ანონიმურობის სრული დაცვით უზიარებენ. ამგვარი თანამშრომლობა ხელს უწყობს დანაშაულის აღრიცხვას და სამართალდამცავთა და ლგბტი საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციის სტატისტიკას შორის ნაკლები განსვლაა. თუმცა, თანამშრომლობის ასეთი ფორმა ნაკლებად უწყობს ხელს პოლიციის მიმართ უნდობლობის გადალახვას.

სამოქალაქო საზოგადოებასა და პოლიციას შორის თანამშრომლობის კიდევ ერთი მაგალითია სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და პოლიციის ერთობლივი ფორუმი, რომელიც უნგრეთში 2012 წელს დაფუძნდა. ფორუმის წევრები წელიწადში ორჯერ იკრიბებიან. ფორუმის მიზანია უზრუნველყოს ეფექტიანი კომუნიკაცია პოლიციასა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის; გაანალიზოს არსებული გამოწვევები და პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები. ⁵⁴ინოვაციური აქტივობა იყო კატალონიის ხელისუფლების თანამშრომლობა ლგბტი უფლებადამცველ ორგანიზაციასთან Casal Lambda, რომელიც ქომუნიტის წევრებს დღესაც სთავაზობს სამართლებრივ და ფსიქოლოგიურ დახმარებას. ძალადობის მსხვერპლთათვის განეული კონსულტაციების პროცესში ორგანიზაციამ მოაგროვა იმის დამამტკიცებელი საბუთები, რომ ლგბტი ჯგუფის წევრთა წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულის უმეტესობა ალურიცხავი და შეუმჩნეველი რჩებოდა ხელისუფლებისთვის.

2006 წელს კატალონიის ხელისუფლებამ დაამტკიცა ლგბტი ადამიანთა დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი გეგმა. 2008 წელს შეიქმნა სპეციალური განყოფილება (The Mossos d'Esquadra), რომელიც მუშაობდა სპეციფიკურად ჰომო/ტრანსფობიურ ინციდენტებისა და დანაშაულებათა გამოძიებაზე. პოლიციისთვის შემუშავდა სპეციალური პროტოკოლი ლგბტი პირთა

53 <http://www.scotland.police.uk/contact-us/hate-crime-and-third-party-reporting/>

54 Working Group Against Hate Crimes (GYEM).

მიმართ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულსა და დისკრიმინაციის შემთხვევებზე რეაგირებისთვის⁵⁵. ამგვარი პოლიტიკისა და პოლიციის/სამოქალაქო საზოგადოების მჭიდრო თანამშრომლობის შედეგად, შესაძლებელი გახდა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულისა და ინციდენტების აღრიცხვა, რომელიც მანამდე უხილავი იყო და რეაგირების გარეშე რჩებოდა.

პოლიციასთან ლგბტი პირთა მიმართ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან დაკავშირებულ პროცედურულ მოთხოვნებსა და კომუნიკაციაზე პასუხისმგებლობა ამ ეტაპზე პროკურატურას ევალება, თუმცა, ყოველწლიურ ანგარიშს სოგი-სთან დაკავშირებულ საკითხებზე კატალონიის პოლიცია ამზადებს. პროკურატურასთან და პოლიციასთანაც არსებობს მრჩეველთა საბჭოები, რომელშიც შედიან როგორც Casal Lambda-ს, ისე სხვა ლგბტი უფლებადაცვითი ორგანიზაციების, ადგილობრივი და ცენტრალური ხელისუფლების წარმომადგენლები. მრჩეველთა საბჭოს სამუშაო ჯგუფი თვალყურს ადევნებს და მონიტორინგს უწევს მართლმსაჯულების სისტემის რეაგირებას სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულების დოკუმენტირებულ ინციდენტებზე.

იმისათვის, რომ გაზარდონ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების აღრიცხვიანობა, სახელმწიფოები მიმართავენ **ფართომასშტაბიან კამპანიებს ინფორმირებულობის გასაზრდელად**. ზოგ ქვეყანაში (მაგ. შვედეთი, დიდი ბრიტანეთი, ჰოლანდია, ბელგია) შემუშავებულია სპეციალური სახელმძღვანელოები ლგბტი ჯგუფის წევრებისათვის, სადაც სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მკაფიო განმარტების გარდა, მითითებულია ის სამართლებრივი მექანიზმები, რომელიც მსხვერპლს დაეხმარება აღიდგინოს დარღვეული უფლებები⁵⁶. აღმოსავლეთ ევროპის ზოგ ქვეყანაში (ალბანეთი, კოსოვო, ბოსნია და ჰერცეგოვინა) სპეციალური საინფორმაციო ბროშურები OSCE-ს ადგილობრივ წარმომადგენლობასთან თანამშრომლობით შემუშავდა და ზემოთქმულის გარდა, მოიცავს კონკრეტულ ქვეყანაში არსებული რეალური ქეისების აღწერასა და ანალიზს.⁵⁷

---

55 2010 წლიდან პროტოკოლი ფარავს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის ყველა ფორმას.

56 Poláček R., Le Déroff J. (2010) Joining Join forces to combat homophobic and transphobic hate crime Cooperation between police forces and LGBT organisations in Europe. ILGA-Europe. p. 39

57 Prosecuting hate crimes: a practical guide of OSCE for prosecutors. OSCE/ODIHR. 2014.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს პროკურატურის თანამშრომლობას მას-მედიის საშუალებებთან: სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულებებისა და ინციდენტების ცალკეულ გახმაურებულ საქმეებზე მედიის მეშვეობით ინფორმაციის გავრცელება ერთი მხრივ, პოტენციური დანაშაულებებისთვის მკაფიო გზავნილს წარმოადგენს, რომ ამგვარი დანაშაული რეაგირების გარეშე არ დარჩება. მეორე მხრივ, მოტივაციას უმაღლებს დანაშაულის მსხვერპლებსა და მონწიეებს შეატყობინონ დანაშაული პოლიციას.

ზოგიერთ ქვეყანაში, ფართო საზოგადოების ყურადღების მისაპყრობად, სახელმწიფო რეგულარულად აქვეყნებს ანგარიშებს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ (მაგ. დიდი ბრიტანეთი). სტატისტიკური მონაცემების გარდა, ყოველწლიური ანგარიში მოიცავს სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული აქტივობების ანალიზსა და შეჯამებას. ანგარიშში, ასევე, მოყვანილია ცალკეული ქეისებზე რეაგირების პოზიტიური მაგალითებიც.

სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე მომუშავე სპეციალური სტრუქტურები

ცნობიერების ამაღლებასა და სპეციფიკური ცოდნის მიღებაზე მიმართული ცალკეული აქტივობების გარდა, ბევრ ქვეყანაში საკმაოდ გავრცელებული პრაქტიკაა პოლიციაში მცირე ჯგუფის შექმნა, რომელიც მთლიანად ფოკუსირებულია სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე (მაგ. აშშ-ს ზოგიერთი შტატი, დიდი ბრიტანეთი, შვედეთი, ჰოლანდია, კატალონია, უნგრეთი და სხვ.).

უნგრეთში 2012 წელს შეიქმნა სპეციალური განყოფილება სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან საბრძოლველად (*szakvonal*). განყოფილებას ჰყავს ნაციონალური კოორდინატორი, რომლის ოფისიც განთავსებულია ბუდაპეშტში. იმისათვის, რომ განყოფილების მუშაობამ დაფაროს ქვეყნის მთელი ტერიტორია, თვითეული რეგიონის პოლიციაში (მთლიანობაში 20 ბუდაპეშტის ჩათვლით), განყოფილებას ჰყავს ერთი ადგილობრივი თანამშრომელი, რომელიც პასუხისმგებელია სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულისა და ინციდენტების გამოძიებაზე. სპეციალური განყოფილების მიზანია: გაზარდოს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების გამოძიების

ხარისხი და ეფექტიანობა.⁵⁸ მათი საქმიანობა მოიცავს ისეთ აქტივობებს, როგორცაა:

- * სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულისა და ინციდენტების აღრიცხვა და გამოძიება;
- * სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შემთხვევების გამოძიების შედეგების შეფასება
- * ინტეგრირებული სამართლებრივი პრაქტიკების დამკვიდრება;
- * სატრენინგო კურსების ორგანიზება საგამომძიებლო პროცესის ეფექტიანობის ასამაღლებლად;
- * ექსპერტული ჩართულობა სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულების გამოძიებისას როგორც ადგილობრივ, ისე რეგიონულ დონეზე;

განყოფილებას შეუძლია აღრიცხული ძალადობის შემთხვევების მონიტორინგი და საქმის რეკვალიფიკაცია თუკი გამოიკვეთება სიძულვილის სავარაუდო მოტივი.

პოლიციის ოფიცრები მჭიდროდ თანამშრომლობენ სხვადასხვა უმცირესობათა ჯგუფებთან და სათემო ორგანიზაციებთან, მათ შორის ლგბტი ორგანიზაციებთან.

შვედეთში სტოკჰოლმის მუნიციპალურმა პოლიციამ 2007 წლის მაისში შექმნა სპეციალური განყოფილება, რომელიც ფოკუსირებულია სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღრიცხვასა და გამოძიებაზე (**hatbrottgruppen**). განყოფილება წარმოდგენილია ჯგუფის მუშაობაზე პასუხისმგებელი პირისგან, ერთი მთავარი და ოთხი დამხმარე გამოძიებლისგან. განყოფილება იძიებს სიძულვილის დანაშაულს სტოკჰოლმის ადმინისტრაციული საზღვრების ფარგლებში.⁵⁹

---

58 Dombos T., Udvari M., Hate Crimes in Hungary: Problems, recommendations, good practices. Másság Alaptvány, 2014

59 Polaček R., Le Déroff J. (2010) Joining Join forces to combat homophobic and transphobic hate crime Cooperation between police forces and LGBT organisations in Europe. ILGA-Europe. p. 39

შვედეთში დანაშაულის რეპორტირების სტანდარტული პროცედურა ითვალისწინებს დანაშაულის სავარაუდო სიძულვილის მოტივის შესახებ ინფორმაციის მითითებას. დოკუმენტირების ფორმა მოიცავს სპეციალურ შეკითხვებს, რომელიც უკავშირდება შემთხვევის შესაძლო ან არსებულ სიძულვილის მოტივს. (მაგ. განმცხადებელი ვარაუდობს, რომ ინციდენტის/დანაშაულის საფუძველს წარმოადგენდა დისკრიმინაციული დამოკიდებულება/სიძულვილი კონკრეტული ჯგუფისადმი მიკუთვნებულობა). ასეთ შემთხვევაში, სპეციალური განყოფილება ვალდებულია ჩაერთოს გამოძიების პროცესში და საჭიროების შემთხვევაში, დააბრუნოს საქმე პროკურატურაში ხელახლა გამოსაძიებლად. სტოკჰოლმის პოლიციის სიძულვილის დანაშაულის განყოფილება აქტიურად თანამშრომლობს სათემო და ლგბტი ორგანიზაციებთან, ესწრება საჯარო ღონისძიებებს და თავშეყრის ადგილებს, სადაც მაღალია ინციდენტის რისკი.

სიძულვილით მოტივირებული გამოძიებისა და სიძულვილის დანაშაულის განყოფილების წევრები აქტიურად არიან ჩართული ასევე სტოკჰოლმის პოლიციელთა ტრენინგებსა და კვალიფიკაციის ამაღლების კურსებში სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან დაკავშირებით (დღესდღეობით სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული პოლიციის ოფიცერთა სასწავლო კურიკულუმის ნაწილია). სტოკჰოლმის პოლიციის სპეციალური დანაყოფი ასევე თანამშრომლობს სხვა ქვეყნის სამართალდამცავებთან. მაგ. 2014 წელს, ბუქარესტში დაგეგმილი პრაიდის წინ, უნგრეთის ლგბტი უფლებადაცვითმა ასოციაციამ საგანგებოდ მოიწვია განყოფილების 2 თანამშრომელი ადგილობრივ პოლიციისთვისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთათვის ტრენინგების ჩასატარებლად.

დიდი ბრიტანეთის ხელისუფლებამ შეიმუშავა სპეციალური სტრატეგია სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან საბრძოლველად და მისი პრევენციისთვის. სტრატეგიის ერთ-ერთი მიზანია ამ ტიპის დანაშაულის აღრიცხვიანობის გაზრდა, რაც თავის მხრივ უკავშირდება იმ უნდობლობის დაძლევას, რაც პოლიციის მიმართ არსებობს ცალკეულ ჯგუფებში. ამისათვის, სპეციალურად შემუშავებული ონლაინ რეპორტირების ფორმების გარდა, **დიდ ბრიტანეთსა და შოტლანდიის** პოლიციის განყოფილებებში შექმნილია სპეციალური ჯგუფები, რომლებიც ლგბტ ჯგუფთან მუშაობაზეა ფოკუსირებული. სწორედ ეს ჯგუფები არიან პასუხისმგებლები ლგბტი ჯგუფის

წევრთა საჭიროებების იდენტიფიცირებასა და შესაბამის რეაგირებაზე სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულის კუთხით. ამ ჯგუფების მოვალეობაში შედის კონტაქტების ფასილიტაცია შემთხვევებზე, რომელიც სწრაფ რეაგირებას ითხოვს. შოტლანდიის პოლიცია ერთ-ერთი პირველი იყო, რომელმაც შექმნა სპეციალური განყოფილებები. დღესდღეობით მ ასეთი განყოფილება მოქმედებს. განყოფილების თანამშრომლები გადიან სპეციალურ მომზადებას ჰომო/ტრანსფობიური დანაშაულებზე რეაგირებისთვის. მათივე მოვალეობაში შედის ურთიერთობა ორგანიზაციებთან და ინდივიდებთან, ვინც უზრუნველყოფს სპეციალურ სერვისებს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მსხვერპლთა დასახმარებლად.⁶⁰ აღრიცხვიანობის გასაზრდელად, პოლიციის სპეციალური განყოფილებები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობენ მესამე მხარის ჩართულობას ქეისების რეპორტირების თვალსაზრისით. შოტლანდიის პოლიციის სპეციალური განყოფილებები საგანგებოდ მუშაობენ ასეთ ორგანიზაციებთან და ზოგ შემთხვევებში ასწავლიან მათ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის რეპორტირებასაც⁶¹.

2009 წელს **ესპანეთში, ბარსელონას პროვინციაში** პროკურატურასთან შეიქმნა სპეციალური განყოფილება, რომელიც ფოკუსირებულია დისკრიმინაციასა⁶² და სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულების აღმოფხვრაზე. ამ ტიპის დანაშაულებათა საფუძველზე აღძრული საქმეების კოორდინირების გარდა, განყოფილებას ევალება პროკურორებისთვის უშუალო დახმარების განწევა. ასევე, საჭიროების შემთხვევაში თავადაც შეუძლია გამოძიების დაწყება. 2010 წელს პოლიციისთვის შემუშავდა სპეციალური პროტოკოლი ლგბტი პირთა მიმართ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულისა და დისკრიმინაციის შემთხვევების გამოვლენისა და რეგისტრირებისთვის. პროტოკოლის მიხედვით, პოლიცია ვალდებულია მიაწოდოს ინფორმაცია სპეციალურ განყოფილებას ყოველი ინციდენტის/დანაშაულის შესახებ, რომლის სავარაუდო მოტივსაც სიძულვილი წარმოადგენს. განყოფილება ასევე იღებს ინდივიდუალურ სარჩელებს ან განაცხადებებს არასამთავრობო ორგანიზაციებისგან.

60 Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms Hate. Practical guide. OSCE/ODIHR 2014

61 Police Scotland, Hate Crime & Third Party Reporting (2015).

62 ესპანეთის სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, დისკრიმინაცია სისხლის სამართლის დანაშაულად ითვლება

სტრუქტურა იმდენად ეფექტიანი გამოდგა, რომ 2013 წლიდან დისკრიმინაციასა და სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან ბრძოლის განყოფილებები ესპანეთის 50-ივე პროვინციაში ამოქმედდა. ყველა ამ განყოფილების კოორდინირებას ახდენს პერსონა, რომელსაც გენერალური პროკურორი ნიშნავს.⁶³

ამერიკის შეერთებულ შტატებში სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული ითვლება სამოქალაქო უფლების დარღვევად, ამიტომ ფედერალური საგამოძიებო სამსახურის იურისდიქციაშია. აღნიშნულ სამსახურის ადგილობრივ ოფისებში მოქმედებს სიძულვილის დანაშაულის სამუშაო ჯგუფები, რომლებიც შეიმუშავენ სტრატეგიას სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ფედერალური საგამოძიებო სამსახური აქტიურად თანამშრომლობს სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციებთან სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების კუთხით⁶⁴

როგორც შტატების, ისე ფედერალურ საგამოძიებო სამსახურში მომუშავე გამოძიებლებისათვის შემუშავებულია სახელმძღვანელო მითითებები, რომლის გამოყენებითაც, ერთი მხრივ, დგინდება მოხდა თუ არა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული და შესაბამისად, დანაშაული გამოსაძიებლად უნდა გადაეცეს თუ არა ფედერალურ საგამოძიებო სამსახურს, მეორე მხრივ, ელექტრონულ სისტემაში ხდება სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღრიცხვა-რეგისტრაცია.

- **სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის განსაზღვრება აშშ-ის გამოძიების ფედერალური ბიუროს (FBI) მიხედვით**

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული შეიძლება იყოს ნებისმიერი დანაშაული, როგორცაა მკვლელობა, თავდასხმა, ან ვანდალიზმი, რომელსაც ემატება შეუწყნარებლობის ელემენტი. აშშ-ის გამოძიების ფედერალური ბიურო ამ სახის დანაშაულზე სტატისტიკის წარმოებისთვის მას ასე განსაზღვრავს: „სისხლის სამართლის დანაშაული ჩადენილი პირის ან მისი საკუთრების წინააღმდეგ, რომელიც მთლიანად ან ნაწილობრივ გამოწვეულია

---

63 Prosecuting Hate Crimes: A practical Guide OSCE/ODIHR 2014
64 http://www.fbi.gov/about-us/investigate/civilrights/hate_crimes/overview

დამნაშავის შეუწყნარებლობით მსხვერპლის რასის, რელიგიის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ენის, სქესის ან გენდერული იდენტობის საფუძველზე“.

- **გამოძიების ფედერალური ბიუროს როლი**

FBI ახორციელებს სხვადასხვა სახის ღონისძიებებს იმისათვის, რომ ებრძოლოს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულს, შეასრულოს მასზე დაკისრებული მოვალეობები და მხარი დაუჭიროს ამერიკელი ხალხის სამოქალაქო უფლებებს. ქვემოთ აღწერილია FBI-ის საქმიანობა, რომელიც მიმართულია იმისათვის, რომ გამოძიება იყოს ეფექტიანი. გამოძიებას ახორციელებენ შტატის და ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოები, რომლებიც შეუწყნარებლობის ნიადაგზე ჩადენილ დანაშაულზე მთელი ქვეყნის მასშტაბით ყველაზე მეტ საქმეს იძიებენ.

ა) საგამოძიებო საქმიანობა:

გამოძიების ფედერალური ბიურო არის მთავარი საგამოძიებო ორგანო, ისეთ სისხლის სამართლის დარღვევებზე, რომელიც გათვალისწინებულია სამოქალაქო უფლებების დებულებებით. ბიურო სხვადასხვა შემთხვევაში მჭიდროდ თანამშრომლობს ადგილობრივ, შტატის და ფედერალურ სამართალდამცავების პარტნიორებთან მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

ბ) სამართალდამცავების მხარდაჭერა:

FBI მჭიდროდ თანამშრომლობს შტატის/ადგილობრივ ხელისუფლებასთან გამოძიების მიზნით. FBI-ის რესურსები, სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა და გამოცდილება, რომელიც მოიცავს სიძულვილით და შეუწყნარებლობით ჩადენილი დანაშაულის იდენტიფიცირებას და სათანადო მტკიცებულებების შეგროვებას, ხშირად ფასდაუდებელი მხარდაჭერაა ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოებისთვის. ბევრ საქმეზე დევნა ხორციელდება შტატის დებულებების შესაბამისად. მას შემდეგ, რაც დაიწყება სახელმწიფო დევნა, იუსტიციის დეპარტამენტი ზედამხედველობს პროცესს, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ფედერალური ინტერესის დაცვა. კანონი გამოიყენება თანაბრად აშშ-ის ყველა, 95-ივე სასამართლო ოლქში.

გ) დევნის გადაწყვეტილება:

FBI დასრულებული გამოძიების შედეგებს გადასცემს აშშ-ის პროკურატურის ადგილობრივ ოფისს და იუსტიციის დეპარტამენტის სამოქალაქო უფლებების განყოფილებას, რომელიც წყვეტს ფედერალური დევნის საკითხს.

დ) სამუშაო ჯგუფები სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებზე:

FBI-ის ოფისების უმრავლესობა მონაწილეობს ადგილობრივ სამუშაო ჯგუფებში, რომლებიც აერთიანებენ საზოგადოების/თემის და პოლიციის რესურსს, რათა ერთობლივად შეიმუშავონ სტრატეგიები ადგილობრივ დონეზე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიებასთან დაკავშირებული პრობლემების აღმოსაფხვრელად.

ე) საზოგადოებასთან ურთიერთობა:

გამოძიების ფედერალური ბიურო ეროვნულ და ადგილობრივ დონეზე პრობლემების გადაჭრის მიზნით თანამშრომლობს სამოქალაქო უფლებებზე მომუშავე სხვადასხვა ორგანიზაციებთან. თანამშრომლობის მიზანია ინფორმაციის გაზიარება და სათანადო რეაგირება არსებულ გამოწვევებზე.

ვ) ტრენინგი:

გამოძიების ფედერალური ბიურო ყოველწლიურად ასობით სემინარს, სამუშაო შეხვედრას და ტრენინგსატარებს. სწავლება უტარდებათ ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლებს, უმცირესობათა და რელიგიურ საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციებს და თემის წარმომადგენლებს. სწავლების მიზანია თანამშრომლობის ხელშეწყობა და სამოქალაქო უფლებების დარღვევების შემცირება. ყოველწლიურად FBI ატარებს ტრენინგებს ახალი თანამშრომლებისთვის, ასევე, პოლიციის ოფიცრებისთვის სხვადასხვა ქვეყნებში.

- **ლესბოსელი, გეი, ბისექსუალ და ტრანსგენდერ პირთა საკითხებზე მომუშავე განყოფილება (მეტროპოლიტენის პოლიციის დეპარტამენტი, კოლუმბიის ოლქი)**

1989 წელს კოლუმბიის ოლქში ძალაში შევიდა შეუნყნარებლობასთან დაკავშირებული დანაშაულის შესახებ აქტი, რომლის უმთავრესი მიზანი სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე სათანადო რეაგირება იყო. კანონი ითვალისწინებს გაზრდილ სასჯელებს იმ შემთხვევაში თუ დანაშაული მოტივირებულია შეუნყნარებლობით ან სიძულვილით. ამასთან, იგი ავალდებულებს პოლიციას, შეაგროვოს მონაცემები შეუნყნარებლობისა და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების შემთხვევებზე. ამ ინფორმაციას კოლუმბიის ოლქი შეჯამებული სახით გამოსცემს ყოველწლიურად. მასში, როგორც წესი, ასახულია პოლიციისადმი მიმართვიანობა შეუნყნარებლობისა და სიძულვილის ნიადაგზე ჩადენილი ქმედებების რაოდენობისა და ფორმების შესახებ. გარდა ამისა, მეტროპოლიტენის პოლიციის დეპარტამენტი ყოველწლიურად ამზადებს ანგარიშს სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულზე და წარუდგენს ფედერალურ ხელისუფლებას.

მეტროპოლიტენის პოლიციის დეპარტამენტის სპეციალური განყოფილება შედგება 5 ქვედანაყოფისგან, რომელთაგან ერთ-ერთი მუშაობს ლესბოსელი, გეი, ბისექსუალი და ტრანსგენდერი ადამიანების საკითხებზე. ეს არის პოლიციელების გუნდი, რომლებიც ფოკუსირებულები არიან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების საჭიროებებზე, რომელიც უშუალოდ ეხება ლგბტ პირებს და ზოგადად თემს. აღნიშნული გუნდი საგამოძიებო საქმიანობის გარდა, ატარებს საზოგადოებრივი განათლების კამპანიებს, რომელიც ეხება სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულს და საზოგადოების უსაფრთხოებას. აღნიშნული პოლიციის განყოფილების უმთავრესი ფოკუსი არის თემის ნდობის გაზრდა პოლიციისადმი, ასევე ისეთი ინფორმაციის მოძიება, რომელიც შეეხება სიძულვილით მოტივირებულ და ძალადობრივ დანაშაულს ლგბტი თემის წინააღმდეგ. ისინი ახორციელებენ როგორც საპატრულო ფუნქციას, ასევე, რეაგირებენ მოქალაქეთა ყველა საჩივარზე.

ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს, რომელიც არის მსხვერპლი, აქვს ინფორმაცია ან არის მონაწილე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ, შეუძლია დაუკავშირდეს პოლიციას. სპეციალურად, სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შემთხვევებისთვის, მოქმედებს ცხელი ხაზი, სადაც შესაძლებელია შეტყობინების დატოვება ანონიმურად. გარდა ამისა, შესაძლებელია წერილობითი ფორმით საჩივრის წარდგენა.

შეჯამება და რეკომენდაციები

სხვადასხვა ქვეყნებში არსებული პრაქტიკის ანალიზი ცხადყოფს, რომ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან ბრძოლის ეფექტიანობას, პირველ რიგში, პრობლემის ერთიან ჭრილში დანახვა და კომპლექსური მიდგომა განაპირობებს. ამის გარდა, ქვეყნების მიერ არჩეულ სტრატეგიებს შორის არსებულ განსხვავებაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს როგორც ამგვარი დანაშაულის ისტორიული მეხსიერება, ისე, თანამედროვე კონტექსტი და ახალ-ახალი გამოწვევები. ქვეყნებს, სადაც მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან ბრძოლისა და პრევენციის მიზნით, კარგად აქვთ გაცნობიერებული ის საფრთხეები რასაც დისკრიმინაცია და სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული უქმნის დემოკრატიული საზოგადოებისა და კანონის უზენაესობის ძირითად საფუძველს, რამდენადაც „თავს ესხმის“ ყველა ადამიანის ღირსებისა და თანასწორობის უფლების ფუნდამენტურ პრინციპს.

საქართველოში ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა საკანონმდებლო გარემოსა და ინსტიტუციური მექანიზმების გასაუმჯობესებლად, თუმცა, არაერთი კვლევა აჩვენებს, რომ დე ფაქტო დონეზე, დისკრიმინაციის, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის ფაქტები ლგბტ პირთა მიმართ კვლავ საკმაოდ ხშირია. დისკრიმინაციის კვლევები და საკითხზე მომუშავე ორგანიზაციების გამოცდილება ადასტურებს, რომ ქვეყანაში არსებული ძლიერი ნეგატიური განწყობები ლგბტ პირთა და მათი უფლებრივი თანასწორობის საკითხების მიმართ პირდაპირ აისახება დისკრიმინაციის ფაქტებში, ფიზიკურ თუ ფსიქოლოგიურ ძალადობაში. მისასალმებელია ბოლო ოთხი წლის განმავლობაში სახელმწიფოს მიერ გადადგმული პოზიტიური ნაბიჯები სამართალდამცავთა ცოდნისა და ცნობიერების ამაღლებისა და სიძულვილის მოტივირებულ დანაშაულის იდენტიფიცირებისა და გამოძიების მიმართულებით. თუმცა, დისკრიმინაციისა და ძალადობის შესახებ არსებულ ოფიციალურ და არაოფიციალურ სტატისტიკას შორის იმის მაჩვენებელია, რომ სახელმწიფოს ძალისხმევა ამ მიმართულებით არაეფექტიანია. პრობლემის დაძლევის ინსტიტუციური მექანიზმების არაეფექტურობის გარდა, დანაშაულის უხილავობაზე გავლენას ახდენს: საზოგადოებასა და ლგბტ ჯგუფში სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ დაბალი ცნობადობა; ლგბტ ჯგუფის წევრებს შორის არსებული შიში და უნდობლობა, რომელიც არსებობს სამართალდამცავთა მიმართ; ნიჰილისტური

განწყობა მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ, რომელიც განპირობებულია ერთი მხრივ, სახელმწიფოს მხრიდან არაადეკვატური რეაგირებით ძალადობის გახმაურებულ ფაქტებზე ლგბტი პირთა მიმართ და მეორე მხრივ, მუდმივად ძლიერდება ცალკეული პოლიტიკოსებისა და საჯარო პირების ჰომოფობიური რიტორიკის ფონზე.

სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან ბრძოლის ინსტიტუციურ მექანიზმებთან დაკავშირებით საქართველოში არსებული მდგომარეობის გაანალიზება სხვა ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილების ჩრილში გვაფიქრებინებს, რომ პირველ ეტაპზე სპეციალური განყოფილების შექმნის გარეშე სახელმწიფოს ძალისხმევა პრობლემის დასაძლევად არაეფექტიანი იქნება.

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის წინააღმდეგ მებრძოლი სპეციალური სახელმწიფო სტრუქტურის შექმნის წინაპირობა საქართველოშიც არსებობს. „საქართველოს მთავარი პროკურატურის ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველოს დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2013 წლის 4 სექტემბრის #87 ბრძანების მე-2 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, სამმართველოს ფუნქციას წარმოადგენს მთავარი პროკურატურისა და მისი სტრუქტურული დანაყოფების თანამშრომლობა ადამიანის უფლებათა დამცველ სახელმწიფო ორგანოებთან, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან; ასევე ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველო სწავლობს და სათანადო რეაგირებას ახდენს ადამიანის უფლებათა დამცველი სახელმწიფო ორგანოებიდან, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან შემოსულ რეკომენდაციებზე, განცხადება-საჩივრებსა და სხვა მასალებზე.⁶⁵ პროკურატურაში შესული განცხადება-საჩივრების და მასალების შესწავლის საფუძველზე ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველო შეიმუშავებს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში გამოვლენილი დანაშაულის და სხვა სამართალდარღვევის წინააღმდეგ ბრძოლის წინადადებას და წარუდგენს მთავარი პროკურატურის ხელმძღვანელობას.⁶⁶ ამ სამმართველოს ხარვეზს წარმოადგენს ის, რომ თავად არ აწარმოებს საპროცესო ხელმძღვანელობას სიძულვილის მოტივით ჩადენილ დანაშაულზე და, ცალკეულ შემთხვევაში, არ იძიებს აღნიშნულ დანაშაულს.

65 საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2013 წლის 4 სექტემბრის #87 ბრძანების მე-2 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი

66 იქვე. ქვეპუნქტი „ე“.

შეიძლება ითქვას, რომ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულთან უფრო ნაკლები შეხება გააჩნია საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადამიანის უფლებათა დაცვის და მონიტორინგის მთავარ სამმართველოს. ამ უკანასკნელის კომპეტენცია ამოიწურება დროებითი მოთავსების იზოლაციურებში პირთა განთავსებაზე,⁶⁷ ადამიანის უფლებათა დაცვის დანესებულებებთან თანამშრომლობის წარმართვით⁶⁸

სხვა ქვეყნების გამოცდილების ანალიზი აჩვენებს, რომ პოლიციასთან/პროკურატურასთან შექმნილი სპეციალური განყოფილების ეფექტიანობას რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი განაპირობებს: კერძოდ, ამგვარი განყოფილებები მჭიდროდ თანამშრომლობენ ლგბტი ჯგუფის წევრებთან და ორგანიზაციებთან ეხმარება ლგბტი ჯგუფის წევრებს გადალახონ შიში და უნდობლობა სამართალდამცავთა მიმართ და განაცხადონ დანაშაულის შესახებ; ადვილებს ასეთი ტიპის დანაშაულის აღრიცხვას და შესაძლებელს ხდის შესწავლილი და გაანალიზებული იქნას ინფორმაცია ლგბტი პირთა მიმართ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის ბუნებისა და პრევალირების შესახებ პრევენციული ღონისძიებების დაწესების მიზნით; ხელს უწყობს ექსპერტული ცოდნისა და გამოცდილების დაგროვებას, რაც თავის მხრივ უზრუნველყოფს გამოძიების პროცესის ეფექტიანობას და სხვ.

---

67 საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადამიანის უფლებათა დაცვისა და მონიტორინგის მთავარი სამმართველოს დებულების დამტკიცების თაობაზე საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2013 წლის 1 მარტის #141-ე ბრძანების მე-3 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი

68 იქვე. ქვეპუნქტი „გ“.

ზოგადი ხასიათის რეკომენდაციები

• საქართველოს მთავრობას

ა) გადაიხედოს ადამიანის უფლებათა სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა. გაანალიზდეს არსებული რეალობა და განვითარებული მოვლენების საფუძველზე შემუშავდეს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.

ბ) სახელმწიფომ უზრუნველყოს მასშტაბური კამპანიის დაწყება ლგბტი ადამიანების მიმართ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების და სენსიტიურობის ამაღლების კუთხით.

• შინაგან საქმეთა სამინისტროს და მთავარ პროკურატურას

ა) შეიქმნას სპეციალიზირებული განყოფილება რომელიც უზრუნველყოს სოგი-ს საფუძველზე სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის აღიქვასა და ეფექტიან გამოძიებას.

ბ) აწარმოოს ეფექტიანი და წარმატებული სისხლის სამართლებრივი დევნა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შემთხვევებზე.

გ) განისაზღვროს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვალდებულება სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ ყოველწლიური სტატისტიკის წარმოებისთვის.

დ) შემუშავდეს სპეციალური სახელმძღვანელო პოლიციელთათვის სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ, რომელიც გაადვილებს ამგვარი დანაშაულის იდენტიფიცირებას.

ე) გატარდეს ისეთი ღონისძიებები, რომელიც ხელს შეუწყობს საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის შესახებ.

ვ) ითანამშრომლოს ლგბტი პირთა საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და თემის წარმომადგენლებთან გრძელვადიან პერსპექტივაში, რომელიც შესაძლებელია განხორციელდეს სამუშაო ჯგუფების ფორმატში.

ზ) განახორციელოს ისეთი ღონისძიებები, რომელიც მიმართული იქნება სამართალდამცავი სისტემის წარმომადგენელთა მიმართ ლგბტი პირების ნდობის და მიმართვიანობის გაზრდაზე.

თ) სათანადო რეაგირება მოახდინოს პოლიციელთა მხრიდან ჩადენილ დარღვევებზე, რომელიც უკავშირდება ლგბტი პირების მიმართ ხელისუფლების წარმომადგენლების ჰომოფობიური დამოკიდებულებას.

• შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიას

ა) ლგბტი პირთა საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით გადაიხედოს არსებული პროგრამები და შეიქმნას სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების სპეციფიკის შესახებ სასწავლო მოდული.

ბ) მოამზადოს საინფორმაციო ბროშურები ყველა პოლიციელისთვის, რათა მიეწოდოს სათანადო ინფორმაცია, და თავიდან იქნეს აცილებული მათი მხრიდან ჰომოფობიური ქცევა ლგბტი პირთა მიმართ.

• იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს

იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ შეიმუშავოს კონკრეტული მეთოდოლოგია, რათა შეამოწმოს მოსამართლეობის კანდიდატის შესაძლო ჰომოფობიური დამოკიდებულება ლგბტი ადამიანების მიმართ.

• იუსტიციის უმაღლეს სკოლას

დანერგოს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის საქმის განხილვის სპეციფიკისა და თავისებურებების შესახებ სასწავლო მოდული იუსტიციის უმაღლესი სკოლის მსმენელებისა და მოსამართლეებისთვის.

დანართები

დანართი №1

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის გამოძიების FBI-ს სახელმძღვანელოს მიხედვით, სიძულვილის მოტივი დგინდება შემდეგი კრიტერიუმების გამოყენებით:

- 1) დამნაშავე და მსხვერპლი არიან სხვადასხვა რასის, რელიგიის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური კუთვნილების, სქესის და გენდერული იდენტობის მატარებელი პირები, მაგალითად, მსხვერპლი არის აფროამერიკელი, ხოლო დამნაშავე თეთრკანიანი;
- 2) დამნაშავის მხრიდან ადგილი ჰქონდა მსხვერპლის მიმართ სიძულვილის შემცველ ზეპირ გამონათქვამს, წერილობით მიმართვას ან უესტიკულაციას. მაგალითად, დამნაშავე მსხვერპლს მიმართავდა რასისტული ეპითეტით.
- 3) სიძულვილის გამომხატველი ნახატი, ნიშანი, სიმბოლო, გრაფიტი იქნა დატოვებული დანაშაულის ჩადენის ადგილზე. მაგალითად, დამნაშავემ სვასტიკა დახატა სინაგოგაზე, მეჩეთზე და ლგბტ პირთა ცენტრში.
- 4) დანაშაულის ჩადენის ადგილზე დატოვებული იქნა სპეციფიკური საგანი, რაც მიუთითებს სიძულვილის მოტივზე, მაგალითად, დამნაშავეს ეხურა თეთრი ქუდი და დაწვა ჯვარი (იყო კუ-კლუქს კლანის წევრი).
- 5) მსხვერპლი არის ისეთი სპეციფიკური ორგანიზაციის წევრი, რომელსაც ემიჯნება იმ დასახლების მაცხოვრებელთა აბსოლუტური უმრავლესობა, სადაც მსხვერპლი ცხოვრობდა და დანაშაული მოხდა;
- 6) მსხვერპლი იმყოფებოდა ისეთ ადგილას, სადაც ადრე მოხდა სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული მსხვერპლის რასის, რელიგიის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური კუთვნილების, სქესის, გენდერული იდენტობის გამო და სადაც მსხვერპლის ჯგუფის მიმართ მტრობის ხარისხი ძალიან მაღალია.
- 7) ერთსა და იმავე დროს, ერთსა და იმავე ადგილას მოხდა რამდენიმე დანაშაული, რომელიც ჩადენილი იყო ერთი და იმავე რელიგიის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური კუთვნილების, სქესის და გენდერული იდენტობის მქონე პირის მიმართ.
- 8) იმ დასახლების მაცხოვრებელთა მნიშვნელოვანი ნაწილის მიერ, სადაც ინციდენტი მოხდა, დანაშაული აღქმული იქნა სიძულვილის მოტივით ჩადენილად;

- 9) მსხვერპლი ეწეოდა ისეთ საქმიანობას, რაც დაკავშირებული იყო საკუთარი რასის, რელიგიის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური კუთვნილების, სქესის, გენდერული იდენტობის გაძლიერებასთან. მაგალითად, მსხვერპლი იყო ფერადკანიანი ადამიანების მხარდაჭერის ეროვნული ასოციაციის წევრი ან მონაწილეობდა ლგბტ ალუმის აღნიშვნაში.
- 10) ინციდენტი მოხდა შესაბამისი რასის, რელიგიის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური კუთვნილების, სქესის, გენდერული იდენტობის დღესასწაულზე ან მათთვის ღირშესანიშნავ დღეს, მაგალითად მარტინ ლუთერ კინგის დღე, ტრანსგენდერების ხსოვნის დღე;
- 11) დანაშაულის ჩამდენი პირი ადრე მონაწილეობდა მსგავსი დანაშაულის ჩადენაში ან არის რასისტული, ქსენოფობიური ან ჰომოფობიური ჯგუფის წევრი;
- 12) რადიკალური ჯგუფის მონაწილეობაზე მინიშნება. მაგალითად, დანაშაულის ჩადენის შემდეგ რადიკალურმა დაჯგუფებამ პასუხისმგებლობა აიღო დანაშაულზე ან ეს დაჯგუფება დანაშაულის ჩადენის ადგილას აქტიურია.
- 13) არსებობს ისტორიული დაპირისპირება დამნაშავისა და დაზარალებულის ჯგუფებს შორის.
- 14) დაზარალებული თავად არ არის მიზანში ამოღებული რასობრივი, რელიგიური, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური, სქესის, გენდერული იდენტობის ჯგუფის წევრი, მაგრამ მსხვერპლი საჯაროდ მხარს უჭერდა მოწყვლად ჯგუფს.

ზემოხსენებულ კრიტერიუმებთან დაკავშირებით FBI-ს ინსტრუქციებში ვხვდებით გაფრთხილებას: იმისათვის რომ თავიდან იქნას იქნეს აცილებული გამოძიების მიერ მოტივთან დაკავშირებით შეცდომის დაშვება, გამოძიებელმა ყურადღება უნდა მიაქციოს შემდეგ გარემოებებს:

- 1) სახეზეა შეცდომაში შემყვანი ფაქტი** - მაგალითად, დამნაშავემ მსხვერპლის მიმართ გამოიყენა რასისტული ეპითეტი, მაგრამ სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულს ადგილი არა აქვს, ვინაიდან მსხვერპლიც და დამნაშავეც ერთი და იმავე რასის წარმომადგენელია.
- 2) დამნაშავემ მოახდინა სიძულვილის დანაშაულის ინსცენირება** - კათოლიკური სკოლის კათოლიკე მოსწავლემ დააზიანა საკუთარი სკოლის შენობა. სკოლაში დატოვა ანტიკათოლიკური წარწერები, იმისათვის რომ გაკვეთილი გაცდენილიყო.

- 3) დამნაშავემ მსხვერპლი შეცდომით მიაკუთვნა მიზანში ამოღებულ ჯგუფს** - თუნდაც დამნაშავე ცდებოდეს მსხვერპლის რასის, რელიგიური კუთვნილების, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, ეთნიკური კუთვნილების, სქესის, გენდერული იდენტობის ნიშანში, სახეზე მაინც გვექნება სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული, ვინაიდან დანაშაული არ მოხდებოდა დამნაშავეს მტრული დამოკიდებულება რომ არ ჰქონოდა კონკრეტული ჯგუფის მიმართ. მაგალითად, საშუალო ასაკის ჰეტროსექსუალი მამაკაცი მოძრაობდა იმ ბართან, სადაც ხშირად გეი მამაკაცები იკრიბებიან. ამ დროს აღნიშნულ ჰეტეროსექსუალ მამაკაცს თავს დაესხა ახალგაზრდა, რომელსაც მსხვერპლი ბარიდან გამოსულ ჰომოსექსუალში აერია. მოცემულ შემთხვევაში ახალგაზრდებს პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროს სექსუალური ორიენტაციის სიძულვილის მოტივით ჩადენილი დანაშაულისათვის.
- 4) მოტივის ცვლილება ახალი მტკიცებულების აღმოჩენის გამო** - შესაძლოა თავდაპირველად დანაშაული არ იყოს სიძულვილის მოტივით ჩადენილი, მაგრამ ეს გარემოება გამოძიების შემდეგ ეტაპზე გამოიკვეთოს. ასევე შესაძლოა თავდაპირველად არსებობდეს მტკიცებულება, რომ დანაშაული რასობრივი სიძულვილის მოტივით მოხდა, თუმცა მოგვიანებით შესაძლოა დადგინდეს რელიგიური სიძულვილის მოტივი. ახალად აღმოჩენილი მტკიცებულების შედეგად უნდა ხდებოდეს მონაცემების განახლება. FBI თავის ბაზაში არ ასახავს სასამართლოს მიერ დადგენილ მოტივს.⁶⁹

---

69 Hate Crime Data Collection Guidelines And Training Manual. Prepared by: Law Enforcement Support Section (LESS) Crime Statistics Management Unit (CSMU). 2015.

დანართი №2

შსს-ს აკადემიის ცნობით, 2014-2016 წლების განმავლობაში სასწავლო პროგრამებში მონაწილეთა სტატისტიკა შემდეგნაირია:

დასახელება	მსმენელთა რაოდენობა
უბნის ინსპექტორთა მომზადების სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამა	543
პატრულ ინსპექტორთა მომზადების სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამა	282
საქართველოს სასაზღვრო პოლიციის სახმელეთო საზღვრის დაცვის დეპარტამენტის მესაზღვრეთა მომზადების სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამა	185
დეტექტივ-გამომძიებლის სპეციალური პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამა	411
შსს-ს ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტში და ტერიტორიულ ორგანოებში თანამდებობრივი დაწინაურების სპეციალური გადამზადების კურსი	240
მსმენელთა საერთო რაოდენობა	1661

დანართი №3

“საქართველოს სახალხო დამცველის“ მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, ლგბტი ადამიანების უფლებათა დარღვევის ფაქტების შესახებ 2015 წლის 1 იანვრიდან 2016 წლის 15 მარტამდე პერიოდში ომბუდსმენტთან მიმართვიანობა შემდეგნაირია:

დეპარტამენტის დასახელება	პერიოდი	ლგბტი პირების უფლებების დარღვევის შესახებ საჩივარი/ შემთხვევა
გენდერული თანასწორობის დეპარტამენტი	2015-2016 წწ.	21
თანასწორობის დეპარტამენტი	2015-2016 წწ.	14

სასამართლოს დასახელება	პასუხი
საქართველოს უზენაესი სასამართლო (# 8696)	სასამართლებისგან მიღებული პასუხები ერთგვაროვანია, მითითებულია, რომ 27/03/2012 - 15/03/2016 პერიოდში, სასამართლოებში საქმე არ განხილულა, შესაბამისად, სასამართლოებს არ გამოუტანიათ განაჩენი სსკ-ის 53-ე მუხლის 3 ¹ ნაწილის და 142-ე მუხლების საფუძველზე.
თბილისის სააპელაციო სასამართლო (# 4420)	
თბილისის საქალაქო სასამართლო (# 5249)	
ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო (# 3628)	
ქუთაისის საქალაქო სასამართლო (#1934)	
ბათუმის საქალაქო სასამართლო (# 857)	
ამბროლაურის რაიონული სასამართლო (# 2385)	
ახალქალაქის რაიონული სასამართლო (# 5838)	
ახალციხის რაიონული სასამართლო (# 4937)	
ბოლნისის რაიონული სასამართლო (# 2460)	
გალი-გულრიფშისა და ოჩამჩირე-ტყვარჩელის რაიონული სასამართლო (# 4662)	
გორის რაიონული სასამართლო (#2315)	
გურჯაანის რაიონული სასამართლო (# 1960)	
ზესტაფონის რაიონული სასამართლო (# 511)	
ზუგდიდის რაიონული სასამართლო (# 3136)	
თეთრწყაროს რაიონული სასამართლო (# 287)	
თელავის რაიონული სასამართლო (# 5925)	
ოზურგეთის რაიონული სასამართლო (# 4289)	
რუსთავის საქალაქო სასამართლო (# 5491)	
სამტრედიის რაიონული სასამართლო (# 2090)	
საჩხერის რაიონული სასამართლო (# 5736)	
სენაკის რაიონული სასამართლო (# 8982)	
სიღნაღის რაიონული სასამართლო (# 2696)	
ფოთის საქალაქო სასამართლო (# 2061)	
ცაგერის რაიონული სასამართლო (# 1721)	
ხაშურის რაიონული სასამართლო (# 5442)	
ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლო (# 6363)	
მცხეთის რაიონული სასამართლო (# 5138)	პასუხი არ არის

ტერმინოლოგია

ბისექსუალობა - სექსუალური ორიენტაციის ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც აღწერს ინდივიდის მდგრად ფიზიკურ, რომანტიულ, ემოციურ და/ან სექსუალურ მიზიდულობას როგორც საკუთარი, ისე სხვა სქესის ადამიანის მიმართ.

ბიფობია - ნეგატიური დამოკიდებულება ბისექსუალური ორიენტაციის ადამიანების მიმართ. ჰომოფობიის მსგავსად, შესაძლოა გამოხატული იყოს ზიზლის, სიძულვილის, აგრესიული ქცევის, დისკრიმინაციის სახით.

გეი - მამაკაცი, რომელსაც ემოციურად და ფიზიკურად იზიდავს მამაკაცი.

გენდერი - სოციალურად კონსტრუირებული (აგებული) კონცეფცია, ან გარკვეული ქცევების, ნიშნებისა და როლების სოციალური კლასიფიკაცია „ფემინურ“ და „მასკულინურ“ ჯგუფებად. სხვადასხვა კულტურებში ფემინურობასა და მასკულინურობასთან ასოცირებული ქცევების სპეციფიკა განსხვავებულია. მიუხედავად ამისა, თითქმის ყველა კულტურაში არსებობს გარკვეული აკრძალვები და წესები, რომელიც არეგულირებს და განსაზღვრავს ქალისა და მამაკაცის ქცევებს ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში.

გენდერული არაკონფორმულობა და გენდერული ვარიაცია - პიროვნების პროტესტისა და წინააღმდეგობის გამოვლინება დამკვიდრებულ გენდერულ „ნორმებთან“ და „შესაბამისობებთან“. გენდერული არაკონფორმულობა შეიძლება გამოვლიდნეს იმისგან დამოუკიდებლად ახდენს თუ არა ადამიანი საკუთარ დაბადების სქესისა და გენდერული იდენტობის შეთავსებას.

გენდერული დისფორია - დიაგნოზი, რომელსაც იყენებენ ფსიქოლოგები და ფსიქიატრები იმ დისტრესის აღსაწერად, რასაც ზოგიერთი ინდივიდი განიცდის დაბადებისას მინიჭებულ სქესსა და გენდერულ თვითაღქმას შორის არსებული განსხვავების გამო.

გენდერული (თვით)გამოხატვა - გენდერის გარეგნული მანიფესტაცია, რომელიც ძირითადად „მასკულინურ“ და „ფემინურ“ ჩაცმულობაში, გარეგნობაში, მანერებში, მეტყველებაში, და სხვა სახის ქცევებში ვლინდება. გენდერული გამოხატვა ყოველთვის არ არის სექსუალურ ორიენტაციის ან გენდერულ იდენტობის ინდიკატორი.

გენდერული იდენტობა - ადამიანის გენდერული თვითაღქმა, როდესაც ის თავს მიაკუთვნებს რომელიმე გენდერს (მასკულინური ან ფემინური სოციალური კონსტრუქტს). პიროვნება შეიძლება ახდენდეს თვითიდენტიფიკაციას მამაკაცად ან ქალად. ზოგ შემთხვევაში კი, მისი თვითაღქმა მამაკაცურობისა და ქალურობის სოციალურ კონსტრუქტებს შორისაა ან საერთოდ სცილდება მას. გენდერული იდენტობა შეიძლება იყოს, ან არც იყოს ადამიანის დაბადების სქესთან თანხმობაში. იქედან გამომდინარე რომ გენდერული იდენტობა შინაგანი, ინტერნალური მოცემულობაა, ის არ არის ხილული სხვებისთვის. გენდერული იდენტობა განსხვავდება სექსუალური ორიენტაციისგან.

ინტერსექსი - ადამიანი, რომლის ანატომია არ შეესაბამება ისეთ ბიოლოგიურ სტანდარტებს, რომელიც აღიარებს მხოლოდ ორ სქესს - მდედრი და მამრი. ინტერსექსუალობა არ თავსდება მხოლოდ მდედრის ან მხოლოდ მამრის ბიოლოგიურ მახასიათებლებში, რაც შეიძლება გამოიხატოს როგორც ქრომოსომულ ან ჰორმონალურ, ასევე გენიტალურ დონეზე. ინტერსექსუალობა შეიძლება დაბადებისთანავე შესამჩნევი იყოს ან მოგვიანებით განვითარდეს.

ლესბოსელი - ქალი, რომელსაც ემოციურად და ფიზიკურად იზიდავს ქალი.

ლგბტი - აბრევიატურა, რომელსაც იყენებენ გეი, ლესბოსელი, ბისექსუალი, ტრანსგენდერი და ინტერსექსი ადამიანების აღსანიშნავად.

მამაკაცი, რომელსაც სექსი აქვს მამაკაცთან (MSM) ეპიდემიოლოგიური კატეგორია, რომელიც უფრო სექსუალურ ქცევას შეესაბამება, ვიდრე იდენტობას. გამოიყენება ყველა იმ მამაკაცის ქცევის აღსაწერად, რომელსაც სექსი აქვს მამაკაცთან განურჩევლად მათი სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობისა.

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული - დანაშაული, რომელიც ჩადენილია იმის გამო, რომ მსხვერპლი, სინამდვილეში ან სავარაუდოდ, მიეკუთვნება რამე ჯგუფს, უმეტესად, რასის, რელიგიის, სექსუალური ორიენტაციისა ან გენდერული იდენტობის, მოქალაქეობის, წარმოშობის, შეზღუდული შესაძლებლობების ან სხვა ნიშნით (OSCE report: Hate Crime Laws, a Practical Guide).

სქესი – ბიოლოგიური მახასიათებლების ერთობლიობა (ანატომიური, ფიზიოლოგიური, ბიოქიმიური, გენეტიკური), რომელიც განასხვავებს მდედრის და მამრის ორგანიზმს.

სექსუალური ორიენტაცია - ინდივიდის მდგრადი ფიზიკური, რომანტიკული, ემოციური და/ან სექსუალური მიზიდულობა სხვა ადამიანის მიმართ. იგი მოიცავს ჰომოსექსუალურ, ბისექსუალურ და ჰეტეროსექსუალურ ორიენტაციას.

ტრანსგენდერი - ქოლგა ტერმინი, რომელიც აღნიშნავს ადამიანებს, ვისი გენდერული იდენტობა, გამოხატვა და ქცევა განსხვავდება მისი ბიოლოგიური სქესის ტიპური მახასიათებლებისგან. ეს ტერმინი მოიცავს ასევე ტრანსსექსუალებს, ტრანსვესტიტებს, ტრანსგენდერებს, ქროს-დრესერებს, და გენდერულად არა-კონფორმულ ადამიანებს.

ტრანსგენდერი მამაკაცი – ადამიანი, ვინც დაბადებისას მიაკუთვნეს მდედრობით სქესს, მაგრამ ახდენს საკუთარი თავის, როგორც მამაკაცის იდენტიფიკაციას. ტრანსგენდერ მამაკაცებს ასევე უწოდებენ FtM-ს (Female-to-Male).

ტრანსგენდერი ქალი – ადამიანი რომელიც დაბადებისას მიაკუთვნეს მამრობით სქესს, მაგრამ თვითინდეტიფიკაციას ახდენს როგორც ქალი. ტრანსგენდერ ქალს ასევე უწოდებენ MtF-ს (Male-to-Female).

ტრანსსექსუალი – ადამიანი, რომლის გენდერული იდენტობა განსხვავდება დაბადებისას მინიჭებული სქესობრივი მიკუთვნებულობისგან. ხშირად ტრანსსექსუალ ადამიანებს სურთ სხეულის კორექცია ჰორმონების ან ქირურგიული ჩარევის გზით, რათა მიუსადაგონ ის მათსავე გენდერულ იდენტობას.

ტრანსფობია - ნეგატიური დამოკიდებულება ტრანს ადამიანების მიმართ. ჰომოფობიის მსგავსად, შესაძლოა გამოხატული იყოს ზიზლის, სიძულვილის, აგრესიული ქცევის, დისკრიმინაციის სახით.

ქალი, რომელსაც სქესი აქვს ქალთან (WSW) ეპიდემიოლოგიური კატეგორია, რომელიც უფრო სექსუალურ ქცევას შეესაბამება, ვიდრე იდენტობას. გამოიყენება ყველა იმ ქალის ქცევის აღსაწერად, რომელსაც სქესი აქვს ქალთან განურჩევლად მათი სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობისა.

ქამინგაუთი (ინგლ. coming out) – პერიოდი ჰომოსექსუალის ცხოვრებაში, როდესაც ის ამჩნევს, რომ თავისი სექსუალური ორიენტაციით განსხვავდება ჰეტეროსექსუალი ადამიანებისაგან და სწავლობს საკუთარი თავის ისეთად მიღებას, როგორც არის. ეს არის საკუთარი თავის მიღების პროცესი, რომელიც ცხოვრების განმავლობაში და მის სხვადასხვა ეტაპზე გრძელდება. ადამიანები გეი, ლესბოსურ, ბისექსუალურ და ტრანსგენდერ იდენტობებს ჯერ საკუთარი თავისთვის აყალიბებენ, შემდეგ კი უმხელენ სხვებს. ნებისმიერ ადამიანთან, ან საჯაროდ საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის ან გენდერული იდენტობის გაცხადება შეიძლება ჩაითვალოს ქამინგაუთად.

ჰეტეროსექსუალური ორიენტაცია - სექსუალური ორიენტაციის ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც აღწერს ინდივიდის მდგრად ფიზიკურ, რომანტიულ, ემოციურ და/ან სექსუალური მიზიდულობას სხვა სქესის ადამიანის მიმართ.

ჰომოსექსუალური ორიენტაცია - სექსუალური ორიენტაციის ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც აღწერს ინდივიდის მდგრად ფიზიკურ, რომანტიულ, ემოციურ და/ან სექსუალურ მიზიდულობას საკუთარი სქესის ადამიანის მიმართ.

ჰომოფობია - ირაციონალური შიში და სიძულვილი ლესბოსელების, გეების, ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ, რომელიც ეფუძნება წინასწარგანწყობას და მსგავსია რასიზმის, ქსენოფობიის, ანტისემიტიზმისა და სექსიზმისა (European Parliament resolution on homophobia in Europe. P6_TA(2006)0018. 18 January 2006).

**HATE CRIME AGAINST LGBTI
PERSONS:
CHALLENGES AND PERSPECTIVES**

POLICY PAPER

*Author: Nazi Janezashvili
Editor: Ekaterine Aghdgomelashvili*

“Women’s Initiatives Supporting Group” (WISG)

Tbilisi, 2016

TABLE OF CONTENTS

Introduction	61
Executive Summary	62
Problem Statement	65
Short Review of the Situation of LGBT People in the Country	67
<i>Social-Cultural Environment</i>	67
<i>Discrimination and hate crime against LGBTI persons / NGO Data</i>	70
State response on SOGI based discrimination and hate crime	73
<i>Legal Environment</i>	73
<i>Discrimination and hate crime against LGBTI persons / Official Statistics</i>	75
<i>Professional trainings and other educational activities for police officers, Prosecutor's and judges</i>	78
The Best Practice of other Countries Regarding hate Crime	82
Specialised units dealing with hate crime within law enforcement agencies	88
Summary and Recommendations	94
Annexes	96
Terminology	101

INTRODUCTION

Legislative environment in regard to elimination of discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity has significantly improved. As surveys and documented cases conducted by the non-governmental organizations and reports prepared by the international institutions prove homo/bi/transphobic crimes and discrimination on grounds of sexual orientation/gender identity are still widespread in the country, despite positive changes. Additionally, majority of these facts remain undocumented and accordingly, without proper reaction. There are no official statistics on State level, that could record and study the nature and abundance of homo/bi/transphobic crimes in the country and develop specific and effective measures to eliminate crimes motivated with hatred towards LGBTI persons.

The purpose of present policy document is to study practices existing in Georgia in regard to elimination of hate crimes against LGBTI persons and assess them in the prism of best practices of other countries.. Recommendations for relevant state bodies sum up the document.

Discrimination surveys conducted in 2012-2014 by the Women's Initiatives Supporting Group (WISG), cases obtained and documented by the organization, shadow reports prepared in 2012-2015, studies and reports conducted by other human rights organizations ("Identoba", GYLA), annual reports of Public Defender of 2014 and 2015, recommendations of international organizations to the Government of Georgia on elimination of hate crimes were used during the works on the presented document.

EXECUTIVE SUMMARY

Laws prohibiting discrimination are backed up by national constitution¹ and legislation. The Law on Elimination of all Forms of Discrimination, which was adopted in May 7th of 2014, explicitly mentions “Sexual Orientation, Gender Identity and Expression”²

Criminal Code of Georgia considers discrimination as crime committed against human rights and freedoms and criminalizes it.³ Abovementioned article prohibits violation of equal rights based on different grounds. However, there is no precedent court decision, according to which it would be possible to estimate how this measure can be defined.⁴

Georgian Legislation does not define hate crime and does not criminalize it, however, crime committed on grounds of sexual orientation or gender identity is considered as aggravating circumstance.⁵ However, it should be mentioned that to this day there is no case qualified under this article. There are no statistics of hate crimes, committed on the grounds of sexual orientation or gender identity. Above mentioned outlines, that there is still no practice of gathering and analyzing the data about violence and discrimination against LGBT persons.⁶

In the light of severe homo/bi/transphobia in the country, as well as results of the discrimination studies and documented cases of violence by NGO-s, complete lack of official statistics on such crimes, show that the current norms applied to hate crimes in Georgian Criminal Code are inefficient.

There are different factors causing the invisibility of the SOGI biased crimes. On the one hand these are: lack of united, complex approaches and effective mechanisms; low sensitivity of law enforcers and lack of specific qualification

---

1 14th article of Georgian Constitution

2 Law of Georgia on Elimination of all Forms of Discrimination, Article 1.

3 Criminal Code of Georgia article 142

4 ECRI Report about Georgia. 5th Cycle of Monitoring. 2015. Para.3

5 Criminal Code of Georgia Article 53, part 3:

6 Discrimination on basis of sexual orientation and gender identity in Georgia. WISG and ILGA-Europe's joint submission for 23th Working Group Session of UPR. 2015.

that are needed for identifying, investigating and responding to hate crimes. On the other hand, lack of trust in LGBTI community towards law enforcers, fear of coming out and suffering re-victimization also play significant role.

Inefficient government response on hate crime cases and frequent use of hate speech by the politicians increases the nihilistic approach of LGBTI community members towards justice system.

European Committee against Racism and Intolerance (ECRI) in its report for 2016, gives recommendation to Georgian government about developing special unit, that will work specifically on hate crimes motivated by racism and homo/bi/transphobic bias. While developing the abovementioned unit, government should apply for an advice to the Ombudsman of Georgia and respective non-governmental and international organizations.⁷

In 2015, WISG in cooperation with ILGA-Europe prepared and submitted a shadow report about the rights situation of LGBTI Persons in Georgia for 23rd session of Universal Periodic Review.⁸ During the discussion Georgian government received recommendations, that should improve significantly the situation of LGBTI persons in the country. Among others were also the recommendations from UK and Northern Ireland concerning developing and implementing special strategy for fighting against hate crime. Although, Georgia only noted the recommendation from Sweden, which explicitly advised introduction of special hate crime unit in Georgian police, the government presented its own alternative way of combating hate crimes with the following clarification: Considering need for country-wide coverage, case-load and need for integrated response to this type of crime, Georgia believes that establishment of a single specialized police unit will not be sufficient mechanism for successful investigation of hate crimes. Therefore, the Ministry of Internal Affairs of Georgia undertakes to identify, assign the task to and train specialized police officers for hate crime investigation in all regional police departments.⁹

---

7 ECRI Report about Georgia. 5th Cycle of Monitoring. 2015. Para.68

8 <http://women.ge/en/news/newsfeed/archive2015/57/Universal%20Periodic%20Review%20%E2%80%93%20Georgia%20SOGIE%20Recommendations>

9 A/HRC/31/15/Add.1; 118.10

Readiness of the Government for taking special steps towards prevention and elimination of SOGI based hate crimes needs to be acknowledged, however the existing reality in the country leads us to the opinion, that the strategy chosen by government without establishing special hate crimes unit may be inefficient. While elaborating the strategy, in parallel to requalification of the police officers across the country, it is important to take into consideration the existing reality, which is – experience of homophobic treatment from the side of law enforcers, fear of coming out and re-victimization, dynamics of existing prejudices and specific nature of inequality of LGBTI persons (e.g. in smaller cities and villages the level of homo/bi/transphobia is higher than in Tbilisi, as well as the risk of outing etc.) and summarize the efficiency of special hate crimes units in terms of best examples of other countries.

PROBLEM STATEMENT

Hate crime undermines the key foundation of democratic societies and the rule of law, as it “attacks” the fundamental principle of equality in dignity and rights of all human beings, enshrined in Article 1 of the UN Universal Declaration of Human Rights. “Hate crime” and other “hate-motivated misdemeanors” have a significant impact on the victim and the community s/he/they belongs to. Importantly, from the victim’s perspective, such crimes damage the most an immutable, fundamental aspect of their identity.¹⁰

Additionally, government’s inadequate response to hate crimes and similar incidents might encourage large-scale conflicts and mass violence in the society.

Apart from making legislative decisions, concrete steps that states must undertake in this area were clearly outlined, at the 2009 Council of Europe Ministerial on Elimination of Hate Crime:¹¹

- * Collect and publicize data on hate crimes;
- * Take relevant measures to encourage a victim or eye-witness of such a crime to report on hate crimes;
- * Organize professional trainings and other educational activities for the police officers, employees of the Prosecutor’s Office and judges;
- * Ensure prompt and effective investigation of hate crimes.

In order for the state to encourage the victims and eye-witnesses of hate crimes or other hate-motivated misdemeanors committed on the grounds of SOGI while also taking into account the specifics of crimes committed on the grounds of SOGI, distrust of LGBTI group members towards law-enforcement authorities, the fear of coming out during reporting and other specifics, the Council of Europe Committee of Ministers Recommendation CM/REC2010(5) urges member states to:

---

¹⁰ OSCE report: Hate Crime Laws, a Practical Guide, pg. 42

¹¹ OSCE Ministerial Council Decision No. 4/03, op. cit., note 2.

- * Establish special units, which, among other duties, will be tasked to investigate crimes and misdemeanors related to sexual orientation or gender identity. Further, to allocate special staff, which will contact local communities for establishing relations built on trust.
- * Undertake special efforts for setting up an independent and efficient mechanism specifically for receiving and investigating information on hate crimes or other hate-motivated misdemeanors committed by the law-enforcement officials, especially in cases where sexual orientation or gender identity is one of the motives.
- * Introduce the system of submission of anonymous or online complaints, or other means of easy access, allowing third parties to provide information. This will collect information on misdemeanors and their particular nature. 12

Besides, member states should take steps to ensure that lesbians, gays, bisexuals and transgenders are treated in the law-enforcement and other structures without discrimination, thus encouraging the victims of hate crimes or misdemeanors to report on such facts. This could be achieved by introducing a good Code of Ethics and trainings. They should also take steps to ensure that homophobic and transphobic actions, including torture, inhuman treatment or degrading treatment (sexual abuse, overly indiscreet body search and offensive language), are eliminated in these structures and, where possible, to apply disciplinary or criminal sanctioning mechanisms. 13

---

12 Council of Europe Committee of Ministers Recommendation CM/Rec(2010)5 on Measures to Combat Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity. Explanatory Memorandum. Paragraph 3, B, C, D

13 Natsvlshvili A., Aghdgomelashvili, E. (2012). Implementation of CM/REC(2010)5 in Georgia. Tbilisi. WISG. p.7

SHORT REVIEW OF THE SITUATION OF LGBTI PEOPLE IN THE COUNTRY

Social-Cultural Environment

Homo/bi/transphobia is a complex issue, manifested in a variety of forms impacting the lives of LGBTI persons. The negative attitudes permeating society are exhibited in acts of physical and psychological violence, discrimination, marginalisation and exclusion of LGBTI people.

Negative societal attitudes have a significant impact on the country's environment in terms of equality. One of the most significant principles of a democratic society and the social-political organisation and operation of a state is the provision and protection of equal rights and freedoms for all citizens. In order to avoid physical and psychological violence, the majority of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex persons attempt to conceal their "otherness", adapt, to the maximum extent possible, to the norms and expectations in society and live "double lives". A hostile environment and negative attitudes are not only reflected on the levels of stress and discomfort that community members experience, but they also effectively prevent LGBTI persons from acting in defence of their rights and freedoms and demanding equality as full-fledged members of society.

Studies conducted in Georgia before 2015, which researched correlation with different topics/values and/or groups explicitly show existence of the negative attitudes in the society towards LGBTI persons. Mentioned studies prove, that LGBTI community is the most marginalized group, to whom the society reveals the least tolerance¹⁴. Study of the societal attitudes towards LGBTI people¹⁵ conducted in 2015 by WISG show that homo/bi/transphobia is significantly strong in the country. Besides, there is a difference in attitudes towards particular groups. Negative attitudes are especially explicit towards Transgender women and LGBTI activists¹⁶.

---

14 Aghdgomelashvili E. (2013) "Situation of LGBT People in Georgia". Policy Paper. WISG. Tbilisi.

15 Aghdgomelashvili E. (2016). "From Prejudice To Equality: Societal Attitudes, Knowledge and Information Regarding The LGBT Community and Their Rights". WISG. Tbilisi.

16 As for the modern neo-moralists' main strategy is to "purify" public space from the "sin", the primary target of their aggression become those people who try to change the situation by raising visibility of the topic. Mentioned is the source of sever negative attitudes towards LGBT activists and rights defenders. In terms of such discourse, negative attitudes existing towards the group spread on those persons and groups, who try to speak about SOGI issues in the context of equality. Ibid. p.140

Negative attitudes towards select groups vary by village/town/capital, gender, age, level of contact/acquaintance with the LGBTI community, and level of knowledge about homosexuality. Homo/bi/transphobic attitudes are lowest in Tbilisi. Male respondents rank higher on the homo/bi/transphobia scale than women (with the exception of attitudes towards lesbian women. Women are much more aggressively disposed towards lesbian women, than towards gay men). The older the respondent's age group, the greater the negative attitudes toward the LGBTI group. The level of formal education is not explicitly linked with homo/bi/transphobic attitudes (if we do not take into account the student group, whose members ranked low on all scales), suggesting that, for the purposes of this study, formal education does not contribute to increasing tolerance towards LGBTI persons. Respondents' views on traditional gender roles, rightwing authoritarianism and level of religious fundamentalism significantly affect levels of homophobia, biphobia and transphobia. In some cases, lack of knowledge with regards to sexual orientation/gender identity significantly contributes to the popularity of certain myths among society and creates fertile ground for the manipulation of public opinion, which is taken advantage of by homophobic groups.

Analysis of questions concerning LGBTI human rights in relation to the scale of values shows that the majority of people, even those who indicate human rights and freedom of speech among the top five, oppose the notion of equal rights for LGBTI persons. In Georgia, human rights are still seen as a privilege of certain groups. Such negligence of the fundamental principles of human rights constitutes a serious challenge in the process of development of a democratic society.

The present study has shown that cases of violence against LGBTI persons are essentially perceived as separate and isolated incidents, rather than components of systemic violence. Moreover, only physical abuse is considered violence, while psychological oppression, marginalisation, bullying, involuntary treatment, expulsion from the home, other forms of violence, as well as restrictions of freedom of assembly and expression are frequently not even perceived as violence or human rights violations.

Moreover, the public articulation of any issues related to the equal rights of the LGBTI group is automatically perceived as “gay propaganda”. Myths and stereotypes impacting the sharply negative societal attitudes towards issues related to equal rights have demonstrated that these issues are largely being considered through the lens of morals and traditions, rather than in the context of equal rights. A significant role in the above is played by politicians, whose assessments and comments on cases of discrimination and violence are frequently saturated with moralistic rhetoric; instead of embracing the issue within a legal framework and examining it in the human rights context, they continue to appeal to the dominant cultural, traditional and religious values.

Studies of hate speech show that, issues linked with homosexuality is extremely politicized in the country. Attitude towards LGBTI community is the subject of speculation and is often used for splitting political specter into “Pro-Western” and “Pro-Russian” forces. Particular groups use the myth of “western origin of homosexuality” for creating anti-western attitudes. On the other hand, there are cases, when having negative attitudes towards LGBTI group is directly used by political opponents as the marker of being “Pro-Russian”. Such kind politicization of the subject reflects negatively as on the situation of LGBTI group, as well as, on ensuring their rights equality and developing the mechanisms for improvement.

Fear of coming out is significant hindering obstacle for LGBTI people in fighting for their rights and is one of the significant factors, that makes crimes committed on the grounds of SOGI invisible. However, due to high indicator of psychological and physical violence and existing homophobia in the country, which is backed up by traditional ideologies and strong institutions, representatives of LGBTI group, due to physical or psychological threat, avoid coming out publicly. Besides, fear of coming out represents significant obstacle for these people for fighting for their own rights. They are aware that in case of disclosing their status, they might be endangered of losing home, family, shelter, become victims of physical violence¹⁷. Fear of coming out and specifics of homo/bi/transphobic attitudes in correlation with place of residence (homo/bi/transphobic attitudes is less visible in Tbilisi in comparison with villages and

---

17 Ibid. p.28-29

other cities) enforce community members (especially in regions) to change their place of residence and “become invisible” in any other bigger city, where they are less familiar to others.

For developing efficient mechanisms in order to tackle SOGI biased hate crime it is vitally important to consider these and other factors, that was outlined in study of prejudices in Georgia.

Discrimination and hate crime against LGBTI persons / NGO Data

Sharply negative attitudes of society directly reflect on members of the group. Cases of violence and discrimination against LGBTI people, as it is violence against LGBTI activists,¹⁸ physical and psychological violence, state inaction and/or inadequate response on hate crime, hate speech and etc. is reflected as in the studies conducted by LGBTI organizations, as well as, in the reports of the Ombudsman of Georgia¹⁹ and international organizations and Institutions.²⁰

In 2012, WISG conducted discrimination study among LGBTI people in Georgia which revealed that: 32% of respondents have at least once in their life experienced physical violence and 89.93% psychological violence. In average from 134 respondents, who experienced psychological violence, 73.13% had faced it three or more times, 13.43% experienced it twice, whereas 13.43% - once²¹.

The quantitative survey conducted in 2013 by the non-governmental organisation “Identoba”, highlights the forms and levels of discrimination among gay, bisexual and transgender men living in Georgia. According to the survey, 48

---

18 A Pending Case versus Georgia before the ECtHR about police homophobic behavior and violation of fundamental rights (Aghdgomelashvili and Japaridze v Georgia., App. no. 7224/11)

19 Report of Ombudsman of Georgia about the situation of human rights and freedoms protection in Georgia for 2013, 2014, 2015.

20 Hammarberg T., GEORGIA IN TRANSITION. Report on the human rights dimension: background, steps taken and remaining challenges. 2013; ENP Country Progress report – Georgia. 2012, 2013 ; US State Department Human Rights Report: Georgia. 2011, 2012 and 2013; Country reports prepared recently for the Council of Europe Human Rights Commissioner and the EU Fundamental Rights Agency, Hate Crimes in the OSCE Region – Incidents and Responses. Annual report 2011.

21 Situation of LGBT People in Georgia. WISG. Tbilisi. 2012.

respondents out of 109 gave a positive reply to the following question: "Have you been a victim of physical violence because of your sexual orientation or gender identity?"²²

In 2015, WISG completed a study on needs of LGB persons in healthcare²³, which also included questions about experience of physical and psychological violence in the past 2 years. The results show that despite the decrease of number of community members who faced physical and psychological violence at least once (20% and 68% respectively), the frequency of facts of violence per person (more people have faced physical or/and psychological violence 3 or more times) increased instead. Besides, in comparison to the previous years, violence against LB women has increased. According to the frequency of experiencing physical violence, the number of representatives of the LB group who have experienced physical violence three or more times significantly exceeds the number of representatives of the GB group who have the same experience (respectively, 36%, N=18 for LB women and 22%, N=11 for GB men). This indicates that women are more vulnerable to recurrent physical violence and in this group there is a high risk of recurring victimization.

Study of situation of Transgender Persons conducted in 2014 showed that 9 respondents (N=14) once in a life have become the victim of physical violence due to their gender identity. Whereas, 3 participants have undergone violence 3 or more years ago (two experienced it in the street, while 1 from family member in childhood), 6 have experienced such type of violence during last two years. One of them has become the victim of physical attack in the street 4 times during last two years²⁴.

In 2012 and 2013 State failed to undertake the positive obligation concerning LGBTI persons to exercise the right of assembly and manifestation. On 17 May 2013 police failed to separate Demonstrants and counter-demonstrants and the situation turned into mass-violence. According to the official data, 28 persons were injured during the attack on the 17 May 2013 rally. In 2013, late

---

22 Social being of Gay, bisexual and transgender men; Identity; 2013.

23 Aghdgomelashvili E. (2015) Needs of LGB people in Health Care. Technical report. WISG.

24 Gvianishvili N. (2014) Situation of Transgender Persons in Georgia. WISG. Tbilisi.

and inadequate response from the side of government on violent attack on peaceful demonstration and heterogeneous assessment of the situation from the side of politicians encouraged continuation of violence. WISG as well as organization IDENTOBA has reported about frequent cases of violence against LGBTI group members in the days following the May 17th.

Results of the quantitative study show that, in spite of high indicator of experiencing violence, group members refer to police, as well as, to non-governmental organizations for response and help very rarely. According to the study conducted in 2012, only 27% of those respondents who experienced physical violence have referred to police. And according to the results of the study conducted in 2015 their number has increased insignificantly (30%). As the reason for not reporting the crime to police or other law enforcement bodies respondents name inefficiency of police, homophobic reaction from the side of police and fear of coming out. The lesser are the cases of reporting to police in case of psychological violence. Majority of victims take psychological violence as not "serious" enough reason and do not refer incidents to the police.

Generally Nihilistic attitude of group members towards law enforcement bodies is deepened much more by the fact that, none of the sensational cases of violence committed supposedly with homo/bi/transphobic bias in last years were adequately addressed by the law enforcement bodies, as it is the cases of attack on the peaceful demonstration in 2013, or murder of transgender women, Sabi Beriani in 2014.

STATE RESPONSE ON SOGI BASED DISCRIMINATION AND HATE CRIME

Legal Environment

Norms prohibiting discrimination are included and enshrined in the Constitution²⁵ and in legislation. The law on Elimination of all Forms of Discrimination, which was adopted in May 7th of 2014, explicitly underlines “Sexual Orientation, Gender Identity and Expression”²⁶. In accordance with the law, Ombudsman is responsible on elimination of discrimination and to ensure equality²⁷.

Criminal Code of Georgia considers discrimination as crime committed against human rights and freedoms and criminalizes it.²⁸ Mentioned article prohibits violation of equal rights based on different grounds. However, there is no precedent court decision, according to what it would be possible to estimate how it is possible to define this condition.²⁹

Labor Code of Georgia explicitly prohibits discrimination based on sex, as well as, sexual orientation (gender identity is not mentioned in ground of prohibition)³⁰.

Georgian Legislation does not define hate crime and does not criminalize it, however, crime committed on the ground of sexual orientation or gender identity is

---

25 Article 14 of the Constitution of Georgia recognizes the equality of humans, pursuant to which “everyone is free by birth and is equal before law regardless of race, color, language, sex, religion, political and other opinions, national, ethnic and social belonging, origin, property and title, place of residence“. Sexual orientation and gender identity are not on the list of these grounds. However, importantly, the Constitutional Court of Georgia has ruled that the list of grounds in the Constitution is not exhaustive and extends to grounds for prohibition of discrimination not directly mentioned therein (Decision of the Constitutional Court of Georgia on the case Shota Beridze and Others vs. Georgia, 31.03.2008).

26 Law of Georgia on Elimination of all Forms of Discrimination, Article 1.

27 Ombudsman reviews a statement and complaint of that physical or juridical person, who considers themselves to be victim; Studies the fact of discrimination, as in case of existence of the statement or complaint, as well as, on its own initiative and issues recommendation; Prepares and sends general proposals on avoiding discrimination and fighting against it to respective institution or person; and etc.

28 Criminal Code of Georgia article 142

29 ECRI Report about Georgia. 5th Cycle of Monitoring. 2015. Para.3

30 Labor Code of Georgia, article 2(3)

considered as aggravating circumstance.³¹ However, it should be mentioned that to this day there is no case qualified under this article. There is no statistics of hate crime, which is committed on the grounds of sexual orientation or gender identity. Above mentioned outlines, that there still is no practice of gathering and analyzing the data about violence and discrimination against LGBTI persons.³²

To prevent discrimination and effectively react to offences committed on these grounds, on 26 of December, 2014, the Minister of Internal Affairs issued new instructions, which task the investigation units of the Ministry of Internal Affairs to refer in the relevant field of electronic program of criminal case proceedings – “Crime Plot” – about “possible” motive of intolerance and concrete ground of discrimination (Paragraph 3¹ of Article 53 of the Criminal Code). According to the Ministry, reference to a crime committed due to hatred and intolerance creates an obligation to launch investigation under the respective article (Articles 142, 142¹, 142², 155 and 156 of the Criminal Code), provided the elements of crimes under these articles are identified.

Sexual orientation as the base of prohibiting discrimination is also mentioned in Georgian Law of Health Care³³. Georgian Law on „Patients Rights” also prohibits discrimination of patients on any grounds.³⁴

Law concerning gender equality generally is a step forward, although mostly it is declarative in nature, as far as, it does not include implementation mechanisms. Besides, the law does not consider the needs of LGBTI group and therefore, at this stage it is less efficient for protection LGBTI persons’ rights. Law on “Elimination of Domestic Violence, Protection of and Support to Its Victims” does not protect LGBTI persons, as long as, it applies only to those people who are in registered marriage, while in Georgia gay marriage is not allowed by the law.³⁵

---

31 Criminal Code of Georgia Article 53, part 3¹.

32 WISG and ILGA-Europe’s joint submission for 23th Working Group Session of UPR (2015). Discrimination on basis of sexual orientation and gender identity in Georgia.

33 See. 1st item of 6th article.

34 Georgian Law of “Patients Rights”. Article 6. Above mentioned is fundamental principle and its violation might cause criminal responsibility (Criminal Code of Georgia article 142).

35 WISG, (2014). Rights of LBT Women in Georgia, Shadow Report for CEDAW, Submitted for the 58th Session.

The seven year National Human Rights Strategy and two-year Action Plan (2014-15) adopted in 2014 also include issues regarding sexual orientation and gender identity.

In spite of noticeable progress, there still remain gaps on legislative level, that significantly hinder the full enjoyment of rights by LGBTI people. An example is the issue of legal recognition of gender, which is vitally important for Transgender people.³⁶

Discrimination and hate crime against LGBTI persons /Official Statistics

In order to request official statistics on violations and hate crimes on SOGI grounds, WISG requested a spectrum of public information from Public Defender's and Personal Data Protection Inspectors' Offices. The organization also applied to those State Agencies, that are authorized to carry out preventive measures, legal proceedings and react on hate crimes. Besides, the organization requested public information on training programs that are taken by police officers, prosecutors and judges.

The Organization applied to the Ministry of Internal Affairs (MIA) and Prosecutor's Office regarding using paragraph 3¹ of the Article 53 and Article 142 of Criminal Code of Georgia in legal proceedings from March 27, 2012 to March 15, 2016.

According to **MIA Information Analytical Department** data³⁷, there was only one case when the investigation was launched under Article 142 of the Criminal Code of Georgia on the fact of violation of equality. However, the ground for violation of equality is not indicated in the letter. As for the official statistics on application of paragraph 3¹ of Article 53 of the Criminal Code of Georgia, the letter indicates, "paragraph 3¹ of Article 53 provides for aggravation of charges for all crimes committed on grounds of discrimination" and accordingly, the aforementioned information can be obtained through courts.

In accordance with response letter of **General Prosecutor's Office of Georgia**³⁸, no criminal proceedings were initiated under Article 142 of the Criminal Code of

---

36 E.g. Legal recognition of gender for a transgender person which is often of vital importance.

37 Response letter of the Analytical Department of MIA, June 9, 2016. #1413442

38 Response letter of the General Prosecutor's Office of Georgia. June 16, 2016. #13/37707

Georgia from March 27, 2012 to March 15, 2016. From January to June 16, 2016 four persons were accused on four criminal cases, the decision on charges against them emphasize one of the signs of intolerance stipulated with paragraph 31 of Article 53. The response does not indicate which sign became the basis to use the abovementioned article. According to the Prosecutor's Office, in one of these cases the court found the defendant guilty and the sanction applied under paragraph 31 Article 53 of the Criminal Code of Georgia was much higher than the minimum. On other cases (as of June 16, 2016), the judgement is not yet delivered.

WISG applied to **courts of all instances** to obtain information on cases of aggravating charges against a person under paragraph 3¹ of Article 53 of Criminal Code of Georgia. Additionally, the organization requested proper rulings of courts (regarding paragraph 3¹ of Article 53 and Article 142 of the Criminal Code of Georgia) without indicating personal data. Based on received responses it is clear out that in the mentioned period (namely from March 27, 2012 to March 15, 2016) neither paragraph 3¹ of Article 53 nor Article 142 of the Criminal Code of Georgia appear in any court rulings.

On March 31, 2016 WISG requested information from **Public Defender's Office of Georgia** regarding documented cases of rights of violations on SOGI grounds from January 1, 2015 to March 15, 2016. Based on response from the Public Defender's Office, 35 persons (21 applications are submitted to Gender Equality Department and 14 applications in – Equality Department) applied to Ombudsman in the mentioned period. In 15 cases the case was terminated based on insufficiency of evidences and in 1 case Public Defender submitted *amicus curiae* position, recommendations were issued on 7 cases after studying the facts on the case and the cases are in process of studying in 12 cases³⁹.

On April 4, 2016 WISG applied to the **Personal Data Protection Inspector**⁴⁰. Based on the information received from the Inspector's Office, in the period

---

39 Response letter of the Public Defender's Office of Georgia. May 13, 2016. #05/4584

40 Personal Data Protection Inspector discusses applications of citizens (data subjects) and is authorized to take measures stipulated by law. Requests additional data from proper persons and inspects data processor or authorized person.

of January 1, 2015 to March 15, 2016 one citizen applied on fact of violation of rights of LGBTI people. Additionally, one citizen applied on alleged processing of the data of personal sex life. No violation of the Law of Georgia on Personal Data Protection was established on either of these two cases.

WISG regularly observes how the Criminal Code of Georgia is used in the above-mentioned practice. Within the frameworks of survey conducted by WISG in 2014⁴¹ the organization requested information from proper public institutions regarding initiating criminal proceedings under Article 142 of the Criminal Code of Georgia and using paragraph 3¹ of Article 53 of the Criminal Code of Georgia in the court from April 19, 2012 to September 16, 2014.

According to the response letter by the Analytical Department of the Ministry of Internal Affairs of Georgia,⁴² they do not possess information on the launch of criminal prosecution under Article 142 of the Criminal Code during the above-mentioned period. The Analytical Department of the Ministry of Internal Affairs noted also that they did not have information on the application in courts of Paragraph 3¹ of Article 53 of the Criminal Code of Georgia. WISG also addressed the Chief Prosecutor's Office to request information on the launch of preliminary investigation/criminal prosecution under Article 142 of the Criminal Code. The response letter of the Chief Prosecutor's Office states that⁴³ during the mentioned period (2012-14), preliminary investigation/criminal prosecution was launched under Article 142 of the Criminal Code. As for the application of Paragraph 3¹ of Article 53 of the Criminal Code, the Prosecutor's Office has also noted it does not administer statistical information on the issue of concern. Within the frames of given study, to collect information on aggravation of charges based on Paragraph 3¹ of Article 53 of the Criminal Code, WISG has addressed in writing the courts of all instances. Received responses revealed that during the mentioned period none of the court decisions include either Paragraph 3¹ of Article 53 or Article 142 of the Criminal Code.⁴⁴

---

41 Ratiani T., Aghdgomelashvili, E. & Gotsiridze G. (2015). Discrimination and hate crime against LGBT persons. Tbilisi. WISG.

42 Response letter by the Analytical Department of the Mol, 13 November 2014, #2293989.

43 Response letter by the Chief Prosecutor's Office, 24 September 2014, #13/59480.

44 See Annex N3.

Certain conclusions can also be made with this regard based on the reports of the international organizations. Namely, the Government of Georgia informed ECRI that four investigations were launched on hate crimes in 2011, 9 in 2012, 16 in 2013 and 18 in 2014. Official data of ODHIR indicated that criminal proceedings were launched only on one hate crime out of 19; in 2012 – on 5 cases out of 13. During these years, nobody was sentenced for these crimes. No official data is indicated on year 2013. Based on data of 2014⁴⁵, criminal proceedings were launched on seven cases out of 19; persons were convicted in eight cases. According to official data of 2014, religious belief was the ground of all 19 cases⁴⁶.

Observing the process in dynamics gives us an opportunity to conclude that no significant improvement is evident during the last four years in regards to official statistics on homo/bi/transphobic hate crimes.

Absence of official statistics and general picture identified especially based on cases reported to and studies conducted by human rights organizations illustrate that criminal norms prohibiting hate crime do not work in practice.

Organizing professional trainings and other educational activities for police officers, employees of Prosecutor's office and judges

To record and efficiently react to hate crimes, it is mandatory for the representatives of law enforcement agencies to have knowledge and skills necessary for identification of such crimes and incidents and helping and supporting victims. ECRI pays attention to professional improvement and recommends to increase training activities for representatives of courts and law enforcement organs regarding investigation of hate crimes. Additionally, the trainings should cover homo/bi/transphobic hate crimes. ECRI also recommends the Government to assess the effect of the trainings and change the programs accordingly if needed.⁴⁷

---

45 This amount is much less compared to real quantity, that NGO-s indicate in reports submitted to ODHIR

46 Ratiani T., Aghdgomelashvili, E. & Gotsiridze G. (2015). Discrimination and hate crime against LGBT persons. Tbilisi. WISG.

47 ECRI Report about Georgia. 5th Cycle of Monitoring. 2015. Para.67

In addition to the anti-discriminative law, Human Rights Action Plan for 2014-2015 covered proper trainings for representatives of Law enforcement agencies regarding identification of hate crimes, collection of information on these types of crimes and official statistics.⁴⁸

WISG tried to find out what kind of trainings were conducted for police officers, prosecutors and judges.

Based on the information (Letter #13/37707) provided by the Prosecutor's Office of Georgia, in 2014-2016 **trainings were held for prosecutors and investigators** on issues of hate crimes, and were attended by 82 investigators/prosecutors. Also 118 interns, out of which 30 are now assigned to positions. It should be noted that the Prosecutor's Office cooperated with European Union and Council of Europe, also representatives of Office for Democratic Institutions and Human Rights and Public Defender's Office of Georgia. According to the letter, Prosecutor's Office of Georgia did not cooperate with organizations working on rights of LGBTI people.

WISG applied to the **Academy of the Ministry of Internal Affairs of Georgia (MIA)**⁴⁹ regarding training programs on investigation of hate crimes.

Academy of the Ministry of the Internal Affairs of Georgia noted that issues of investigation of hate crimes are taught since the amendments were made to criminal legislation, and are included in the following educational courses: a) District police officer; b) Patrol Inspector; c) Border-guard of the Land Border Defense Department of the Border Police of Georgia; d) Special professional educational course of detective-investigators; e) Office promotion course in the Department of Criminal Police and territorial organs of the Ministry of Internal Affairs of Georgia.

Additionally, as clarified from the response, certain issues related to hate crimes are integrated in high educational programs of MIA – bachelor programs. In ad-

---

48 Human Rights Action Plan for 2014-2015. Chapter 14.

49 Academy of MIA is Legal Entity of Public Law – high and special police professional educational institution, also archive institution, that trains specialists with high and special professional education for law enforcement system, provides retraining for the staff of police system and staff personal development. Based on necessities, Academy of MIA also organizes proper training courses and/or testing for preparing specialist of specific spheres.

dition, establishing investigation of hate crimes as separate module is planned and works on it are in process. Despite the fact that the MIA Academy covers certain issues of hate crime, it should be noted that in depth teaching of specifics of investigation of hate crimes is necessary.

High Council of Justice of Georgia represents independent agency created to coordinate court system, support qualitative and effective justice. In accordance with the legislation, one of the main aims is to assign and remove judges of first instance and appeal. Besides, organizing and conducting qualification exams and competitions, disciplinary proceedings against judges of general courts within the authority defined by law and quality management in general courts etc. Council assessment methodology and decision regarding appointing a judge, is later reflected on rulings of the judge appointed by it.

WISG addressed (Letter #1934) the High Council of Justice with the questions:

- a) Does the High Council of Justice check and consider the possible homophobic attitude of the judicial candidates towards the LGBTI people when selecting/assigning them.
- b) What is the methodology used when selecting/assigning the judges to check the possible homophobic attitude of the judicial candidates towards the LGBTI people.

In the reply the High Council of Justice points out, that Article 9 of the Rule on Selection of the Judicial Candidates determines the criteria to assess the judicial candidates. One of the criteria determines independence, impartiality and fairness of a candidate. According to the letter of the High Council of Justice, the Council envisages the ability of judicial candidates to treat people equally, to be free from favoritism and preconceived negative attitudes regarding the race, ethnic or religious affiliation, sex, age, social or economic condition, political values or other ground; the ability to treat people with dignity, their rights and interests with respect and justice, when implementing the assessment. According to the Council, the criterion – competence and the ability of legal reasoning implies the knowledge of Human Rights Law. According to the statement, the High Council of Justice makes decision

considering these criteria and makes decision on assignment this way. The Council uses a method of collecting information: contacts the references, previous and acting employers, colleagues and gets information using respective questionnaires. The Council asks questions to the candidate during the interview as well. Besides, one of the members is a graduate of the Human Rights Education Program against discrimination of LGBTI for the representatives of the justice field.

According to the response of the High Council of Justice, this attitude is declarative described in the judicial candidate criteria. The High Council of Justice does not seem to have a specific methodology to check the possible homophobic attitudes of the judicial candidates towards the LGBTI people.

High School of Justice ensures professional education of the judicial candidates, judges, assistants of the judges and other employees of the court. The organization addressed the High School of Justice with eight questions on April 12, 2016 regarding the educational programs on LGBTI Human Rights hate crime.

As the response shows, the High School of Justice cooperates with the Union Sapari and implements training programs on Standards of Georgian and European Law on Elimination of Discrimination, which includes LGBTI human rights. As the High School of Justice informs, one training was held in 2015 and 2 are planned in 2016. According to their statement modules on LGBTI human rights are planned to be developed in the coming years. In addition, the Human Rights and Discrimination topics are integrated in the training program of Justice.

The response of the High School of Justice does not include the specifics and characteristics of the hate crime case proceeding. The School did not answer the question how many people attended the hate crime investigation training.

Trainings against discrimination in general are beneficial but the teaching should be of intensive nature including all the judges working on criminal cases. Since hate crime case processing implies different specifics and characteristics, the judges need to be trained on hate crime based on homo/bi/transphobia in particular. Considering these conditions, questions should be asked whether the court is ready to hear and decide if the crime was bias motivated and make a just decision.

THE BEST PRACTICE OF OTHER COUNTRIES REGARDING HATE CRIME

According to the legislations of a number of countries, hate crime is considered an aggravating circumstance. Sexual orientation is included in the factor list of hate crimes in 23 member countries of the Council of Europe, Canada, Chile, and in some of the states of the USA. Nevertheless, many studies prove that hate crime statistics fails to represent the real picture of violence. Therefore, along with the amendments to the legislation, member countries should take appropriate measures in order to support reporting by the victims and witnesses of the crimes motivated by sexual orientation and gender identity, as well as other types of hate crime. Member countries should take all possible measures to equip law enforcement agencies, including judiciary, with the skills and knowledge essential for identifying the hate crime and assisting victims and witnesses.⁵⁰

With respect to the educational activities, there are approved practices, which include designing of **special teaching programmes and guidelines for police and judges** that enable them to identify the hate crimes and assist victims and witnesses adequately. Apart from the textbooks designed by OSCE, special textbooks are developed in different countries and they are successfully used in terms of identifying the hate crime and responding to it (the special textbooks are designed in the USA, Great Britain – London’s police, Scotland, Sweden, Catalonia’s police).⁵¹ Special training programme on hate crime (PAHCT), designed by ODIHR for the employees of the prosecutor’s office, is successfully implemented in different countries of the Council of Europe.

Federal Bureau of Investigation delivers hundreds of seminars, workshops and trainings in the USA each year. On the one hand, FBI organized trainings improve the qualification of new and experienced employees; on the other hand, trainings are targeted at the representatives of the local law enforcement agencies. Moreover, FBI conducts the trainings for police officers in different countries.

---

50 Recommendation *CM/Rec(2010)5* of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity. *CM/REC(2010)5*. Explanatory memorandum. Para.3.

51 http://www.report-it.org.uk/files/hate_crime_operational_guidance.pdf;

Besides the professional trainings, it is important to consider that the law enforcement officials may share the stereotypes and predispositions embedded in the society. Organizations working on LGBTI issues in Belgium, Portugal, Croatia, Poland, Bulgaria, Italy and, partly in Sweden, implement systematic trainings for the police officers in order to make them more sensitive to these issues. The Issues, related to the transphobic and homophobic crime, are integrated in the training programmes aiming at elimination of gender-based violence in Italy.⁵²

One of the reasons of low index of homo/bi/transphobic hate crime reporting is the mistrust of police and the fear of coming out. In order to make closer relationships with the members of the group and to overcome the lack of trust, special police departments of some countries are deliberately staffed by the members of LGBTI community. It is obvious that they are more sensitive to homo/bi/transphobic crimes. Besides, they have direct contacts with the members of the LGBTI community (for instance, special police departments in London, Washington, Amsterdam, etc). Police and investigation agencies work closely with the LGBTI organizations in many countries. The spectrum of cooperation is wide enough to provide police employees with the consultations and trainings concerning the sensitivity issues, to share information on the statistics of violence, to support awareness campaigns targeted at the members of the LGBTI community. In many cases, the LGBTI organizations play the role of preliminary mediator between a victim and law enforcement officials (for instance, Sweden, England (only London's police), Scotland, Catalonia, Portugal, Netherlands). Moreover, in most cases, community organizations are able to provide victims with the necessary services (this is especially important in the countries, where negative disposition of society towards the LGBTI people is high and the organizations have specialists with friendly dispositions, such as psychologist, social worker, etc) and/or cooperate with them. Special police department in Stockholm, which is responsible for LGBTI people's rights, sends victims of hate crime on a weekly basis to the organization (RFSL) working on LGBTI issues and has the long-term experience of working with this community. Besides, employees of RFSL's hotline go to the police once a week and offer consultations to victims before and after the meetings with the police employees.

---

52 Polaček R., Le Déroff J. (2010) Joining Join forces to combat homophobic and transphobic hate crime Cooperation between police forces and LGBT organisations in Europe. ILGA-Europe. p. 39

Police of Scotland especially works with particular organizations, which might represent so called “third party” in cases of reporting hate crime. When victim doesn’t want to apply to police s/he/they can apply to one of these organizations. The contact information of those organizations which cooperate with police in frames of reporting hate crimes is available on the web-page of police. Police employers train representatives of these organizations in documenting the cases with appropriate standards.⁵³

In some countries, large LGBTI organizations have hotline/website for victims of violence. Organizations provide police with the summarized information for collecting statistics. In Croatia, the organization independently reports and shares the information with the police through maintaining a complete anonymity. Such kind of cooperation supports the crime reporting and decreases the gap between the statistics of police and LGBTI organizations. However, it does not help much to overcome the distrust of police.

Another example of successful cooperation of police and civil society is the forum of nongovernmental organizations which work on hate crime and police founded in Hungary in 2012. Members of forum meet twice a year. The aim of the forum is to ensure the efficient communication between police and civil society, analyze existing challenges, problems and ways of tackling them.⁵⁴ Innovative was the collaboration of the Catalonian authorities with LGBTI organization “Casal Lambda”, which till today provides legal and psychological services to community members. In the process of providing consultations, organization has accumulated the proofs that majority of crimes committed against LGBTI groups stays undocumented and unreported to government.

In 2006 the government of Catalonia have approved the inter-agency plan of fighting against the discrimination of LGBTI people. In 2008, there was created the special unit (The Mossos d’Esquadra), which especially worked on investigation of homo/bi/transphobic crimes and incidents. Special protocol was created for police for responding to cases of hate crime and discrimination against

---

⁵³ <http://www.scotland.police.uk/contact-us/hate-crime-and-third-party-reporting/>

⁵⁴ Working Group Against Hate Crimes (GYEM).

LGBTI people.⁵⁵ As the result of cooperation of police and civil society it became possible to document those cases, which used to be unnoticeable.

Prosecutor's Office is the responsible body for procedures and communication linked to hate crime, however, police prepares the annual report about SOGI issues. There exist advisory boards which are affiliated to police and prosecutor's office. "Casal Lambda" as well as other LGBTI organizations are members of these boards. Advisory board supervises and monitors responses of law enforcement system about documented cases of hate crimes.

In order to support the hate crime reporting, countries **organize large-scale campaigns aiming at increasing awareness in the society**. Special text-books for LGBTI people are developed in some countries (for instance, Sweden, Great Britain, Netherlands, Belgium). Text-books include a clear definition of hate crime, as well as the legal mechanisms that support victims to restore the violated rights.⁵⁶ Special informational booklets were developed in some countries of Eastern Europe (Albania, Kosovo, Bosnia and Herzegovina) through cooperation with the local representatives of OSCE. Besides abovementioned issues, the booklets include the description and analysis of the countries' real cases⁵⁷

Collaboration between the prosecutor's office and the mass media is especially important: Providing an information regarding the hate crime cases by the media, on the one hand, represents a clear message for the potential criminals that hate crimes will not be left without a response. On the other hand, it increases a motivation of victims and witnesses to cooperate with police.

In some countries, respective state agencies regularly publish reports on hate crimes in order to attract the attention of wider public (for instance, Great Britain). Apart from statistical data, the annual report includes an analysis and summary of state implemented activities. Some positive examples of responses to the hate crime cases are also represented in the report.

---

55 Since 2010 the protocol covers all forms of hate crime

56 Polaček R., Le Déroff J. (2010) Joining Join forces to combat homophobic and transphobic hate crime Cooperation between police forces and LGBT organisations in Europe. ILGA-Europe. p. 39

57 "Prosecuting hate crimes": a practical guide of OSCE for prosecutors. OSCE/ODIHR. 2014.

Specialised units dealing with hate crime within law enforcement agencies and public prosecution services

Alongside with the activities aiming at increasing the awareness and providing specific knowledge, forming the small group at the police that focuses entirely on hate crimes, is the common practice for many countries (for instance, some states of the USA, Great Britain, Sweden, Netherlands, Catalonia, Hungary, etc).

In 2012 special unit for combating hate crime was introduced in **Hungary** (szakvonal). Unit has a national coordinator, whose office is in Budapest. In order to cover the whole country, in every regional police department (in total 20, including Budapest) one local employee is responsible for investigation of hate crimes and similar incidents. The aim of the unit is: "To increase the quality and efficiency of investigating hate crimes"⁵⁸. Their duties include following activities:

- * Documenting and investigating hate crimes and incidents;
- * Assessing data from hate crime investigations ;
- * Establishing integrated legal practices;
- * Organizing training courses to improve the efficiency of the investigative process;
- * Providing expertise in hate crime investigations at the local and regional level.

Unit is allowed to monitor the documented cases of violence and also to re-qualify an offence if any hate motivation is suspected. Police officers are in close cooperation with different minority organizations and among others with LGBTI organizations.

The Stockholm City police **in Sweden** opened a special unit (hatbrottgruppen) focused on documenting and investigating hate crime in 2007. Unit consists of

---

58 Dombos T., Udvari M., Hate Crimes in Hungary: Problems, recommendations, good practices. Másság Alapítvány, 2014

one supervisor and four co-investigators. Unit investigates hate crimes within the administrative borders of city of Stockholm.⁵⁹

In Sweden, standard procedures of crime reporting includes indication of alleged motive of crime. Documentation form implies special questions concerning supposed or proven hate motive of the crime. (e.g. applicant supposes that crime/incident was motivated by discriminative attitudes/hate towards the particular group to whom the victim identifies her/him/theirself affiliated). In such case special unit is obliged to get involved in the process of investigation and when necessary return the case in prosecutor's office for re-investigation. Hate crime unit of Stockholm police is in active cooperation with grassroots and LGBTI organizations and attends public events where exists the high risk of incidents.

Employees of hate crime unit are actively involved in training sessions about responding to hate crimes for Stockholm police officers (Nowadays hate crime is the part of police officers teaching curricula). Employees of hate crime unit also cooperate with other counties' law enforcers. For instance, two employees from the mentioned unit were invited to Bucharest by the local LGBTI rights organization during the 2014 Pride Week to give trainings to local police officers and representatives of civil society.

Government of UK developed a special strategy for preventing and combating hate crime. One of the main goals of the strategy is to increase the number of registered cases, which is directly linked with overcoming the existing distrust in particular groups towards police. For this reason in the police departments of **Great Britain** and **Scotland**, besides specially developed forms for online reporting, special groups are created which are focused on working with LGBTI groups. These groups are responsible on identification of the needs of LGBTI groups and giving respective reaction in cases of hate crime. The responsibilities of these groups include the facilitation of contacts in such cases which ask for prompt reaction. Police of Scotland was one of the first who introduced special units. Nowadays there are 8 units. Employees of the unit are specially trained for responding hate crime. They are responsible for staying in touch with those individuals or

---

59 Polaček R., Le Déroff J. (2010) Joining Join forces to combat homophobic and transphobic hate crime Cooperation between police forces and LGBT organisations in Europe. ILGA-Europe. p. 39

organizations, which provide special services for the victims of hate crime.⁶⁰ For increasing the number of registered cases, special attention is paid to the involvement of third party in the process of case documentation. Special units of local police collaborate with such organizations and in some cases teach them the procedures of case reporting and documentation⁶¹.

In 2009 special unit focused on elimination of discrimination⁶² and hate crime was introduced in the prosecutor's office of Barcelona, **Spain**. Besides coordination of such cases, unit is responsible for assisting prosecutors and if necessary starting an investigation. In 2010, special protocol for investigating and documenting hate crimes was elaborated for police. According to the protocol police is obliged to provide special unit with information about any case/incident, which may imply bias motive Unit also receives individual lawsuits or application from non-governmental organizations.

The abovementioned structure was so successful, that since 2013, similar hate crimes and discrimination units have been developed in all the Provincial Prosecutor's Offices of Spain (50). The activities of these offices are coordinated by a national delegate appointed by the state attorney general.⁶³

Hate crimes are considered as violation of civil rights in **United States of America**, accordingly, are subject to investigation by Federal Bureau of Investigation. Working groups are established in local offices of the abovementioned Bureau that develop strategy of combating bias-driven crimes. Federal Bureau of Investigation actively cooperates with various non-governmental organizations to investigate hate crimes.⁶⁴

Guidelines are developed for investigators working for States as well as for Federal Bureau of Investigation, that on one hand determine whether the hate crime was committed and accordingly the case should be transferred to Federal

---

60 Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms. A practical guide. OSCE/ODIHR 2014

61 Police Scotland, Hate Crime & Third Party Reporting (2015).

62 According to the Criminal Code of Spain, Discrimination judged under the criminal Law

63 Prosecuting Hate Crimes: A practical Guide OSCE/ODIHR 2014

64 http://www.fbi.gov/about-us/investigate/civilrights/hate_crimes/overview

Bureau of Investigation to investigate and on the other hand, hate crimes are registered in electronic system.

- **Definition of the hate crime according to the Federal Bureau of Investigation (FBI)**

A hate crime is a traditional offense like murder, arson, or vandalism with an added element of bias. For the purposes of collecting statistics, the FBI has defined a hate crime as a "Criminal offense against a person or property motivated in whole or in part by an offender's bias against a race, religion, disability, sexual orientation, ethnicity, gender, or gender identity."

- **The FBI's Role**

As part of its responsibility to uphold the civil rights of the American people, the FBI takes a number of steps to combat the problem of hate crimes. The following efforts serve as a backstop to investigations conducted by state and local law enforcement agencies, which handle the vast majority of bias crime investigations throughout the country.

- A. Investigative Activities:**

- The FBI is the lead investigative agency for criminal violations of federal civil rights statutes. The Bureau works closely with its local, state, tribal, and federal law enforcement partners around the country in many of these cases.

- B. Law Enforcement Support:**

- The FBI works closely with state/local authorities on investigations. FBI resources, forensic expertise, and experience in identification and proof of hate-based motivations often provide an invaluable complement to local law enforcement. Many cases are also prosecuted under state statutes. Once the state prosecution begins, the Department of Justice monitors the proceedings in order to ensure that the federal interest is vindicated and the law is applied equally among the 95 U.S. Judicial Districts.

C. Prosecutive Decision:

The FBI forwards results of completed investigations to local U.S. Attorneys Offices and the Civil Rights Division at the Department of Justice, which decide whether a federal prosecution is warranted.

D. Hate Crimes Working Groups:

The majority of the FBI's field offices participate in local Hate Crime Working Groups. These Working Groups combine community and law enforcement resources to develop strategies to address local hate crime problems.

E. Public Outreach:

The FBI has forged partnerships nationally and locally with many civil rights organizations to establish rapport, share information, address concerns, and cooperate in solving problems.

F. Training:

The FBI conducts hundreds of operational seminars, workshops, and training sessions annually for local law enforcement, minority and religious organizations, and community groups to promote cooperation and reduce civil rights abuses. Each year, the FBI also provides hate crimes training for new agents, hundreds of current agents, and thousands of police officers worldwide.

• The Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Liaison Unit (Metropolitan Police Department, District of Columbia)

In 1989, the District of Columbia enacted a law to address the problem of hate crimes. The law, entitled "The Bias-Related Crime Act of 1989" provides for increased penalties whenever a crime is motivated by bias or hate. The law also mandates that police in the District of Columbia collect data on bias-related acts and that the Office of the Mayor of the District of Columbia publishes an

annual report regarding the number and type of bias-related acts reported in the District. Federal law also requires the Metropolitan Police Department to report data on hate crimes to federal authorities annually.

Special liaison division of Metropolitan Police Department consists of five units. One of these units works on issues of the Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender individuals. This is a team of dedicated officers that focuses on the public safety needs of the LGBTI individuals and their allied communities. Besides investigative activities, they conduct public education campaigns on issues related to hate crimes and public safety. Their primary focus of the unit is to gain the trust of the community and seek out information that leads to the closure of hate crime and violent crime within the LGBTI community. They conduct patrol functions and respond to all citizen complaints.

Any interested person who is the victim or a witness of a hate crime, or has some related information, can report it to the police. Individuals can report the incidents anonymously through the hate crimes hotline. In addition, it is possible to mail a written statement with the complaint.

SUMMARY AND RECOMMENDATIONS

Analysis of best practices from different countries shows that effectiveness of combating hate crimes stems from general perception of the problem and the complex approach. Moreover, historical memory of such crimes as well as modern context and new challenges significantly affect difference between the strategies chosen by different states. The states that have taken significant measures to fight and prevent hate crimes, have acknowledged those challenges that discrimination and hate crimes cause to democratic society and basis of supremacy of law, as it “attacks” fundamental principle of dignity and equality of rights of all people.

Significant steps have been made in Georgia to improve legislative environment and institutional mechanisms; however number of studies reveal that facts of discrimination, physical and psychological violence against LGBTI persons are still common on de-facto level. Discrimination studies and experience of organizations working on the mentioned issues confirm that negative attitude towards LGBTI people and issues of their equality of rights are directly reflected in facts of discrimination, physical and psychological violence. Given these circumstances, non-existent statistics of hate crimes on grounds of SOGI clarify that measures taken by the State are not efficient or sufficient. Positive steps taken by the State during the last four years in regard to raising awareness and knowledge of the law enforcement officers and in regard to identification of crime and investigation is worth appreciation, however difference between official and unofficial statistics on discrimination and violence reveals that the effort of the State in this regard is ineffective. Despite ineffectiveness of institutional mechanisms in overcoming the problem, the invisibility of hate crimes is influenced by the following factors: the fear and distrust towards the law enforcement agencies among LGBTI community members; low awareness of hate crimes in society and LGBTI community; nihilistic attitude towards justice system, that is conditioned on the one hand, with inadequate reaction of the State on high-profile facts of violence against LGBTI people and on the other hand, is constantly increasing in light of homophobic rhetoric of politicians and public figures.

Analyzing the current situation in Georgia regarding institutional mechanisms of fight against hate crimes in prism of best practices of other countries makes us consider that state effort to overcome mentioned problem without establishing special department on the initial stage, may not be efficient.

Precondition for establishing special unit for combating hate crimes also exists in Georgia. According to Order #87 of 4 September 2013 of the Minister of Justice on Approval of the Regulations of the Department of Human Rights Protection of the General Prosecutor's Office of Georgia, the Department is in charge of establishing cooperation between the General Prosecutor's Office and its structure on the one hand, and the state agencies, non-governmental and international organizations engaged in human rights protection, on the other. The Department is responsible to examine and respond to the recommendations, applications, complaints and other materials received from non-governmental and international organizations.⁶⁵ On the basis of examination of applications/complaints and materials submitted to the Prosecutor's office, the Department for Human Rights Protection elaborates proposal on fighting against offenses and other unlawful acts identified in the field of human rights and submits it to the leadership of the Main Prosecutor's Office.⁶⁶ The Department has no lead in the proceedings for the hate crime and, in certain cases, does not investigate such crime.

Obviously, the Human Rights Protection and Monitoring Department of the Ministry of Internal Affairs has even less contact with the hate crimes. The competence of the latter is limited with accommodating persons in the temporary isolation ward⁶⁷ and maintaining cooperation with the human rights agencies.⁶⁸

Analysis of the best practices of different countries shows that effectiveness of special units established at Police/Prosecutor's Office is conditioned by number of significant issues. Namely, such departments help LGBTI community members to overcome fear and distrust towards law enforcement bodies and report the crime; simplifies registering of such crimes and makes it possible to study and analyze the information on nature and prevalence of hate crimes towards LGBTI people, in order to makes it possible to implement preventive measures; contributes to accumulation of expert knowledge and experience, that provides effectiveness of investigation process.

---

65 Article 2(c) of the Order #87 of 4 September 2013 of the Minister of Justice

66 Article 2(e) of the Order #87 of 4 September 2013 of the Minister of Justice

67 Article 3(a) of the Order #141 of 1 March 2013 of the Ministry of Internal Affairs of Georgia on Approval of the Regulations of the Department on Human Rights and Monitoring

68 Article 3(c) of the Order #141 of 1 March 2013 of the Ministry of Internal Affairs of Georgia

GENERAL RECOMMENDATIONS

• **Government of Georgia**

- a. a.National Strategy and Action Plan for Protection of Human Rights needs to be reviewed. The current situation needs to be analyzed and a strategy and an action plan to combat hate crime should be elaborated.
- b. b.The State should ensure launch of a large scale campaign to raise awareness and sensitivity towards hate crimes against LGBTI people. The campaign should cover the LGBTI hate crime only since the surveys show that the level of hatred is the highest towards the LGBTI community in Georgia compared to other marginalized groups.

• **Ministry of Internal Affairs and Prosecutor's Office**

- a. a.Specialised units and/or focal points dealing with hate crime within law enforcement agencies and public prosecution services should be established to ensure prevention and effective investigation of the homo/transphobic hate crime.
- b. b.An efficient and successful criminal prosecution on hate crime cases should be implemented.
- c. The Ministry of Internal Affairs should assume the responsibility to collect and publicize annual statistics on the hate crimes.
- d. Special activities should be implemented to support awareness rising on hate crimes.
- e. e.Start a cooperation with NGO's working on LGBTI issues and the community representatives in a long term perspective, which can be implemented in a working group form.

- f. Activities should be implemented to increase the LGBTI persons trust and number of reported cases to the law enforcers.
- g. Rights violations by the police officers against LGBTI people should receive proper response.

- **Academy of the Ministry of Internal Affairs:**

- a. The current curricula should be reviewed in cooperation with organizations working on LGBTI issues and special education module on hate crime investigation specifics should be developed.
- b. Information brochures should be prepared for every police officer to deliver relevant information and prevent homophobic behavior from their side towards the LGBTI people.

- **High Council of Justice**

- a. The High Council of Justice should elaborate a specific methodology to assess possible homo/bi/transphobic attitudes of the judicial candidates.

- **High School of Justice**

- a. An education module on hate crime proceeding specifics and characteristics should be developed for the trainees of the High School of Justice and judges.

ANNEXES

ANNEX #1

According to the FBI Guidebook on hate-crime, the motives of hatred are identified using the following criteria:

- 1) Perpetrator and victim belong to different groups when it comes to race, religion, sexual orientation, ethnicity, gender and gender identity. For example, the victim is African-American, and perpetrator – a white person;
- 2) Perpetrator used hate speech, made a hateful written statement or used hateful body language against victim. For example, the perpetrator used racist adjectives.
- 3) Drawing, sign, symbol or graffiti illustrating hatred was left at the crime scene. For example, the perpetrator painted Swastika on Synagogue, Mosque or LGBT community Center.
- 4) Some specific item left at the crime scene referring to the hate motive, e.g. the perpetrator had a white cap and burned a cross (indicates membership of Ku Klux Klan).
- 5) The perpetrator belongs to a specific organization, from which the vast majority of the residents of settlement isolated themselves, and where the victim lived and the crime happened;
- 6) The victim was in a place where the hate crime had happened before due to the race, religion, disability, sexual orientation, ethnicity, gender or gender identity of the victim and where the level of hostility against the victim's group is extremely high.
- 7) At the same time, at the same place several crimes were committed against persons belonging to the same religious, disability, sexual orientation, ethnic origin, gender and gender identity.

- 8) Majority of residents of settlement where the incident happened found the offense as hatred-motivated
- 9) The victim's performance had the aim to empower persons his/her own race, religious, disability, sexual orientation, ethnic identity, gender and gender identity. For example, the victim was a member of National Association supporting persons of color, or participated in the LGBT Pride.
- 10) The incident occurred during the celebration related to the relevant minority group. For example, Martin Luther King's day, Transgender persons remembrance day;
- 11) Perpetrator participated in commission of the similar offense before or is a member of racist, xenophobic or homophobic group;
- 12) Reference to the engagement in the radical group. For example, after commission of crime, the radical group took responsibility for a crime, or this group is active at the place where the crime was committed.
- 13) There is historical confrontation between the group of perpetrator and the group of victim
- 14) The victim themselves is not a member of targeted group but has publicly supported the vulnerable group.

With regard of aforementioned criteria in the FBI guidelines, we see the warning regarding prevention from making mistake by the investigator in establishing the motive. The investigator shall pay attention to the following circumstances:

- 1) **Misleading fact is evident** – for example, the perpetrator used racist epithet against the victim, but there was no hatred-based offense as both, the perpetrator and the victim belong to the same race.
- 2) **Perpetrator dramatized the hate crime** – a student of the Catholic School damaged the school building and left in the school anti-catholic signs in order to miss the the lessons.

- 3) Perpetrator attached the victim to the target group by mistake** - even if the perpetrator makes a mistake when identifying the victims, race, religion, disability, sexual orientation, ethnic origin, gender or gender identity, still the hate crime is evident, as the crime would have never happened if the perpetrator had no hostile feelings against the specific group. For example, middle-age heterosexual person was walking past a Gay Bar. Six young people attacked the heterosexual man assuming that he was gay. In such case, the perpetrators shall be liable for committing a hate crime.
- 4) Change of the motive after detecting the new evidence** – it may happen that originally the offense was not motivated by the hate, but this motive can be confirmed at a later stage of investigation. It is also possible to have the evidence that the crime happened on the ground of racial hatred, but later religious hatred was also confirmed. The data shall be updated according to the newly identified evidence. FBI does not reflect the motive established by the court in the database.⁶⁹

---

⁶⁹ <http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/hate-crime-data-collection-guidelines-and-training-manual.pdf>

ANNEX #2

According to the information provided by the Academy of MIA of Georgia statistics of the participants enrolled in educational programs in year 2014-2016 is:

Title of the Program/Course	Enrolled
Special professional education program for training of district inspectors of the Ministry of Internal Affairs of Georgia	543
Special professional education program for training patrol-inspectors.	282
Special Education Training Programs for the Border Police of Land Border Defense Department of Georgia.	185
Detective-investigator Police Special Education Programs	411
Special training course for promotion in the Central Criminal Police Department and territorial bodies of the Ministry of Internal Affairs of Georgia.	240
Total	1661

ANNEX #3

“According to the information provided by the Office of Public Defender of Georgia about violation of rights of LGBTI people in Georgia from 1st of January 2015 till 15th of March 2016:

Name of the Department	Period	Cases/Appeal of violation of rights LGBTI people in Georgia.
The Department for Gender Equality.	2015-2016	21
Department of Equality	2015-2016	14

ANNEX #4

Court	Response
Supreme Court of Georgia (# 8696)	Responses received from the courts are similar- marking that in period of 27/03/2012—15/03/2016 there were no hearings on the cases, accordingly courts did not make any decisions based on the article 53, part 3 and article 142 of the Crime Code of Georgia.
Tbilisi Court of Appeal(# 4420)	
Tbilisi City Court(# 5249)	
Kutaisi Court of Appeal (# 3628)	
Kutaisi City Court (#1934)	
Batumi City Court (# 857)	
Ambrolauri District Court (# 2385)	
Akhalqalaqi District Court(# 5838)	
Akhalsikhe District Court(# 4937)	
Bolnisi District Court(# 2460)	
Gali-Gulripshi and Ochamchire-Tkvarcheli District Court(# 4662)	
Gori District Court(#2315)	
Gurjaani District Court(# 1960)	
Zestaponi District Court(# 511)	
Zugdidi District Court(# 3136)	
Tetritskaro District Court(# 287)	
Telavi District Court(# 5925)	
Ozurgeti District Court(# 4289)	
Rustavi City Court(# 5491)	
Samtredia District Court(# 2090)	
Sachkhere District Court(# 5736)	
Senaki District Court(# 8982)	
Signagi District Court(# 2696)	
Poti City Court(# 2061)	
Tsageri District Court(# 1721)	
Khashuri District Court (# 5442)	
Khelvachauri District Court (# 6363)	
Mtskheta District Court (# 5138)	No response

TERMINOLOGY

Bisexuality – One of the forms of sexual orientation, which considers stable physical, romantic, emotional and/or sexual attraction of a person to the representative of her/his own gender, as well as to the representative of other gender.

Biphobia – Negative attitude towards representatives of Bisexual orientation. Like Homophobia, can be expressed in shape of loathe, hatred, aggressive behaviour, discrimination.

Coming Out (Eng. coming out) – Period in life of homosexual person, when she/he notices that her/his sexual orientation is different from heterosexual and learns to accept her/himself, as she/he actually is. It represents the process of self-acceptance, which lasts during different stages of person's life. People develop their gay, lesbian, bisexual and transgender identities first to themselves and afterwards disclose it to others. Disclosing own sexual orientation or gender identity to any person, or publicly might be considered as coming out.

Gay – Synonym of Homosexual. Term is often used in regard to men and considers a man, who has emotional and physical attraction to other man.

Gender – Socially constructed concept, or social classification of certain behavior, traits and roles into "Feminine" and "Masculine" groups. Specificity of behaviors associated to femininity or masculinity differ respectively to culture. Despite this, almost in every culture exist certain prohibitions and rules, which regulates and determines behavior of men and women in different spheres of life.

Genderism – Genderism (in analogy to Heterosexism) considers ideological system. Genderism is based on belief that there exists only two sexes and gender has solid bonds with biological sex. Like Heterosexism, it marginalizes and stigmatizes those people, who do not fit in prejudices rooted in society about gender/sex norms.

Gender non conformity and Gender variation – Expressing ones protest and resistance to established gender "norms" and "Compliance". Gender non conformity may be manifested separately from that whether a person fits in their sex and gender identity.

Gender Bashing (oppression, violence) – Term was developed by those researchers, who studied nature and manifestation of transphobia. It describes oppression and aggressive behavior against Trans and Gender non -conforming people.

Gender Dysphoria – Diagnosis which is used by Psychologists and Psychiatrists in order to describe distress that some individuals experience due to difference between biological sex and gender self-identification.

Gender self-expression – External manifestation of gender, which is mostly expressed by “feminine” and “masculine” dressing, appearance, manners, way of speaking and etc. Gender expression doesn’t always indicate sexual orientation or gender identity.

Gender Identity – Gender self-identification of a person, when they identifies their-self to any gender (masculine or feminine social construct). Person may identify themselves as man or woman. In some cases, their self-identification is between feminine or masculine social constructs, or go beyond it. Gender identity may or may not be in consent with person’s birth sex. Gender identity is different from sexual orientation.

Hate crime – Crime perpetrated because a victim actually or possibly belongs to some group, mostly on the grounds of race, religion, sexual orientation or gender identity, nationality, origin, disability or other (OSCE report: Hate Crime Laws, Practical Guide)

Heterosexual orientation - One of the forms of sexual orientation, which considers stable physical, romantic, emotional and/or sexual attraction of a person to the representative of other gender.

Homosexual orientation – One of the forms of sexual orientation, which considers stable, physical, romantic, emotional and/or sexual attraction of a person to representative of her/his gender.

Homophobia – Irrational fear and hatred towards lesbian, gay, bisexual and transgender people, which is based on prejudice and is similar to racism, xenophobia, anti-Semitism and sexism. (European Parliament resolution on homophobia in Europe. P6_TA(2006)0018. 18 January 2006).

Intersex – Person, whose anatomy is not in correspondence with those biological standards, which recognize only two sexes – female and male. Intersex doesn't fit only in woman or man's biological traits, which can be expressed on chromosomal, hormonal or genital level. Intersex might be expressed at birth or develop later.

Lesbian – Woman who has emotional or physical attraction to other woman.

LGBTI – Abbreviation, which refers to LGBTI people.

Sex – Unity of biological traits (anatomical, physiological, bio-chemical, genetic), which differentiates female and male organisms.

Sexual Orientation – Stable physical, romantic, emotional and/or sexual attraction of a person to another person. It includes homosexual, bisexual and heterosexual orientation.

Transgender – An umbrella term, that refers to those people, whose gender identity, expression and behavior is different from typical traits of their biological sex. This term also considers Transsexual, Travesty, Transvestite, Transgender, Cross-dresser, and gender non-conforming people. Transgender people can be heterosexual, lesbians, gay or bisexual.

Transgender man – Person, who was granted to female gender at birth, but identifies themselves as male. Transgender men are also referred as FtM (Female-to-Male).

Transgender woman – Person, who was granted to female gender at birth, but identifies themselves as woman. Transgender women are also referred as Mtf (Male-to-Female).

Transsexual – Person, whose gender identity is different from granted gender at birth. Often Transsexual people want body correction by the means of hormonal treatment or surgery in order to make coincidence between their bodily appearance and their gender identity.

Transphobia – Negative attitude towards Trans people. Alike Homophobia, it might be expressed in shape of loathe, hatred, aggressive behavior, discrimination.

ქალთა ინიციატივების მხარდამჭერი ჯგუფი“ (WISG) წარმოადგენს ქალთა საკითხებზე მომუშავე ფემინისტურ ორგანიზაციას, რომლის სამიზნე ჯგუფია ლესბოსელი და ბისექსუალი ქალები, ტრანსგენდერი ადამიანები, ეთნიკურ და რელიგიურ უმცირესობებს მიკუთვნიებული, სოფლად მაცხოვრებელი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და სხვა მარგინალიზებული ჯგუფის წარმომადგენელი ქალები. ჰომოფობიის საკითხებზე მუშაობა ორგანიზაციამ 2002 წელს დაიწყო. 2010 წლიდან ადვოკაცია WISG-ის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა. ინფორმაცია ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული კვლევების, ჩრდილოვანი ანგარიშების, საჯარო პოლიტიკის დოკუმენტებისა თუ სხვა აქტივობების შესახებ შეგიძლიათ, იხილოთ ორგანიზაციის ვებ-გვერდზე:

www.women.ge

The „Women’s Initiatives Supporting Group - WISG“ is a feminist organization whose main target group includes lesbian and bisexual women, transgender persons, women representing ethnic and religious minorities, living in rural areas, with disabilities and representing other vulnerable and marginalized groups. Organization started to address the issue of homophobia in 2002. Since 2010, advocacy became one of the main directions of WISG’s work. Further information regarding studies, shadow reports, policy documents prepared by the organization, as well as other activities, can be found on organization’s official website:

www.women.ge

